

TARSUS
ÜNİVERSİTESİ

T.C.

TARSUS ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

PANDEMİYLE MÜCADELEDE KADIN LİDERLERİN
ROLÜ: FİNLANDİYA, ALMANYA VE YENİ ZELANDA
ÜLKELERİ ÜZERİNDEN
KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

AYŞE GÜRBÜZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

T.C.
TARSUS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANA BİLİM DALI

**PANDEMİYLE MÜCADELEDE KADIN LİDERLERİN ROLÜ: FİNLANDİYA,
ALMANYA VE YENİ ZELANDA ÜLKELERİ ÜZERİNDEN
KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME**

AYŞE GÜRBÜZ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tuğba AYDIN HALİSOĞLU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARSUS - 2024

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jüri tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:
(Danışman)

Üye:

Üye:

Yukarıdaki Jüri kararı Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/..../2024 tarih ve/.....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylıyorum.
.../.../2024

Doç. Dr. Ayşe ERGİN ÜNAL
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir.

ETİK BEYANI

Tarsus Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. / / 20...

İMZA

Ayşe GÜRBÜZ

ÖZET

PANDEMİYLE MÜCADELEDE KADIN LİDERLERİN ROLÜ: FİNLANDİYA, ALMANYA VE YENİ ZELANDA ÜLKELERİ ÜZERİNDEN KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

AYŞE GÜRBÜZ

Yüksek Lisans Tezi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Tuğba AYDIN HALİSOĞLU

Mayıs 2024, 130 sayfa

İnsanlar var olduğundan beri toplumsal alanda kadın erkek ayrımını gözetmek mümkündür. Yapılan ayrımların bireylerde rollerinin belirlenmesinde, belirlenen rollere göre davranışların biçimlenmesinde önemli etkileri mevcuttur. Toplumsal cinsiyet algısıyla birlikte bireylere cinsiyetlerine göre roller verilmiş ve o rollere göre davranışlar sergilenmesi istenmiştir. Toplumsal cinsiyet davranış kalıplarına uymayan bireyler ise dışlanmışlardır. Bu ayrımcılık bağlamında kadınların işlerinin özel alan tanımıyla ilintili olarak iş tanımının sadece hane içinde çocuk bakmak, yemek yapmak gibi görevlerden oluştuğu, erkeklerin ise özel alandan ziyade kamusal alanı temsil eden para kazanma, siyasete katılım ve ticaret yapma gibi görevlerinin olduğu vurgulanmıştır. Kamusal alanla ilintilendirilen siyasetin varlığı insanların var oluşuyla eş değer görülmektedir. Çünkü yöneten ve yönetilen olgusu toplumlar nezninde her zaman hakim bir görüş olagelmıştır. Siyasetin de erkeklerin elinde olduğu, kadınların önceden oy bile kullanamadığı, daha sonra ise oy kullandıkları zamanda aile içindeki erkek egemen yapıların isteği doğrultusunda oy kullandıkları görülmektedir. Bu tez çalışmasında ise özel alanda toplumun kadına biçmiş olduğu rollerden ve kadınların toplumsal cinsiyet algısı bağlamında özel alandan kamusal alana belirlenen kalıpların dışına çıkılarak, siyasete katılım yapmış olmalarına vurgu yapılmıştır. Tezin çalışma alanı ise COVID-19 pandemisiyle mücadele eden kadın liderleri Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkeleri örneğiyle karşılaştırmalı incelemek ve pandemi döneminde kadın liderlerin sergilemiş oldukları tutum ve politikaların, siyaset ve toplumsal cinsiyet bağlamında analizini yapmaktır. Çalışmada aynı zamanda pandemiye başarıyla yöneten Hollanda, Avustralya ve Güney Kore ülkelerinin erkek liderlerinin uygulamış oldukları politikalara yer verilmiş ve kadın liderlerle karşılaştırmalı bir çalışma yapılmıştır. Bu tez çalışmasının amacı toplumsal cinsiyetle kadına atfedilen roller bağlamında pandemiyle başarıyla mücadele eden kadın liderlerin, siyasi tutum ve davranışlarını toplumsal cinsiyet kavramları bağlamında açıklamaktır.

Anahtar kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Kadın Liderler, COVID-19

ABSTRACT

THE ROLE OF WOMEN LEADERS IN FIGHTING THE PANDEMIC: A COMPARATIVE ANALYSIS ON FINLAND, GERMANY AND NEW ZEALAND

AYŞE GÜRBÜZ

Master Thesis, Department of Political Science and Public Administration

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Tuğba AYDIN HALİSOĞLU

May 2024, 130 pages

Since humans have existed, it has been possible to distinguish between men and women in the social sphere. The distinctions made have important effects on determining the roles of individuals and shaping behaviors according to the determined roles. With the perception of gender, individuals were given roles according to their gender and were asked to behave according to those roles. Individuals who do not comply with gender behavior patterns are excluded. In the context of this discrimination, it has been emphasized that women's jobs consist of duties such as taking care of children and cooking within the household, while men have duties such as earning money, participating in politics and doing business, which represent the public sphere rather than the private sphere. The existence of politics associated with the public sphere is seen as equivalent to the existence of people. Because the phenomenon of ruler and ruled has always been a dominant view in societies. It is seen that politics is also in the hands of men, women could not even vote before, and then when they vote, they vote in line with the wishes of the male-dominated structures within the family. In this thesis, it is emphasized that the roles assigned to women by society in the private sphere and the fact that women participate in politics by going beyond the stereotypes determined from the private sphere to the public sphere in the context of gender perception. The field of study of the thesis is to comparatively examine the women leaders struggling with the COVID-19 pandemic with the examples of Finland, Germany and New Zealand countries, and to analyze the attitudes and policies of women leaders during the pandemic period in the context of politics and gender. The study also included the policies implemented by male leaders of the countries of the Netherlands, Australia and South Korea, who successfully managed the pandemic, and a comparative study was conducted with female leaders. The aim of this thesis is to explain the political attitudes and behaviors of female leaders who successfully combated the pandemic in the context of gender and the roles attributed to women, in the context of gender concepts.

Keywords: Gender, Women Leaders, COVID-19

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitim ve tez dönemim boyunca sahip olduğu bilgi ve deneyimlerini bana aktaran, tez dönemim boyunca ilgisini ve bilgisini benden esirgemeyen, her türlü hatamda bana yanlışlarımı anlatarak yol gösteren, saygıdeğer danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Tuğba AYDIN HALİSOĞLU'na sonsuz teşekkür ve minnetlerimi sunarım.

Akademik hayatım boyunca her zaman beni destekleyen, aldığım her kararda arkamda duran ve bu süreçte ilgisini asla esirgemeyen, maddi ve manevi her zaman yanımda duran canım annem Nalan GÜRBÜZ ve babam Bünyamin GÜRBÜZ'e ve her karamsarlığa düştüğüm anda beni motive eden kardeşim Şebnem GÜRBÜZ'e minnettar olduğumu belirtmek isterim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
KISALTMALAR.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	x
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

TOPLUMSAL CİNSİYET

1.1. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Kavramlar	4
1.1.1. Toplum	4
1.1.2. Biyolojik Cinsiyet.....	5
1.1.3. Toplumsal Cinsiyet.....	6
1.2. Toplumsal Cinsiyet ve Birey	8
1.2.1. Toplumsal Cinsiyet Rollerini ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Bireylerdeki Gelişim Süreci.....	9
1.2.2. Bireylerdeki Toplumsal Cinsiyet Rollerini Pekiştiren Faktörler	10
1.2.2.1. Aile.....	10
1.2.2.1. Okul.....	11
1.2.2.3. Teknoloji.....	12
1.3. Toplumsal Cinsiyet Kuramları	12
1.4. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Eşitsizliğine Yönelik Bir Değerlendirme	14
1.5. Özel Alan ve Kamusal Alan Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Eşitsizlik.....	17

BÖLÜM II

SİYASET, LİDERLİK VE TOPLUMSAL CİNSİYET

2.1. Siyaset.....	24
2.2. Siyasal Katılım.....	25
2.2.1. Siyasal Katılım Türleri	26
2.2.1.1. Olumlu Siyasal Katılım Türleri	26

2.2.1.2. Olumsuz Siyasal Katılım Türleri.....	27
2.2.2. Siyasal Katılım Araçları.....	28
2.3. Liderlik Kuramları.....	30
2.3.1. Karizmatik Lider Kuramı.....	30
2.3.2. Etkileşimci (Transaksiyonel) Liderlik Kuramı.....	30
2.3.3. Dönüştürücü (Transformasyonel) Liderlik Kuramı.....	30
2.3.4. Stratejik Liderlik Kuramı.....	31
2.3.1. Vizyoner Liderlik Kuramı.....	31
2.4. Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset.....	31
2.5. Kadın ve Siyaset.....	33
2.5.1. Modern Siyasi Düşüncülere Göre Kadın.....	33
2.5.1.1. Thomas Hobbes.....	33
2.5.1.2. John Locke.....	34
2.5.1.3. Jean Jacques Rousseau.....	34
2.5.1.4. Friedrich Hegel.....	34
2.5.2. Kadınların Siyasi Alanlardaki Varlığı.....	35
2.5.3. Toplumsal Hayatta ve Siyasette Kadınlara Yönelik Tanımlamalar.....	36
2.5.4. Kadınların Siyasal Katılımındaki Tarihsel Çerçeve.....	38
2.5.5. Tarih İçerisinde Görülen ve Siyasal Hareket Olarak Adlandırılan Kadın Hakları Hareketi.....	40
2.5.5.1. I. Dalga Feminizm/Kadın Hareketi.....	41
2.5.5.2. II. Dalga Feminizm/Kadın Hareketi.....	42
2.5.5.3. III. Dalga Kadın Hareketi.....	42
2.5.6. Kadınların Siyasi Katılımda Yetersiz Olmalarının Nedenleri.....	43
2.5.6.1. Siyasi Engeller.....	43
2.5.6.2. Sosyoekonomik ve Psikolojik Engeller.....	43
2.5.6.3. Kitle İletişim Araçları ve Medya Engeli.....	44
2.5.7. Siyasal Katılımın Aktifliğini Belirleyen Faktörler.....	44
2.5.7.1. Cinsiyet.....	44
2.5.7.2. Eğitim.....	45
2.5.7.3. Cam Tavan Sendromu.....	45
2.5.8. Kadınların Siyasette Aktif Rol Almalarını Sağlayıcı Uygulamalar.....	46
2.5.8.1. Kota.....	46

2.5.8.2. Siyasi Partiler.....	48
2.5.8.3. Seçim Sistemi	48
2.5.8.4. Kamusal Birimler ve Politikalar	48

BÖLÜM III

FİNLANDİYA, ALMANYA VE YENİ ZELANDA ÖRNEĞİNDE KADIN VE SİYASET

3.1. Finlandiya.....	49
3.1.1. Finlandiya Hükümet Sistemi ve Seçim Sistemi	49
3.1.2. Finlandiya Kadın Hakları Tarihçesi.....	50
3.1.3. Sanna Marin.....	50
3.2. Almanya	51
3.2.1. Almanya Seçim Sisteminin Tarihçesi.....	51
3.2.1.1. 1949 Anayasası Öncesi Alman Siyasi Yapısı ve Seçim Sistemi	51
3.2.1.2. 1949 Sonrası Seçim Sistemi.....	51
3.2.2. Son Dönem Seçim Sistemi ve Bu Sistemde Kadının Yeri.....	52
3.2.3. Almanya Kadın Siyasi Haklarının İyileştirilmesini Sağlayan Bazı Önemli İsimler.....	53
3.2.3.1. Marie Juchacz (1879-1956)	53
3.2.3.2. Clara Zetkin (1857-1933)	53
3.2.4. Almanya’da Siyasal Katılımın En Büyük Aracı Olan Oy Verme	54
3.2.5. Almanya Kadın Hakları Tarihçesi	54
3.2.6. Angela Merkel	56
3.3. Yeni Zelanda	56
3.3.1. Yeni Zelanda Hükümet Sistemi ve Seçim Sistemi	56
3.3.2. Yeni Zelanda Kadın Hakları Tarihçesi.....	58
3.3.3. Yeni Zelanda Kadın Kadın Hakları İçin Önemli İsim Kate Sheppard	59
3.3.3.1. Kate Sheppard (1847-1934)	59
3.3.4. Jacinda Ardern	59

BÖLÜM IV

FİNLANDİYA, ALMANYA VE YENİ ZELANDA ÖRNEĞİNDE KADIN LİDERLER VE PANDEMİYLE MÜCADELE UYGULAMALARI

4.1. Ülkelerin Pandemiye Yönelik Mücadeleleri	61
---	----

4.1.1. Finlandiya'nın Pandemiyle Mücadelesi.....	61
4.1.2. Almanya'nın Pandemiyle Mücadelesi.....	62
4.1.3. Yeni Zelanda'nın Pandemiyle Mücadelesi.....	65
4.2. Pandemi Döneminde Kadın Liderlerin Yoğunlaştığı Konular.....	67
4.2.1. Eğitim.....	67
4.2.1.1. Finlandiya.....	68
4.2.1.2. Almanya.....	69
4.2.1.3. Yeni Zelanda.....	70
4.2.2. Aile.....	72
4.2.2.1. Finlandiya.....	73
4.2.2.2. Almanya.....	73
4.2.2.3. Yeni Zelanda.....	73
4.2.3. Ekonomi.....	74
4.2.3.1. Finlandiya.....	75
4.2.3.2. Almanya.....	76
4.2.3.3. Yeni Zelanda.....	77
4.2.4. Sağlık Sistemi.....	78
4.2.4.1. Finlandiya.....	78
4.2.4.2. Almanya.....	80
4.2.4.3. Yeni Zelanda.....	81
4.3. Ülke Partilerinin Pandemiye Yönelik Eleştirileri.....	83
4.3.1. Finlandiya.....	83
4.3.1.1. Gerçekler Finler Partisi (PS).....	83
4.3.1.2. Ulusal Koalisyon Partisi.....	83
4.3.1.3. Hristiyan Demokratlar (KD).....	84
4.3.2. Almanya.....	85
4.3.2.1. Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD).....	85
4.3.2.2. Hür Demokrat Parti (FDP).....	86
4.3.2.3. Yeşiller Partisi.....	87
4.3.3. Yeni Zelanda.....	87
4.3.3.1. Ulusal Parti.....	87
4.3.3.2. ACT.....	88

BÖLÜM V
ÖZEL ALAN VE KAMUSAL ALAN BAĞLAMINDA PANDEMİ SÜRECİNİ
BAŞARIYLA YÖNETEN KADIN VE ERKEK LİDERLERİN
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

5.1. Pandemiyle Mücadele Sırasında Başarılı Tutum Sergileyen Erkek Liderler:	
Hollanda, Avustralya ve Güney Kore	90
5.1.1. Hollanda.....	90
5.1.2. Avustralya.....	92
5.1.3. Güney Kore.....	93
5.2. Kadın ve Erkek Liderlerin Kriz Yönetim Farkları.....	93
SONUÇ.....	99
KAYNAKÇA.....	103
ÖZGEÇMİŞ	130

KISALTMALAR

Akt: Aktaran

BM: Birleşmiş Milletler

CEDAW: Declaration on the Elimination of Discrimination against Women-Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi

IMF: International Monetary Fund-Uluslararası Para Fonu

IPU: Inter Parliamentary Union

md: madde

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development- Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü

THL: Finnish Institute for Health and Welfare-Finlandiya Sağlık ve Refah Enstitüsü

vd: ve diğerleri

TABLULAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Finlandiya COVID-19 Aşı Tablosu.....	80
Tablo 2. Almanya COVID-19 Aşı Tablosu	81
Tablo 3. Yeni Zelanda COVID-19 Aşı Tablosu.....	82
Tablo 4. Hollanda COVID-19 Aşı Tablosu.....	91
Tablo 5. Avustralya COVID-19 Aşı Tablosu.....	93

GİRİŞ

Bireyler varlıklarını devam ettirebilmek için başka insanlara ihtiyaç duymaktadır çünkü insan toplumsal bir varlıktır. İnsanlarda bu ve benzeri ihtiyaçlarını karşılamak için birbirlerine ihtiyaç duymaktadır. Tek başına olmak ya da kimseden yardım almadan bir şeyler ortaya çıkarmak, birleşilerek yapılan işe ve ortaya çıkan duruma göre daha zor olabilmektedir. Dolayısıyla bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları gruba toplum adı verilmektedir. İlk olarak bireylerin bir araya gelerek oluşturdukları yani insanların bir nevi kendi elleriyle meydana getirdiği toplumsal yapı, daha sonra onları etki altına alarak daha önemli bir konuma gelmiştir. Dolayısıyla toplumsal yapı ve mekanizmalar bireyin benliğine işlemektedir.

Bu tez çalışmasının birinci bölümünde toplumsal cinsiyete ilişkin kavramsal çerçeve açıklanmış, bu bağlamda toplumsal cinsiyetin birey üzerindeki etkilerine ve bu etkilerin rollerin şekillenmesindeki önemine dikkat çekilmek istenmiştir. Çünkü toplum birey için önemli olduğu kadar rollerin birey üzerindeki etkisi de bir o kadar önemlidir. Bu tez kapsamında özel ve kamusal alan bağlamında bireylere nasıl roller verildiği açıklanarak toplumsal cinsiyet eşitliğine ve eşitsizliğine ilişkin bir tanımlama yapılmıştır. Kadın ve erkek bireylerin toplum tarafından kendisine biçilen rollerin dışına çıkabilmesi gerektiği, toplumun bireye yüklediği rollerin bireyin tutum ve davranışlarını, yeteneklerini etkilememesi gerektiği açıklanmak istenmiştir. Kadınların ve erkeklerin ödev ve haklar konusunda eşit bireyler olduğu belirtilmiş ve daha sonra her bireyin çalışacağı işte, alacağı kararlarda, kendini ifade etmede üstlenmek istediği rollerde özgür olmaları gerektiği ifade edilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise toplumsal cinsiyet ve siyaset arasındaki ilişki incelenmiştir. Siyasetin kamusal alan bağlamında erkeklere göre olduğu, bu sebeple kadınların siyasal katılımlarının erkeklere oranla daha az olduğu görülmüştür. Bu bölümde ayrıca kadınların siyasi alandaki varlığı üzerinde durulmuştur. Kadınların siyasi alanlardaki temsiliyetinin yetersiz olma sebeplerinin en büyük nedenlerinden birisinin de toplumsal cinsiyet algısı olduğu açıklanmıştır. Siyasette aktif rol oynamaları için bazı pozitif ayrımcı uygulamalar geliştirilmiştir. Örneğin uygulanan kota sistemleri, siyasi partilerin kadınların katılımlarını sağlamak için uyguladıkları özendirici eylemler veya uygulanan seçim sistemleri kadınların siyasal hayata katılımını teşvik etmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkelerinin seçim sistemleri ve bu seçim sistemlerindeki kadın liderlerin yeri araştırılmıştır. Kadınlara verilmiş olan siyasi hakların tarihçeleri incelenmiştir.

Çalışmanın dördüncü bölümünde ise Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkelerinin pandemiye yönelik yapmış oldukları mücadeleler, kadın liderlerin ve kadın siyasetçilerin pandemiye mücadele ederken yoğunlaştığı konular anlatılmıştır. Daha sonra ise bu ülkelerdeki muhalefet parti liderlerinin pandemiye mücadelede ülke liderlerinin sergilemiş oldukları politikalara, tutum ve davranışlarına dair yapmış oldukları eleştirilere yer verilmiştir. Bu bölümünde pandemi ile mücadeleyi başarılı şekilde yürütmüş olan kadın ve erkek liderler arasında Hollanda, Avustralya ve Güney Kore ülkeleri örneğinde bir karşılaştırma yapılmış, pandemiye mücadele ederken kriz anında kadın liderlerin uyguladığı politikalar ve stratejiler arasındaki farklar erkek liderlerle karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Tezin Amacı

Bu tez çalışmasının amacı Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkeleri örneğinde pandemi sürecini başarıyla yürütmüş olan kadın liderlerin toplumsal cinsiyet kalıpları ve kavramları ışığında sergiledikleri başarılı tutumları açıklanmıştır. Çünkü kadının çoğunlukla kamusal alandan dışlandığı görülmekle birlikte bunu aşabilen, topluma tutunmaya çalışan kadınların kamusal alanlarda var oldukları zaman başarılı tutumlar sergileyebildiklerinin gösterilmesi amaçlanmıştır. Bu çalışma bağlamında pandemiye mücadele anında, ülke liderlerinin başarısına etki eden faktörlerin, toplumsal cinsiyetle birlikte sahip oldukları ülke avantajlarının ne derecede birbirine etki ettiği değerlendirilmek istenmiştir. Tez çalışmasının önemi, küresel boyutta etki eden salgın hastalıkların, krizlerin ve buna benzer büyük sorunların mücadelesinde kadın liderlerin de erkek liderler gibi kamusal alanda nasıl mücadele ettikleri ve özel alan kalıplarıyla yoğurulmuş kadın liderlerin kamusal alanda geliştirdikleri politika ve stratejiler ile kriz süreçlerine nasıl yanıtlar verdiklerine katkı sağlaması amaçlanmıştır. Bu çalışmanın siyaset bilimi ve toplumsal cinsiyet literatürüne katkı sağlayarak gelecek dönem akademik çalışmaları desteklemesi hedeflenmiştir.

Tezin Yöntemi

Bu çalışma kapsamında nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma yönetimi bağlamında ise içerik analizi ve doküman analizi yapılmıştır. İçerik analizi

bağlamında tezin araştırma konusu olan Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkelerinde bulunan partilerin web sayfaları, raporlar ve parti dokümanları analize tabi tutulmuştur.

Araştırma Sorusu

Bu tez çalışması aşağıdaki sorulara cevap aramaktadır:

Araştırma Sorusu 1: Toplumsal cinsiyet kavramları bağlamında kadına özel alanda atfedilen roller ile kamusal alanda uyguladıkları eylemler bağlamında ne tür benzerlik ve farklılıklar vardır?

Araştırma Sorusu 2: Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının dışına çıkan kadınlar kriz anında başarılı tutumlar sergileyebilmişler midir?

Araştırma Sorusu 3: Pandemiyle mücadele esnasında uygulanan politikalar, toplumsal cinsiyet bağlamında nasıl açıklanır?

Evren ve Örneklem

Bu tez çalışmasının evreni kadın liderlerin siyasette aktif olarak yer aldığı Almanya, Bangladeş, Belçika, Danimarka, Estonya, Etiyopya, Finlandiya, Gürcistan, Hırvatistan, İzlanda, Marshall Adaları, Namibya, Nepal, Norveç, Sırbistan, Singapur, Slovakya, Tayvan, Yeni Zelanda ülkelerini içermektedir. Tezin sınırlılıkları bağlamında ise pandemi sürecini başarı ile yürüten kadın liderlerin yer aldığı Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkeleri analize tutulmuştur. Erkek liderlerle karşılaştırmalı olarak ise, Hollanda, Avustralya ve Güney Kore ülkeleri de örnekleme dahil edilmiştir.

BÖLÜM I

TOPLUMSAL CİNSİYET

Toplumunu toplum yapan bireylerken, toplum ise bireyleri kısıtlama yoluna gitmiştir. Bireyler kendi istek ve ihtiyaçları doğrultusunda değil, toplumun gerektirdikleri doğrultusunda yaşamak zorunda kalmıştır. Cinsiyet kelimesinin anlamının tamamen dışına çıkmış, toplumsal cinsiyetle birlikte farklı anlamlar kazanmıştır. Bu bölümde ilk olarak toplum ve cinsiyet kavramları açıklanmış daha sonra bu iki kavramın birleşerek kendi ana tanımlarından tamamen farklı olarak ortaya çıkardığı toplumsal cinsiyet kavramının ne olduğu açıklanmıştır. Toplumsal cinsiyetle bireyin üzerinde oluşan etkinin doğrudan şekilde değil de bazı araçlarında birey üzerinde oluşturduğu etkilerden bahsedilmiştir. Rollerin etkilenmesindeki en önemli araçlara ise aile, okul ve kitle iletişim araçları şeklinde örnek verilmiştir. Çünkü bireyin rolleri şekillenirken en çok etkileşimde buldukları etkenler bunlardır. Rollerin ilk olarak ortaya çıkarak kendini belirli şekilde gösteren ilk ortam ailedir. Daha sonra çocuk aile ortamından daha farklı bir ortam olan okulla tanışmaktadır. Okulda ise arkadaş ve öğretmenlerinden gördüğü farklı türde davranış ve tutumlar rollerin şekillenmesinde ve yeni rollerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Son olarak ise ortaya çıkan kitle iletişim araçları da rollerin şekillenmesinde oldukça etkilidir. Bölümün ilerleyen kısımlarında ise toplumsal cinsiyet kuramlarına yer verilerek kuramlar açıklanmıştır.

1.1. Toplumsal Cinsiyete İlişkin Kavramlar

1.1.1. Toplum

Birey yaşamını sürdürmek, idame ettirmek ve belirli bağlar kurabilmek için topluma ihtiyaç duymaktadır. Toplum bireyin gelişimi için oldukça önemlidir. İnsanlar bir araya gelerek belirli bir topluluk oluşturmaktadır. Oluşan bu toplulukta ise bir araya gelen bireylerin kendileri ve çevreleri için belirli amaçları doğurmaktadır. Bu amaçlar ise topluluğun oluşum nedenini belirtmektedir. Ortaya çıkan bu toplum ise kendi içinde belirli düzenlemeleri ve belirli kuralları oluşturmaktadır (Aşkaroğlu,2017:73). Toplumun devamlılığı içinde bu kurallara uyulması gerektiği düşünülmektedir. Fakat toplumun devamlılığı için uygulanan kurallar birey için hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Çünkü toplumun birey için biçimlendirdiği kurallar toplumun düzenini sağladığı gibi bazen de bireyin hal ve hareketlerini tutum ve

davranışlarını kısıtlamaktadır (Demirkasımoğlu,2015:139). Bundan dolayı toplumun koyduğu kuralların uygulanması gerektiğini öngördüğü davranışların, bireyin yaşamı üzerinde etkisi büyüktür.

Toplumsal düzeni sağlayan bazı kurallar mevcuttur. Bu kurallar ise ilahi bir güç tarafından konulan din kuralları, toplumsal yapının düzenlenmesinde iyi veya kötü davranış şeklinde düzenleyen ahlak kuralları, toplumun daha iyi ve daha hoşgörülü olmasını sağlayan görgü kuralları, toplumun geçmişten bugüne kadar olduğu süre boyunca uyguladığı örf ve âdet kuralları, toplumsal yaşamı düzenleyen ve kuralları devletin yetkili organlarınca kararlaştırılan, uyulmaması halinde ise katı cezalar uygulanan hukuk kurallarıdır (Güney,2019:162-163-164).

Bireyler arasında var olan ilişkiler toplumun yapısı için oldukça önem teşkil etmektedir. Çünkü yaşanan toplumun sahip olduğu tutum ve özellikleri yine o toplumun ferdi olan bireyler arası aktarımlarla gelecek nesillere taşınmaktadır. Çünkü birey herhangi bir olayı ya da tutumu aktarırken kendi inisiyatifi doğrultusunda bazı aktarımlar yapmaktadır. Bundan dolayı toplumun devamlılığı da bu aktarımın nasıl ve ne tür olduğuyla ilgilidir (Canatan,2008:67-68). Çünkü birey ve toplum birbirinden tamamen bağımsız kavramlar değildir. Aksine iç içe birbirinin devamı niteliğinde olan kavramlardır.

1.1.2.Biyolojik Cinsiyet

Cinsiyet biyolojik bir kavramı ifade etmektedir. Cinsiyet aynı zamanda kadın ve erkek olmanın biyolojik yönüdür. Bireyin kendi cinsel kimliğini fark etmesi çok erken bir dönemde olmaktadır. Çocukların kendi cinsel kimliklerini tanınması ortalama iki yaşdır (Vatandaş,2007:31). Cinsiyet kavramı kelime anlamı olarak bireyin biyolojik, fizyolojik ya da psikolojik yönünü ifade etmektedir. Cinsiyet, bireyin doğuştan sahip olduğu bir özelliktir (Ersoy,2019:211).

Bireyin biyolojik cinsiyeti ilk olarak anne karnında oluşmaktadır. Sonrasında ise çocuğun kendi cinsel kimliği oluşarak şekillenmektedir. Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet kavramları birbirinden farklı kavramlardır. Cinsiyet kavramı biyolojik bir anlam ifade ederken toplumsal cinsiyet ise kadın ve erkeğin üstlenmesi gereken rolleri ifade etmektedir. Bireyin sahip olduğu cinsiyet hem toplumsal olarak hem de biyolojik olarak önem arz etmektedir. Çünkü bireyin cinsiyeti, toplumsal açıdan toplumun kadın

sayısının erkek sayısına oranına, biyolojik olarak ise kadın ve erkeğin sahip olması gerektiği biyolojik özellikleri yönünden önemlidir (Bingöl,2014:108).

1.1.3. Toplumsal Cinsiyet

1968 yılında Robert Stoller tarafından toplumsal cinsiyet kavramı ortaya atılmıştır (Akbalık,2013:82). Robert Stoller'e göre cinsiyet, biyolojik anlamından çok kültürel çağrışıma sahip bir terimdir. Fakat bu terimler biyolojik cinsiyetten bağımsızdırlar. Cinsiyet rolü bireylerin toplum içinde sergilemiş oldukları davranışlardır. Aynı zamanda diğer insanların nezdindeki konumunu belirlemek için oynadığı roldür (Stoller,1984:8). Stoller "Sex and Gender" isimli kitabında ise cinsiyete biyolojik anlamdan ziyade cinsiyetin kültürel bir anlam ifade ettiğini belirtmiştir (Millett,1987:55 Akt. Kalav,2012:151).

Ann Oakley ise 1972 yılında toplumsal cinsiyet kavramını sosyolojiye dahil eden kişidir (Vatandaş,2007:31). Oakley'e göre cinslere bedensel kısıtlamalar ve toplum tarafından yapılan baskılar sonucunda özel alan ve kamusal alan arasındaki ayrımı yapmak için yeni bir farkındalık ve yeni bir akademik bilinç talep edilmesi sonucunda cinsiyet ve toplumsal cinsiyet bu ayrım için ideal bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Oakley,2005:2).

Oakley "Sex, Gender and Society" (Cinsiyet, Toplumsal Cinsiyet ve Toplum) kitabında, kadın ve erkek arasında oluşan cinsiyetler arası farkları araştırmıştır. Bu araştırmaları yaparken ise yüzeysel olarak değil, daha detaylı şekilde incelemiştir. Bu farkları araştırırken ise antropoloji, sosyoloji ve biyoloji gibi bilimlerden yararlanmıştır. Oakley kadın ve erkek arasındaki oluşan farkların, toplumun biyolojik ve psikolojik yönden oluştuğunu ifade etmiştir. Çünkü ona göre kadın ve erkek farklı grup değil, insanları farklı gruplara koyan kadın ve erkeğin doğuştan gelen biyolojik yönüken, Oakley ise bunun tam tersi şekilde farklı gruplar olmadığını belirtmiştir (Gündüz,2021:31).

R.W. Connell'in "Gender and Power" (Toplumsal Cinsiyet ve İktidar) isimli kitabında 1920'li yıllarda kadınların ve erkeklerin arasında var olan psikolojik farklılıklar hakkında araştırmalar yapmış ve bu araştırmaların neticesinde 1930'lu yıllarda "erkeklik" ve "kadınlığın" psikolojik bir kişilik özelliği olarak ölçülmesi, beraberinde erkeklik ve kadınlığa ilişkin testler geliştirilmiş ve toplumdaki cinsiyet sapmalarını tespit etmek amacıyla uygulamaya konulmuştur. Yine aynı kitapta

toplumsal cinsiyet kalıpları 1940'lı yıllarda bile “cinsiyet rolü”, “erkek rolü” ve “kadın rolü” şeklindeki terimler o dönemlerde yaygın olarak kullanılmıştır (Connell,1998:56).

Toplumsal cinsiyet ilişkilerinde oluşan her türlü değişim ve dönüşümler toplumsal ilişki biçimlerini etkilemektedir. Oluşan bu değişikliklerin temel nedenleri ise kadınların eğitimi ve iş gücündeki istihdamında oluşan artışlardan meydana gelmektedir. Fakat bu değişiklikler sadece kadınların toplumdaki konumlarını değil aynı zamanda ülkede uygulanan politikalar üzerinde de etkili olmaktadır (Walby,1997:1).

“Kadın doğulmaz, kadın olunur” sözünün sahibi Beauvoir, cinsiyetin biyolojik yönden değil, toplumsal cinsiyetin bireye biçimlendirdiği rol şeklinde algılandığını açıklamıştır. Beauvoir cinsiyetler arası eşitliğin sağlanabilmesi için cinsiyetler arasında herhangi bir varoluşsal çatışmanın olmaması gerektiğini savunmuştur (Aydınalp,2020:484-485).

Joan W. Scott'e göre toplumsal cinsiyet kavramını ilk olarak cinse göre ayrımların nedeninin toplumsal olduğunu ısrarla ifade eden Amerikalı feministler tarafından ortaya çıktığını ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet kavramının kullanılması, cinsiyetler arasındaki ilişkilerle birlikte birden fazla kuramsal konumu da dahil etmektedir (Scott,2010:113-114). Toplumsal cinsiyet kavramı Joan W. Scott'a göre ise bireyin sahip olduğu cinsiyetin bireyi açıklamakta yeterli olmayacağı, bundan dolayı ise toplumsal cinsiyetin olduğunu ifade etmektedir. Bireyin sahip olduğu cinsel kimlik, bireyin toplumsal cinsiyet açısından açıklanmasının mümkün olmadığını bundan dolayı bireyi açıklarken toplumsal cinsiyet kalıplarına yer verilmesi gerektiğini ifade etmektedir (Gündüz,2021:32).

Toplumsal cinsiyet biyolojik cinsiyetten farklılık göstermektedir. Çünkü biyolojik cinsiyet olanı, toplumsal cinsiyet ise olması gerekeni söylemektedir. Toplumsal cinsiyetin bireyin toplum için ne yapması gerektiğini veya ne yapmaması gerektiğini ifade etmektedir. Her toplumun kendi değer yargıları farklıdır. Bundan dolayı her toplum için kadına ve erkeğe farklı roller veren ve verilen bu rollerin nasıl ve ne şekil yapılacağını açıklayan bazı yargılar bulunmaktadır (Saraç,2013:27).

Y. Ecevit'e göre toplumsal cinsiyet kalıp yargıları, erkeklerin ve kadınların üstlendiklerin rollerin ve bunların özelliklerini inceleyen, daha önceden süre gelen sosyal ve kültürel alanda kalıplaşmış yargılardır. Ortaya çıkan kalıp yargılar, toplumun merkezinde bulunan değerlerin, tutumların ve önyargıların nedenleri olmakla birlikte

aynı zamanda ise sonuçlarıdır. Oluşturulan kalıp yargılar toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasının önündeki en büyük engeldir (Ecevit,2021:12).

Toplumunu toplum yapan bireylerdir fakat toplum bireylerin her türlü hareketlerine, davranış biçimlerine hatta yaşayış tarzlarına bile müdahale etmektedir. Toplumsal cinsiyete göre renklerin, oyuncakların, dilin, dinin, teknolojinin, siyasetin, bilimin ve buna benzer pek çok şeyin cinsiyeti mevcuttur. Çünkü bu gibi toplumsal konular aslında bireye toplumsal cinsiyet açısından çok fazla anlam yüklemektedir. Toplumsal cinsiyet bireye küçük yaştan itibaren ne yapması gerektiğini söylemektedir. Toplumsal cinsiyet alınan mavi renk kıyafetin erkek çocuğu simgelediği, pembe renk kıyafetin ise kız çocuğuna uygun olduğunu, yine oyuncak arabanın erkek çocuğa, oyuncak bebeğin ise kız çocuğunun oynaması gerektiğini ifade eder (Saygılıgil,2015:7). Böylelikle bireyin küçük yaştan itibaren toplumsal cinsiyet rolleri pekiştirilmektedir. Toplumsal cinsiyet toplumun değer yargılarının nesiller arası aktarılmasına yardımcı olmaktadır.

Toplumsal cinsiyete göre erkek egemen bir güçtür. Kadın ise erkeğin himayesi altına girmelidir. Toplumsal cinsiyet kadının yerinin evi olduğu erkeğin ise dışarıda iş yapabilir konumda olduğunu söylemektedir. Kadın evde olduğu için çok fazla bilgi öğrenemez, fakat erkek ise dışarıda yeni şeyler görüp öğrendiği için yeni bilgiler öğrenir ve bundan dolayı erkekler kadınlara göre daha zekidir düşüncesi hakimdir. Toplumsal cinsiyet bireyin hem biyolojik hem de toplumsal gelişimini oldukça etkilemektedir. Çünkü toplumsal cinsiyetle birlikte cinsiyete atfedilen roller bireyin düşünce yapısını ve fikir oluşumunu etkileyerek bireyin kendi kimliğinin şekillenmesinde etkin rol oynamaktadır. Ataerkil bir toplumda yetişen erkek bireyin kendi yetiştireceği çocuklarda büyük olasılıkla ataerkil şekilde yetişecektir. Ya da eğer eşitlikçi bir toplumda yetişen bireyin kendi yetiştireceği çocuklarda büyük olasılıkla eşitlikçi toplumun gereklerini yerine getireceklerdir.

1.2.Toplumsal Cinsiyet ve Birey

Toplumsal cinsiyetin birey üzerindeki etkisi oldukça büyüktür. Çünkü toplum tarafından belirlenen toplumsal cinsiyet rolleri, bireyin davranışlarında büyük etki bırakmaktadır. Eğer toplum birey üzerinde oldukça baskın bir şekilde duruyorsa bireyin kendini daha farklı alanlarda görerek daha farklı yeteneklerini geliştirmesi neredeyse imkansızdır. Böylelikle bu durum bireyin psikolojik durumunu da etkilemektedir.

Çünkü toplumun bireye yapmaması gerektiğini söylediği konularda birey ilgi duyuyor fakat yapamıyorsa kendisini bu konuda yetersiz hissedebilir, böylelikle ruhsal sağlığı olumsuz etkilenmektedir. Fakat toplum bireye eşitlikçi bir anlayış sunuyorsa birey de kendini geliştirerek, kendisiyle barışık bir şekilde yaşamasına neden olur (Vatandaş,2007:30-31).

Kadınlara kısıtlanmış olan çalışma hakkı kadının kendini geliştirerek, kendine güven sağlanmasında en büyük engel olmaktadır. Çünkü kadın kendi özel alanı olarak gördüğü evden dışarı çıkamıyor ya da çıktığı zaman ise yapacağı şeyler kısıtlı olmaktadır. Kadına her zaman yaptığı ev işinden farklı bir iş verildiği zaman ise yapamama olgusu oluşmaktadır. Bu tür etkenlerden dolayı kadının psikolojisi olumsuz etkilenmektedir. Çünkü kendisine verilen konu hakkında bilgisiz ve yetersiz hissetmekte ve böylelikle yapamayacağını düşündüğü için diğer konular hakkında da cesareti kırılmaktadır. Fakat toplumsal cinsiyet rollerinin eşit dağıtıldığı bir toplumda, kadın kendisine verilen işleri yaparak yeni beceriler kazanmaktadır. Bilmediği bir konu hakkında veya yapması gereken bir iş verildiğinde ise bunu araştırarak konu hakkında bilgi sahibi olabileceğini bilmekte ve böylelikle kendi üzerinde herhangi bir baskı hissetmemektedir.

1.2.1. Toplumsal Cinsiyet Roller ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Bireylerdeki Gelişim Süreci

Her toplumda bireylerin yapması ve yapmaması gereken roller önceden belirlenmekte ve kültür yoluyla da nesilden nesile aktarılmaktadır. Çünkü toplumun her daima kuralları mevcuttur. Dolayısıyla bu kurallara uyulması gerekmektedir. Toplumun belirlemiş olduğu kurallara uyulmadığı zamanlarda ise ayıplama, kınama gibi yaptırımlar mevcuttur. Toplumun hemen hemen her konuya müdahalesi olduğu gibi kadın ve erkeklerin üstlenmesi gereken rollere de müdahalesi söz konusudur. Toplum için geleneksel değerler oldukça önemlidir, çünkü geleneksel değerler bir bakıma varoluş sebebi olmakla birlikte aynı zamanda toplumun devamlılığı açısından da oldukça önem arz etmektedir. Bireyler arası belirli tutum ve davranışlar yani geleneksel değerler nesiller arasında dönüşüm sağlamaktadır. Bu dönüşüm ve aktarım esnasında toplumsal cinsiyet kalıpları da geleneksel değerlerle birlikte toplumun devamlılığının sağlanması için aktarılmaktadır (Yılmaz,2018:5).

Toplumsal cinsiyetle birlikte hayatımıza girmiş olan kadınlık ve erkeklik kavramları kadın ve erkeğe yüklenmiş olan rolleri ifade etmektedir. Kadın kelimesi biyolojik bir anlamı ifade ederken toplumsal cinsiyetle birlikte hayatımıza girmiş olan kadınlık kavramı ise toplum tarafından kadına biçilen rolleri ifade etmektedir. Örneğin evi temizlemek, çocuklara bakmak veya ütü yapmak gibi rolleri içermektedir. Erkek ve erkeklik kavramı için de bu durum söz konusudur. Erkek kavramı biyolojik bir kavram iken erkeklik kavramı ise toplum tarafından erkeğe biçilen rolü ifade etmektedir. Örneğin bir işte çalışıp para kazanmak, evi korumak gibi rolleri kapsamaktadır. Böylelikle cinsiyet biyolojik bir kavram iken toplumsal cinsiyetle birlikte yerini toplumsal bir kavrama bırakmıştır (Koca,2006:82).

1.2.2.Bireylerdeki Toplumsal Cinsiyet Rollerini Pekiştiren Faktörler

Toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesi birey üzerinde oldukça etkilidir. Fakat bu şekillenme kendi başına olmamakla birlikte pek çok etken içermektedir. Bunlardan bazıları ise aile, okul ve teknoloji faktörleridir. Bu faktörlerin bireye biçilmiş olan toplumsal cinsiyet rollerinin pekiştirilmesinde büyük önemleri bulunmaktadır. Bu faktörleri kısaca açıklayacak olursak:

1.2.2.1. Aile

Cinsiyet rollerinin bireyde oluşması, bireyin çocukluluğundan hatta o doğmadan önce anne veya babası tarafından alınan kıyafetin rengine göre erkek olacaksa mavi, kız olacaksa pembe kıyafet almakla başlamaktadır. Sonrasında çocuklar kendilerine alınan oyuncak araba ve oyuncak bebek ile cinsiyetlerinin olduğunu kavramaktadır. Çünkü erkek çocuğa oyuncak araba, kız çocuğa ise oyuncak bebek verilmektedir (Uluyağcı ve Yılmaz,2007:145). Böylelikle çocuğun ilk toplumsal cinsiyet rolleri ailede belirlenmektedir. Aile ortamının değişkenliğine göre bireyin cinsiyet rolü farklılık göstermektedir. Çünkü eğer çocuk ataerkil bir ailede büyümüşse onun için erkek figürü ön plandadır. Ataerkil ailede babanın yani erkeğin hakimiyeti mevcuttur. Baba ne derse o olur, babanın sözünden dışarı çıkılmaz düşüncesi hakimdir. Erkekler bu aile yapısına göre kadınlardan daha önemli bir konumdadır. Evde egemen olan güç erkektir. Ataerkil aile yapısında kadına ev içi egemenlik hakkı tanınmamıştır. Ya da çocuk tam tersi olarak anaerkil bir ailede yetişmişse ona göre ön planda olan figür annedir. Anaerkil aile tipinde evin reisi annedir. Anne ne derse o olacaktır. Diğer bir aile türü ise eşitlikçi aile tipidir. Bu ailede ise egemen olan bir taraf yoktur. Baba veya annede üstün olan yoktur

aksine iki tarafta eşit bir şekilde aile içi egemenliğini devam ettirmektedir (Eşsizoglu,2012 Akt. Erzeybek,2015:27). Böylelikle çocuğun yetiştiği aile yapısı çocuğun cinsiyet rollerinin belirlenerek şekillenmesinde önemli bir konumdadır. Çünkü aile, çocuğun gördüğü ilk toplumsal alandır. İlk konuşmalar, ilk davranışlar, ilk roller ailede öğrenilmektedir. Çocuk kendisine ilk rol model olarak anne ya da babasını almaktadır. O ne yaparsa aynısını yapmakta, o ne söylerse aynı şeyleri söylemeye çalışmaktadır. Bundan dolayı aile çocuğun cinsiyet rollerinin belirlenmesinde etkisi oldukça büyüktür.

1.2.2.2. Okul

İlerleyen zamanlarda çocuk aile ortamının dışında da farklı bir dünya olduğunu görmektedir. Bu farklı dünyada ise çocuğu ilk olarak okul karşılamaktadır. Okulda gördüğü dersler öğrendikleri bilgiler birey üzerinde yeni aktarımlar yaratmaktadır (Kılıç ve Eyüp,2011:130). Çünkü ilk defa aile dışında toplumsal bir ortam görmüş ve böylece kendi yaşıtında pek çok çocukla bir araya gelmiştir. Okul aslında çocuğun aile içinde öğrendiği toplumsal cinsiyet rollerinin pekiştiği yerdir. Çünkü orada kuracağı arkadaşlıklar, dostluklar bireye yeni statüler kazandıracaktır. Bunun en basit örneği ise çocuk olmanın yanı sıra yeni bir statü kazanarak artık öğrenci olacaktır. Okulda gördüğü öğretmenler, müdürler kendisine yeni rol modeller olacaktır. Ya evde kendine örnek aldığı rol modellerin üstüne yeni bilgiler ekleyecek ya da çok farklı bir kimliğe bürünecektir. Bundan dolayı okuldaki eğitim düzeyine ve eğitimcilere büyük sorumluluklar düşmektedir. Çocuklara rolleri, yapılması gerekenler aktarılırken cinsiyet ifadeleri kullanılmaktan kaçınılarak daha eşitlikçi ifadelerin kullanılması ve aktarılması yerinde bir tercih olacaktır (Sayılan,2018:5).

Çocuğun okuldaki ya da çevresindeki arkadaşlarının da toplumsal cinsiyet rolünün bireyde şekillenmesinde önemli yeri bulunmaktadır (Çevik ve Çelikkaleli,2010:226). Çünkü okuldayken bazen aile içinde geçirilen süreden daha fazla okulda, etüt merkezlerinde vakit geçirilmektedir. Bundan dolayı da orada bulunan arkadaşlarının da önemi oldukça fazladır. Çünkü hemen hemen hepsi aynı yaşta akran olduklarından dolayı birbirlerini daha kolay ve daha hızlı şekilde etkileyebilmektedirler. Dolayısıyla birbirleri arasındaki iletişimleri daha akıcı ve hızlıdır (Atakan ve Yurtdaş,2013:16).

1.2.2.3. Teknoloji

Toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesinde bir diğer araç ise teknolojiyle birlikte ortaya çıkan kitle iletişim araçlarıdır. Çağımızın en önemli yeniliklerinden biri olan teknoloji çok farklı yenilikleri beraberinde getirmektedir. Kitle iletişim araçlarının bireyler üzerindeki etkisi oldukça büyüktür. Daha sonraları hayatımıza giren ve hepimizin vazgeçilmezlerinden biri olan kitle iletişim araçları, çocukların toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesinde büyük önem taşımaktadır. Çünkü çocuk kitle iletişim araçlarının herhangi birinin bir programında gördüğü kişiyi kendine rol model alma eğilimindedir. Ya da okuldaki bir öğretmenin yaptığı hareketleri veya aile içinde görmüş olduğu baba, anne, dede gibi figürleri kendine örnek almaktadırlar. Böylelikle bireyin toplumsal rollerinin oluşum süreci bu şekilde devam etmektedir (Güler,2014:6024).

Kadınlar kendilerine toplumsal olarak atfedilen temizlik, yemek yapma gibi özel alan sorumluluklarının dışına çıkabilmeli, aynı zamanda özel alan sorumluluklarının dışına çıkan kadınların gelişimlerini sağlamaları konusunda desteklenmelidir. Bu gelişim ise şöyle olmalıdır; eğitimlerini tamamlamalı, bir meslek sahibi olmalı, kendini geliştirerek güçlendirmelidir. Böylelikle her konuda söz sahibi olmalıdır. Toplumun kadın ve erkeğe cinsiyetlerine göre belirlemiş oldukları nitelikler mevcuttur. Çünkü bu roller belirlenirken cinsiyetin getirmiş olduğu niteliklere göre biçimlenmektedir. Fakat kadın veya erkek verilen bu niteliği geliştirerek yapılan kalıp yargılarından kurtulmalıdır (Terzioğlu ve Taşkın,2008:63).

Cinsiyet ayrımı yaparak kadın ve erkeklerin birbirinden farklı görevlerle ve rollerle ilişkilendirerek ve farklı şekilde kategorize ederek, birbirinden farklı şekilde uğraşlarının ve farklı yönlerde eğilimlerinin olduğu görülmektedir. Bundan dolayı toplumsal cinsiyet rolleri verilirken kişilerin kadın ya da erkek olmaları değil, aksine verilen görevi yaparken yetenek, kabiliyet veya kişinin o rolü üstlenebilecek eğiliminin olup olmadığına bakılmalıdır (Bora,2012:4).

1.3.Toplumsal Cinsiyet Kuramları

Toplumsal cinsiyeti ifade eden, anlatan ve kavramı birden fazla yönüyle ele alan kuramlar bulunmaktadır. Bu kuramlar ise bir toplumun, bir olayın veya bir durumun ifade edilmesinde, ya da oluşan durum ve olayların neden ve hangi biçimde oluştuklarını ortaya çıkaran düşüncelerdir. Bunlar ise; Psikanalitik kuram, sosyal

öğrenme kuramı, bilişsel gelişim kuramı, toplumsal cinsiyet şeması kuramı, sosyal rol kuramı ve benlik sunumu kuramlarıdır (Dökmen,2009:41).

1930'larda Sigmund Freud tarafından geliştirilen psikanalitik kuram toplumsal cinsiyetin gelişimini açıklayan ilk kuramdır (Dökmen,2009:42). Sigmund Freud bu kuramı libidoya dayandırarak açıklamaktadır. Psikanalitik kuram, biyolojik cinsiyet farklılıkları üzerinden şekillenerek belirli dönemlere ayrılarak anlatılmıştır. Bu dönemler ise oral dönem, anal dönem, fallik dönem, latent dönem ve genital dönem şeklindedir (Dal,2009 Akt. Özkanca,2018:14).

Sosyal öğrenme kuramı 1977 yılında Bandura tarafından ortaya çıkmıştır. Bu kuramın belirli varsayımları bulunmaktadır. Bunlar ise şu şekildedir: Bütün bireylerin bazı durumlar karşısında belirli tepkilerini ortaya çıkaran öğrenme geçmişi bulunmaktadır. Her bir durumun kendine özel genel ve ayırıcı uyaranları bulunmaktadır. Bireyde ortaya çıkan güdüsel faktörler ya oluşan durumdan etkilenirler ya da oluşan durumları etkilemektedir. Fakat uygulama fırsatları olursa başka tepkiler kazanabilmektedir. Ortaya çıkan davranış olumlu bir sonuç ortaya çıkarıyorsa kazanılmakta ve sürdürülmektedir (Franzoi,1996:149 Akt. Yogev,2006:22).

Jean Piaget diğer bir kuram olan bilişsel gelişim kuramının öncülerindedir. Piaget bu kuramda bireyin gelişimi için sadece fiziksel olgunlaşmanın değil aynı zamanda toplumsal ve fiziksel anlamındaki tecrübelerinin de önemini vurgulamaktadır (Ahioglu,2011:2).

Bilişsel gelişim kuramında bir diğer önemli isim ise Kohlberg'dir. Bireyin toplumsal cinsiyet gelişimi Kohlberg'e göre yaş ile bağlantılıdır. Kohlberg ise bunu üç dizisel aşamayla ilerlediğini söylemektedir. Bunlar ise; toplumsal cinsiyet kimliği/ etkilenmesi, toplumsal cinsiyet sabitliği ve toplumsal cinsiyet tutarlılığıdır (Hollander,2001 Akt. Erzeybek,2015:20).

Erving Goffman benlik sunumu kuramına açıklık getirmiştir. Goffman'a göre bireyler günlük hayatlarını devam ettirebilmek için ve bireylerin karşılıklı iletişimin "ideal" bir şekilde gerçekleşmesi için belirli roller üstlenmektedir. "İdeal" olanı gerçekleştirmek için belirli roller mevcuttur (Goffman,2016:29-35 Akt. Özkök,2019:76-77).

Toplumsal cinsiyet şema kuramı ve sosyal rol kuramı bu tez çalışmasının araştırma soruları ile daha yakından ilintilidir. Bu sebeple diğer kuramlara göre daha fazla detaya yer verilmiştir.

Toplumsal cinsiyet şeması kuramı Sandra Bem tarafından geliştirilmiştir. Bu kuram hem sosyal öğrenme kuramı hem de bilişsel gelişim kuramı üzerinden temellenmiştir (Damarlı,2006:34). Toplumsal cinsiyet şeması kuramına göre çocuk ilk olarak erkeklik kavramı ve kadınlık kavramının ne olduğunu öğrenerek daha sonra ise öğrendiği yeni kadınlık ve erkeklikle alakalı cinsiyet bilgilerini birbirleriyle özümseyerek zihninde yer etmektedir. Çocuk öğrendiği cinsiyet bilgilerini toplumsal cinsiyet şemasına göre örgütlemektedir. Gördüğü ve öğrenmiş olduğu yeni bilgileri ise kadınsı veya erkeksi olarak kategorize etmektedir (Bem,1981 Akt. Özkanca,2018:18-19). Böylelikle örneğin; çocuk, kadının yaptığı ev işini zihninde yer eden şemaya ev işi kadının rolüdür şeklinde kodlamakta ya da tam tersi olarak babasının işe gittiğini gören bir çocuk ise zihnine işe gitmenin erkeklerin yapması gereken bir iş olarak kodlamaktadır.

Toplumsal cinsiyet şemasıyla birlikte kadınsı ve erkeksi rolleri kodlayan çocuk toplumsal yapının şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Çünkü çocuk kodlanan bu rolleri içselleştirir ve bu rolleri de kendisi ilerleyen dönemde yapmaya başlar (Çınar,2013:22).

Alice Eagly tarafından sosyal rol kuramı geliştirilmiştir. Eagly'e göre erkeklere verilen roller statüsü, kadınlara verilen sosyal statüsünden daha fazladır. Sosyal roller aslında toplum tarafından bütün bireylerden beklenen rollerdir. Bu kurama göre bireylerin yapmış oldukları davranışlardaki cinsiyet farklılıkları buldukları ortama göre daha fazla farklılık gösterecektir (Dökmen,2009:82-83). Sosyal rol kuramında bireylerin buldukları ortama göre biyolojik cinsiyet özelliklerinin değiştiği düşüncesi savunulmuştur. Bu kuram cinsiyetler arası biyolojik farklılıkları kabul etmektedir; çünkü oluşan bu biyolojik farklılıklardan kaynaklanan etkiler iş bölümünde etkili olmuştur (Çınar,2013:23).

1.4.Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Eşitsizliğine Yönelik Bir Değerlendirme

Toplumsal cinsiyet eşitliği oldukça önemlidir. Çünkü her iki cinsiyette eşit hak ve ödevlere, eşit sorumluluklara sahip olmalıdır. Çünkü birey olarak hiçbir birey diğer

bireyden hak ve özgürlükler konusunda üstün değildir. Toplumsal cinsiyet eşitliği ise şu şekilde sağlanmalıdır:

-Cinsiyet ayırt etmeksizin her iki cinse de eşit fırsatlar sağlanmalıdır.

-Elde bulunan kaynakların her iki cins arasında eşit şekilde erişimlerinin ve bu kaynakların aynı zamanda eşit bir şekilde dağıtımları sağlanmalıdır.

-Her iki cinse de eşit şekilde değer verilmelidir.

-Toplumsal cinsiyetin bireylere biçmiş olduğu rollerin dışına çıkılarak her iki cins de yaptıkları ve yapacakları kişisel seçimlerinde özgür olmalıdır.

-Herkes pek çok nedenden dolayı fiziksel ve psikolojik şekilde farklı olabilmektedir. Bundan dolayı saygı duyulmalıdır.

-Her bireyin çıkarları ve öncelikleri dikkat edilmelidir.

-Ayrımcılık yapılmamalıdır (Ecevit,2021:24-25).

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana hedefi cinsiyetler arası eşitliği sağlamaktır. Cinsiyet ayrımcılığının ve eşitsizliğinin önüne geçilmek istenerek bireylerin psikolojik, sosyolojik ve toplumun her alanında eşit haklara sahip olmaları istenmektedir. Böylelikle toplumun daha yaşanabilir olacağı düşüncesi hakimdir.

Eşit, kelime anlamı olarak aralarında ayırım bulunmayan şeyler anlamına gelmektedir. Eşit kelimesinin olumsuz olan eşitsiz yani eşit olmayan kelimesi ise eşit olmayan durumunu ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ise cinsiyete bağlı olarak ortaya çıkan eşitsizliği ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde toplumsal hakların, çalışma haklarının, sağlık, eğitim gibi herkesçe özgür olarak kullanılan, kişinin gelişiminde etkisi olan hakların cinsiyetler arasında kullanımının eşit olmayan şekilde dağıtılmasıdır (Aytekin,2014:11-12). Eşitsizlik hemen hemen toplumun her kesiminde görülmektedir. Toplumun en küçük yapı taşı olan aile de bile cinsiyetler arası eşitsizlik görülmektedir. Sadece aile de kalmayıp ekonomik alanda, siyasal alanda, eğitim alanında ve buna benzer pek çok alanda eşitsizlik mevcuttur. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinde anne ve babanın rolündeki dağılımlar dikkat çekmektedir. Çocuğa göre baba para kazanmakta ve kazandığı parayı eve getirmektedir, anne ise evin işlerini yapmakta ve babanın çalışarak eve aldığı yiyeceklerle yemek yapmaktadır. Çocuk buradaki ayrımı görmemektedir. Burada da kadının çalışma hayatında

yaşadığı eşitsizlik ortaya çıkmaktadır. Fakat bu olağan karşılanmaktadır. Nedeni ise çünkü annenin görevinin özel alanla sınırlı olduğu düşüncesi hakimdir. Annenin görevi toplumsal cinsiyet algısına göre belirlidir. Dolayısıyla cinsiyetler arası eşitsizlikler meydana gelmektedir. Böylelikle gelecek nesillere aktarılan eşitsizlikler, nesiller arası devam etmektedir (Saraç,2013:28).

Toplumsal cinsiyet kadın ve erkek arasında bir ayırım yapmaktadır ve böylelikle kadın ve erkek arasında hiyerarşik bir yapılanmanın olduğu düşüncesi mevcuttur (Koray,2011:16). Cinsiyetlere ortak saha açmak yerine ayrı ayrı sahalar açmak, her cinsiyette iş ilanı verilirken iş için istenilen koşullarda cinsiyet belirtmek, cinsiyetler arası eşitsizliğe yol açmaktadır. Dolayısıyla cinsiyetler arası eşitsizlik ve ayırım kadın ve erkeği olumsuz yönde etkilemektedir (Saraç,2013:28).

Toplumsal cinsiyet algısına göre genellikle erkekler haklı görülmekte ve bundan dolayı kadınlara haksızlık yapılmaktadır. Kadınlara kendilerini geliştirmeleri için belirli alanlar vardır. Fakat verilen bu alanlar erkeklere verilen alanlar gibi çok yönlü değildir, aksine kadınlara verilen alanlar sınırlıdır. Kamusal alanlar erkeklere tahsis edilmiş ve kadınlar kamusal alanın dışına bırakılmıştır (Gözütok vd.,2017:1038).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin azaltılması gerekmektedir. Eşitsizliğin azaltılabilmesi için yapılabilecek en büyük adım ise toplumun bilinçlendirilerek farkındalığın oluşturulmasıdır (Yıldırım vd.,2018:45).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve ayrımcılığın azaltılması için kadın hakları hakkında çeşitli bildirimler ilan edilerek düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Birleşmiş Milletler ise bu adımların atılmasında önemli rol oynamıştır. Birleşmiş Milletler tarafından yapılan düzenlemelerin bazıları şu şekildedir (Kale,2017:319).

-1952 tarihli Birleşmiş Milletler Kadınların Siyasal Hakları Sözleşmesi

-1957 tarihli Evli Kadınların Vatandaşlığına Dair Sözleşme

-1967 tarihli Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Bildirisi

-1993 tarihli Kadınlara Karşı Şiddetin Ortadan Kaldırılması Bildirisi

Kadınlara yönelik diğer bazı düzenlemeler ise şu şekildedir:

-1791 Kadın ve Yurttaş Hakları Beyannamesi

-1979 Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Kaldırılması Sözleşmesi

-2011 Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi

1.5. Özel Alan ve Kamusal Alan Bağlamında Toplumsal Cinsiyet ve Eşitsizlik

Bireyin yaşamış olduğu alan, kamusal alan ve özel alan olarak ikiye ayrılmaktadır. Bireyin yaşamış olduğu kendi çevresi; örneğin ev içi alan, arkadaş ortamı gibi alanlar özel alan olarak nitelendirilmektedir. Kamusal alan ise pek çok insanın paylaştığı alan olarak belirtilmektedir. Bu alanlar içinde birbirinden farklı kişilerle, farklı fikirlerin ortaya çıktığı ve aynı zamanda ortaya çıkan fikirlerin karşılıklı tartışıldığı yerdir (Ercins,2013:302).

Cinsiyete göre alanların özel alan veya kamusal alan olarak ayrılması, kadın erkek eşitsizliği için kaçınılmazdır. Bu ayrım kadınların toplumsal hayatta üstlendikleri rollerin şekillenmesinde büyük etkidir. Çünkü özel alan ve kamusal alan ayrımı kadınların toplumsal yaşam alanlarını kısıtlamaktadır. Kadınların özel alandaki hakları kamusal alandaki haklarına göre daha fazladır. Çünkü kamusal alanlarda kadınlara pek fazla hak tanınmamasıyla birlikte tanınan haklar ise kısıtlanmaktadır. Erkeklerin görevi kamusal alana çıkarak siyaset yapmak iken kadınların görevi ise ev içinde kalarak kamusal alana çıkmayıp özel alanda bulunmaktır (Ersöz,2015:88-89).

Birey kamusal alanda yeni özellikler kazanarak kendini geliştirmektedir. Fakat özel alanda bu durum kamusal alandaki kadar fazla değildir. Kamusal alanın erkek egemenliğinde olması gerektiği görüşü cinsiyetler arası ayrıma girmektedir. Çünkü kadın, kendi özel alanından kamusal alana çok fazla çıkmayacağı için onun kendini geliştirmesi mümkün olmayacaktır. Bundan dolayı kamusal alan ve özel alan ayrımı yapmak bireyin gelişim yönünü oldukça etkileyecektir. Bunun en büyük getirisi olarak da cinsiyet eşitsizliği meydana gelmektedir. Cinsiyet eşitsizliğinin meydana geldiği toplumlarda da kadın ve erkek arasında bulunan eşitsizlikler katlanarak devam edecektir. Bunun önüne geçilebilmesi için toplumsal cinsiyet eşitliği sağlanarak kadınlara ve erkeklere eşit haklar verilerek, ortak ödev ve sorumluluklar yüklenmelidir.

Toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri toplumun her alanında olan bireylerin cinsiyetler arasındaki eşitsizlikleri vurgulayan ve günlük hayatta bireye normal gelen

fakat irdelendiğinde toplumsal cinsiyet eşitsizliklerin temelini oluşturan ve çalışma hayatını etkileyen alanlardır. Bu alanlar ise şu şekildedir: Teknoloji, dil, din, bilim, eğitim ve çalışma hayatı şeklinde ayırmak mümkündür. Bu alanlar ise kısaca aşağıdaki gibi açıklanabilir:

Teknoloji ve toplumsal cinsiyet terimleri arasında bulunan ilişkinin dayanağını açıklamaya yönelik ilk örneklendirmelere 1960 yılından başlayarak toplumsal cinsiyet tartışmaları etrafında şekillenen feminist akımlardan almıştır (Boylu vd.,2016:961).

Sosyalleşmeyle birlikte toplum içinde yeni alanlar yeni yapılanmalar ortaya çıkmaktadır. Bu ortaya çıkan yeni alan ve yapılanmaların kendi içinde belirli rolleri bulunmaktadır. Bu roller ise cinsiyete göre dağılmaktadır. Belirlenen toplumsal roller ise kadın ve erkeklerin buldukları ve yaşadıkları hayatı belirli sınırlandırmalar getirmektedir (Savcı,1999:131). Bir dönem teknolojinin erkek elinde olması gerektiği görüşü hakimdi. Çünkü erkeklerin teknik bilgi ve yeterliliklerinin bundan dolayısıyla erkeklerin fiziksel yeteneklerinin yanı sıra zihinsel bilgi ve yeterliliklerinin kadınlara göre daha fazla olduğunu düşünmekteydiler. Toplumsal cinsiyet ve teknoloji ile ilgili kuramsal çalışmalar incelendiğinde ise pek çok toplumsal cinsiyet hakkında feminist kuram mevcuttur. Her feminist kuram konuyla alakalı çeşitli yorumlamalar yapmaktadır. Liberal feministler, sosyalist feministler ve eko-feministler şeklinde incelemek mümkündür (Savcı,1999:132).

Teknoloji liberal feministlere göre kadın ve erkek arasında ayırım gözetmemektedir. Liberal feministlere göre kadınların teknolojiyle alakalı yeteneklerinin olmadığı ya da yetersiz olduğu düşüncelerinin tamamen gerçek dışı olduğunu savunmaktadırlar (Gill ve Grint,1995:6 Akt Savcı,1999:133). Yani erkekte görülen zihinsel zekanın kadında var olmadığı görüşüne karşı çıkmakla birlikte kadınlarında aynı zihinsel zekaya sahip oldukları düşüncesi hakimdir.

Teknoloji, emek ve sermaye ile kadın ve erkek arasında olan ve edilen mücadele sonucunda ortaya çıkmaktadır. Sosyalist feminist yaklaşım teknolojiyi eril bir kültür olarak görmektedir. Sosyalist feministlere göre kadının teknolojideki yeri sadece eğitimle sınırlı olmamalıdır (Wajcman,2000 ve Faulker,2000 Akt. Gökbayrak,2007:126-127).

Eko-feministlere göre ise kadına ve doğaya karşı egemen bir güç olmak için erkeklerin teknolojiyi kullandıklarını söylemişlerdir (Savcı,1999:133). Eko-feministler

bu düşüncenin önüne geçmek isteyerek buna bir çözüm bulmak istemişlerdir. Bulunan çözüm ise şu şekildedir; kadınlar için ayrı bir teknoloji oluşturulmasını veya kadınlar için ayrı bilimsel çalışmalar yapılması gerektiği vurgulamışlardır (Faulker,2000 Akt. Gökbayrak,2007:126).

Bu düşüncelerden hareketle teknolojinin aslında erkek egemenliğinde olduğu görülmektedir. Kadınların teknolojideki konumu sınırlandırılmaktadır. Çünkü erkek zihninin kadın zihninden daha yüksek olduğu görüşü hâkim olduğu için ve teknolojinin de karmaşık yapısından dolayı yüksek bir zihin gerektirdiğinden erkek zihnine daha yatkın olduğu görüşü hakimdir. Buna karşı çıkan feminist akımlar her iki tarafında teknolojiden yararlanması gerektiğini, kadınlara verilen teknolojik hakların sınırlandırılmaması gerektiğini savunmaktadır.

Günlük hayatta bireylerin hayatlarını devam ettirebilmeleri için dilin önemli bir konumu vardır. Çünkü bireyler konuşulan dil sayesinde iletişim kurarlar ve böylece sosyal ilişkiler ortaya çıkmaktadır. Dil; duygu, düşünce ve hislerimizi aktardığımız en önemli araçtır. İnsanlar kurmuş oldukları iletişim sayesinde toplumla olan ilişkilerini düzenleyerek aynı zamanda toplumsal ilişkilerini canlı tutmayı sağlamaktadır (Yalçın ve Şengül,2007:749-750).

Toplumsal cinsiyet ve dil arasında bir bağ mevcuttur. Çünkü toplum konuşma için bile belirli kalıp düşünceler ortaya atmaktadır. Örneğin kadınların zarif ve kibar konuşması gerektiğini söylemektedirler. Kaba konuşmanın sadece erkekler için olduğu kadınlar kaba konuştuğu zaman ise bir kadının ağzına bu konuşmanın yakışmadığını söylenmektedir. Kaba konuşmanın kadına hiç yakışmadığı belirtilmektedir. İlk çağ uygarlıklarında kadının tek görevlerinin ev içinde yemek yapmak, çocuk bakmak ve evi temizlemek olduğu, erkeklerin görevlerinin ise ev dışında çalışıp para kazanmak gibi işlerinin olduğu bilinmektedir. Erkek evin dışında dış dünyayla iletişime geçtiği için onun bazı şeyleri adlandırarak onu dile getirme gibi görevleri de bulunmaktadır (Güden,2006:14). Feministlere göre dil iki şekilde kadına engel olmaktadır. Bunlar ise şu şekildedir:

1-Dil kadından çok erkeğin en büyük aracıdır.

2-Erkekler ise bu araç olan dili istediği şekilde kullanabilirler (Güden,2016:15).

İlk olarak dili kadının toplum içinde var olması için büyük bir engel şeklinde görmekteyiz. Diğerleri ise erkekler bu dili en iyi şekilde kullandıkları gibi kadınların nasıl kullanması gerektiğine karıştıklarını belirtmektedirler. Böylece dil belirli taraflara ayrılmaktadır. Örneğin argo kelimelerin kullanılmasında kadınların kullanımı pek hoş karşılanmamakla birlikte erkeklerin kullanması oldukça sıradan bir şekilde kabul görmektedir. Çünkü kullanılan argo kelimelerin otoriteyi ve gücü simgelediği düşüncesinde oldukları için güç ve otoritenin kadınların elinde değil de erkeklerin elinde olduğu düşünüldüğünden dolayı erkeklerin argo kelimeleri kullanılabilir olduğu düşüncesi bulunmaktadır (Kocaer,2006:99).

Kadının kullanmış olduğu dil üzerinde belirli düzenlemeler yapılmaktadır. Bunun neticesinde dört ayrı düşünce oluşmaktadır. Bunlar ise şu şekildedir:

- 1-Kadının kullanmış olduğu dil erkeklerin kullanmış olduğu dile göre kötüdür.
- 2-Kadın ve erkeklerin toplumdaki konumları farklı oldukları için kullanılan dil de farklıdır.
- 3-Kadın ve erkeklerin dili hangi nedenle kullandıkları farklıdır, bundan dolayı iki cinsin kullandığı diller farklıdır.
- 4-Kadının kullanmış olduğu dil kadının var olan kimliğini ortaya çıkarır. Bu ortaya çıkmış olan düzenlemelerin hepsinin zamanı birbirinden farklıdır. Örneğin birinci düzenleme feminist öncesi döneme denk gelmektedir. Diğer düzenlemeler ise birbirinden farklı feminist hareketlenmeler ile oluşmaktadır (Aydınoglu,2015:220).

Diğer konularda olduğu gibi dilin de bir cinsiyetinin var olduğu görüşü mevcuttur. Bazı dönemlerde dilin cinsiyetiyle alakalı çeşitli düşünceler, görüşler ve kararlar hakimdi. Fakat dilin de diğer konular gibi bir cinsiyetinin olmadığını belirtmek gerekir. Çünkü dil ortak bir değer ve yargıdır. Dile belirli bir cinsiyet ya da anlam yüklemek yerine o dili en iyi ve en faydalı şekilde kullanmak daha önemlidir.

Din insan yaşamının sürdürülebilmesi için önemli bir kavramdır. Çünkü insanlar genellikle dinin gerektirdikleri, yasakları, sevapları gibi kurallar üzerinden yaşamlarını şekillendirirler. Dinin kapsayıcı bir özelliği vardır. Din, insan yaşamının bütün evrelerinde neredeyse mevcuttur. Dinin gerekleriyle birlikte kadın ve erkeğe belirli roller verilmektedir. Verilen bu roller ise yine o toplum için toplumsal cinsiyet algısını oluşturarak bireylerin belirlenen bu roller neticesinde bazı değer yargılarına

ulaşmaktadır. Din ve ahlaki temeller birey için ilk olarak aile ortamında oluşmaktadır. Birey aile içinde din konusunda bilgiler edinir ve bu edindiği bilgiler neticesinde dini inanışı başlayarak şekillenmektedir. Fakat her dinin gerekleri farklıdır. Her dinin kendine özel kuralları mevcuttur. Bundan dolayı dinlerin kadın ve erkek bireyler için söyledikleri, uyulması gerekenleri ve yapmaması gerekenleri farklılık göstermektedir. Bundan dolayı dinin önemi toplumsal cinsiyet kalıplarının oluşmasında oldukça etkilidir (Gürhan, 2010:62).

Diğer toplumsal konularda olduğu gibi bilim konusunda da kadın ikinci planda kalmaktadır. Bilim, toplumsal cinsiyetin oluşumuna ve işleyişine dolaylı ya da doğrudan etki etmektedir. Doğa bilimi ve uygulamalı bilimler yapıları gereği kadınlara uygun olarak görülmemektedir. Cinsiyet eşitsizliği bilim eğitiminde de mevcuttur. Bilim konusunda eğitim almış ve kendini geliştirmemiş kadınların çok azı kendi mesleklerinde devam etmişlerdir (Margaret vd.,2001 Akt. Özkazanç,2010:17).

Bazı dönemlerde kadın aklının erkek aklından üstün olduğu düşüncesi hâkim olduğu için erkeklerin kadınlardan daha fazla güçlü ve daha fazla istekli olduğu görüşü hakimdir. Bundan dolayı daha güçlü ve daha fazla istekli olan erkek, zeki ve çalışkan olarak görülmekteydi. Bilimin gereklerinden biri olan zeki ve çalışkanlık ibareleri bundan dolayı sadece erkeklerde mevcut görülmektedir. Bilim alanında çok başarılı kadınlar vardır. Zeki ve çalışkanlık sadece belirli bir cinsiyete ithaf edilemez. Bilimi ifade eden bir şeyin öznel ya benci bir düşünceye tamamen karşı çıkmaktadır. Bilim evrenseldir. Kadın ve erkek bilime ulaşmada, anlamada ve bilimi uygulamada eşit hak ve ödevlere sahiptirler (Keller,2007:119 Akt. Özsoy vd.,2017:100).

Devletlerin mevcut ideolojilerinin yenilenerek topluma aktarılmasında eğitim önemli bir araçtır. Herhangi bir ülkenin eğitim sistemine bakıldığı zaman ülkenin bazı yönleri hakkında bilgi sahibi olunur. Bilgi alınan konulardan biri ise toplumsal cinsiyet eşitsizliği hakkındadır. Çünkü eğitim bir ülkenin gelişmişlik düzeyi hakkında bilgi vermektedir. Eğitim sistemleri ülkeler arasında farklılık göstermektedir (Derince,2012:16-17). Eğitim, toplumsallaştırmayı en yoğun şekilde yansıttığından dolayı önemi çok büyüktür (Asan,2010:67). Çünkü eğitim bireyin kendini geliştirmesi, kendine yeni özellikler eklemesi için oldukça önemlidir. Eğitim toplumsal cinsiyet rollerinin şekillenmesinde birey için önem taşıyan adımlardan biridir. Fakat cinsiyetlerin

eğitime katılma konusundaki sayısal verilere bakıldığında eğitsizlik olduğu açık bir şekilde görülmektedir (Tan,2000:77 Akt. Sayılan,2012:44).

Kadınlara verilen eğitimin niteliği çok önemlidir. Eđitim hakkı bireyin sahip olması gereken en temel haklarından biridir. Bu hak cinsiyetler arası eđit bir şekilde dağıtılmalıdır (Gümüšođlu,2008:41). Eđitime erişim kadar eğitimin devam konusu da oldukça önemlidir. Çünkü sadece eğitim yeterli değildir, aynı zamanda eğitimin devamlılığı da oldukça önem teşkil etmektedir. Diđer bir konu olan bireye verilen eğitimin içeriği meselesi de bireyin toplumsal cinsiyete olan duyarlılığın sağlanması açısından önemlidir (Sayılan,2018:5).

Kadının eğitim görmesi ve ücretli çalışma hakkının olması, 19. yüzyıldan itibaren gelişmekte olan sanayileşmeyle mümkün olmuştur. Böylelikle kadının çalışma hayatındaki çabalaması başlamış bulunmaktadır (Kuzgun ve Sevim,2004:14-15).

Dünyada yaşayan veya yaşamış olan erkek sayısı kadar kadın sayısı da mevcuttur. Bundan dolayı toplumu oluşturan kadınların ve erkeklerin çalışma hayatında da eğit temsil edilmesi oldukça önemlidir. Kadınlar ekonomik alanda da diğer alanlarda olduğu gibi erkeklerin önüne geçemeyerek gerisinde kalmışlardır. Fakat kadınların üretimde payları oldukça büyüktür. Buna rağmen emeklerinin karşılıklarını alamadıkları gibi kalkınmanın sağlamış olduğu avantajlardan da yararlanamamaktadırlar (Kocacık ve Gökkaya,2005:196).

Kadın, kendi çalışma hayatındaki tempoya yetişmeye çalışmaktadır. Fakat kadının işi sadece dışarda çalışarak bitmemekte, aynı zamanda ev içi rollerini de yerine getirme gibi görevleri de bulunmaktadır. Bu iki tarafa da yetişmeye çalışan kadının verimliliği bazen düşebilmektedir. Kadının içinde başarılı ve verimli olması için ev işlerini sadece kadına yükleyerek değil, erkeklerinde ev içinde iş bölümü yaparak kadının üzerindeki yükü hafifletmeleri gerekmektedir (Aksöz ve Eroğlu Durkal,2021:170)

Kadının alışma hayatında karşılaştığı diğer bir sorun ise mobbingdir. Mobbing ise çalışma yaşamında var olan psikolojik tacizdir (Tınaz,2006:13). Toplumsal cinsiyet eğitsizliğinin getirilerinden biri olan kadına verilen sınırlı iş imkânı da beraberinde mobbingi getirmektedir. Çünkü kadına uygulanan yapamazsın edemezsin, ya da normalden daha fazla iş vererek yapılan mobbing kadını iş hayatından soğutmaya neden olmaktadır (Aşkın ve Aşkın,2018:262).

BÖLÜM II

SIYASET, LİDERLİK VE TOPLUMSAL CİNSİYET

Siyaset, hayatımızın hemen hemen her alanında karşımıza çıkan, hayatımızı etkileyen önemli bir unsurdur. Çünkü yöneten ve yönetilenlerin olduğu ve olması gerektiği düşünülürse siyasetin de böylelikle doğal olarak oluşması mümkün olmaktadır. Siyasette bireylerin olması gerektiği, bireysiz bir siyasetin bile düşünülmemesi gerekmektedir. Bireylerin yönetilmesi ve yönetmesi gereken varlık olması bazı kuralları, gerekleri ve oluşumları beraberinde getirmektedir. Çünkü siyasal katılım her dönemde olan ve bireylerin yaşamını belirleyen bir unsurdur.

Siyasal katılımı bireylerin yönetime katılma, karar alma mekanizmalarında rol oynama gibi görevleri bulunmaktadır. Bireyin bu süreçlere dahil olması alınan kararların uygulamaya konulmasında büyük yarar sağlamaktadır. Böylelikle siyasal katılım, bireylerin kendi içerisinde bütünlüğünün sağlanmasında önem teşkil etmektedir.

Siyaset toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin görüldüğü pek çok alandan sadece biridir. Siyasette kadınların erkekler kadar söz sahibi olmaması görüşü bile bir dönem hakimken siyasette de erkek egemenliği ön plana çıkmaktadır. Kadınların ve erkeklerin sahip olduğu haklar eşitken, pratiğe döküldüğünde ise bu eşitliklerin dahi kısıtlamaları içerdiği gözlemlenmektedir.

Kadınlar toplumda var olmaya, söz sahibi olmaya ve bir şeyler üretmeye çalışırken önlerine cinsiyete dayalı ayrımcılıklar çıkmaktadır. Aslında önlerine çıkan ve kısmen onları engellemeye çalışan bu tür engeller sadece karşı cinsten değil aynı zamanda ataerkil toplumda yetişen, kadının çalışmaması gerektiği görüşü hakim toplulukta yetişen hemcinsleri tarafından da konulabilmektedir.

Bu bölümde ilk olarak siyaset ve siyasal katılım kavramları açıklanmıştır. Daha sonra toplumsal cinsiyetin siyasetle olan ilişkisi tartışılmıştır. Kadın hakları hareketlerine, kadınların modern düşünce çevresindeki tanımlamalarına, kadınların siyaset alanındaki engellere ve bu engellerin ortadan kaldırılması için çözüm önerilerine yer verilmiştir. Tez konusu olan kadın liderler ve onların pandemi döneminde uygulamış oldukları politika ve stratejileri daha iyi değerlendirebilmek amacı ile liderlik kuramlarına da değinilmiştir. Bölümünün ilerleyen alt başlıklarında ise toplumsal

cinsiyet ve siyaset kavramı ele alınmıştır. Çalışmanın devamında ayrıca modern siyasi düşünürlerle göre kadın tasviri yapılmıştır.

2.1.Siyaset

Siyaset bilimi, diğer sosyal bilimlerin ana konusu olan insanı incelerken aynı zamanda siyasal insanı da derinlemesine incelemektedir. Siyaset Batı dillerindeki karşılığı olan politika terimi Yunanca “polis, politeia, politica ve politike gibi sözcüklerden kaynaklanmaktadır (Çam,2011:21-22).

Siyaset kelime anlamı olarak Arapça’da at eğitimi anlamını ifade etmektedir (Akyüz,2009:94). Siyaset, insanların bir arada yaşamalarının neticesinde oluşmakta ve dolayısıyla insan yaşamında oldukça etkin bir rol üstlenmektedir (Altındal,2007:5). Siyaset, bireylerin ortak çıkarlarının korunmasıdır. Bireyler yönetimle ilgili ortaya çıkan sorunlardan, sahip oldukları hakları, ortaya çıkan uyuşmazlıkların çözümü gibi konularda siyasetle çözüm üretmeye çalışmaktadır (Selvi,2019:28).

Platon’un Devlet isimli kitabına göre siyaset; devleti yönetme becerisi ve sanatı olarak geçmektedir (Taşkın,2020:26). Siyaset Max Weber’e göre iktidarı paylaşırken etkili olmak veya direkt olarak iktidarı paylaşmak anlamındadır (Akyüz,2009:95).

Max Weber’e göre siyaset geniş bir anlam ifade etmektedir. Siyaset kavramı her türlü yöneticiyi ve özerk etkinliği içine dahil etmektedir. Ama kısaca bir anlam yüklemek istersek bugün “devlet” adı verilen siyasal topluluğun yönetimi şeklinde ifade edilebilmektedir (Weber,2006:25-26).

Andrew Heywood’a göre siyaset insanların, hayatlarını idame ettirdikleri genel kuralları yapmaya, korumaya ve bu kuralları değiştirmeye yarayan etkinliklerdir. Siyaset aynı zamanda çatışma ve iş birliği olgularıyla bağlantılıdır. Siyaset, özel bir çatışma çözüm aracı olarak görülmektedir. Bu cümleden anlaşılacağı üzere siyaset ortada var olan çatışmayı zorla değil, uzlaşma ve müzakereyle çözmektedir. Siyaset hem farklılık ve çatışmaların varlığıyla karmaşık bir bağlantıdayken, hem de iş birliği ve kolektif eylemle sosyal bir faaliyet içerisindedir. Siyaseti de bu çatışmaları çözen bir faaliyet olarak görmemek gerekmektedir. Çünkü siyaset aynı zamanda sadece çözüme çabası da gösterebilmektir (Heywood,2019:25-33).

Maurice Duverger'e göre siyaset ve toplum birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken kavramlardır. Çünkü siyaseti, toplumdan ayrı düşünülebilecek bir alan olarak görmemektedir (Duverger,2019:18).

Siyaseti tanımlamak oldukça zordur. Çünkü siyasetin özünde insan ve toplum olduğu için karmaşıklığın nedeni anlaşılmaktadır. Dolayısıyla siyaset basit bir olgu değildir. Buradan da anlaşılacağı üzere siyaset kelimesinin fazla anlam ifade etmesinin en büyük nedeni toplumsal bir olgu olmasıdır (Kayapınar,2022:3).

Genel anlamda siyaset iktidarı ele geçirme, bunun sonucunda çıkarların çatışması ve iktidarı inceleyen bir olgudur (Çalışır,2014:225). Siyasetin amacı sadece iktidarı ele geçirmek veya kaynaklar üzerinde hakimiyet kurmak değil aynı zamanda halkın huzur ve güvenini sağlayarak sosyal adaleti geliştirmektir (Akdoğan,2008:10).

2.2.Siyasal Katılım

Siyasal katılma, bireylerin siyaset süreçlerinde karar alma mekanizmalarında etkin rol oynama, yöneticilerini seçme gibi konularda bulunma eylemleridir. Bireyler siyaset katılma eylemiyle oy verme, seçim kampanyasında rol gösterme, yönetici olma gibi roller üstlenmektedirler (Çağlar,2011:57). Bireylerin içinde bulunduğu siyaset sisteme ilişkin ilgilerinin ve meraklarının da olması gerekmektedir. Böylece bireyin siyaset katılımı bir anlam ifade etmiş olmaktadır. Çünkü bireyin siyasete ilişkin tutum ve davranışları toplumun siyasete yönelik görüş ve düşüncelerine göre şekillenmektedir (Yolcu,2017:41).

Bireyler siyaset katılımı ile oy kullanarak, yönetim sürecine dahil olarak siyaset sistemle kurmuş olduğu ilişki bütünüdür (Gökçimen,2008:7). Siyaset katılımı aslında siyaset davranışlarımızın bir sonucudur (Akıncı,2014:39).

Kapani'ye göre siyaset katılımı bireylerin buldukları toplum içerisinde mevcut olan siyaset sistemi önünde sergilemiş oldukları davranışlarını, hal ve hareketlerini bununla birlikte ortaya çıkarmış olan durumları belirleyen bir faktördür. Fakat sadece oy kullanmayı siyaset katılımı tamamıyla yerine getirilmiş olarak görmez. Siyaset katılımı geniş bir çerçeve şeklinde görülür ve oy kullanmak bu çerçevedeki gerçekleştirilen adımlardan sadece biri olarak değerlendirilir. Bireylerin siyasete olan ilgilerinin ise göreceli bir şekilde olduğu, ilginin kişiden kişiye değişeceğini ifade etmektedir (Kapani,2015:144).

Bir toplumun siyasi kültürünün incelenmesi aslında bireyin siyasetle olan ilişkisinin şu üç yönüne de dikkat çekmektedir: Kişinin değer perspektifi, ilgili kişilik veya psikolojik faktörler ve bilişsel yönler şeklindedir. Yani kişinin kendi siyasi yapısı ve bu yapının işleyiş şekli hakkındaki bilgisi ve inançları yönünde olmaktadır (Pateman,1971:293).

Siyasal katılımla bireyler yaşadıkları toplumun siyasi sistemine etki edebilme şansına sahiptirler. Çünkü toplumu bireyler oluşturduğu için toplum içerisindeki önemleri büyüktür (Dilber,2013:2). Toplumların gelişmişlik düzeyleri siyasi katılım oranlarına bakılarak anlaşılabilir. Çünkü eğer bir toplumda siyasi katılımı kadınların sayısında bir fazlalık varsa, o toplumun kadınlarının almış olduğu eğitimle, siyasi katılım arasındaki ilişki doğru orantılıdır. Çünkü o toplumda kadın okuduğu, kadına değer verildiği ve kadının tek işinin ev içi iş olmadığı anlaşılmaktadır (Kahraman,2004:15).

Siyasal katılımı da cinsiyetler arası eşitsizlik mevcuttur. Kadınların önceki dönemlerde de eksik temsili sorunu bulunmaktaydı (Nezami,2019:7). Siyasal sistemde var olan kadınların eksik temsil sorunu, siyasi katılımın kadınların var olması gereken siyasi alanlarda az sayıda olmaları, kadınların siyasi alandan uzaklaşmasına neden olmaktadır (Pınarcıoğlu,2017:13). Kadınların karar alma mekanizmalarında olmaması ya da erkeklere nazaran sayıca az olması aynı zamanda kadınların kendi konularının iyileştirilmesinde sorun teşkil etmektedir. Çünkü ortaya çıkacak olan ve hali hazırda ortada olan kadınlara yönelik bazı sorunlar, karar alma mekanizmalarındaki kadın temsilinin azlığından dolayı etkin bir çözüme kavuşturulmamaktadır (Gökçimen,2008:8).

2.2.1.Siyasal Katılım Türleri

Bireyler için siyasi katılımı etkileyen pek çok faktör bulunmaktadır. Ortaya çıkan bu faktörlerde bireylerin siyasi katılımın etkilemekle birlikte aynı zamanda olumlu ve olumsuz belirli siyasi katılım türleri meydana gelmektedir. Olumlu siyasi katılım türleri; oydaşma, danışma, iş birliği ve bütünleşme iken olumsuz siyasi katılım türleri ise; klientalizm, tokenizm ve depolitizasyondur (Aydın,2019a:2124).

2.2.1.1.Olumlu Siyasal Katılım Türleri

Olumlu siyasi katılım türleri oydaşma, danışma, iş birliği ve bütünleşmedir.

Rousseau'nun "Toplum Sözleşmesi" isimli eserinde oydaşma kelimesi anlam kazanmaktadır. Çünkü oydaşma kelimesi, Rousseau'ya göre toplumun vazgeçilmez bir ögesi olarak görülerek büyük önem arz etmektedir. Oydaşma toplumun her kesimini dahil eden ve bütün kesimin de kendi aralarında bütünleştirici bir anlam ifade etmesini sağlamaktadır (Graham,1970:81 Akt. Aydın,2019a:2124-2125).

Dayanışma; halkın toplumsal olaylar karşısında o olay başlamadan önce veya olayın devamı sürecinde fikir beyan etmesidir.

İş birliği; yöneten ve yönetilenin koordineli bir şekilde ilerlemesidir. Böylece süreç daha hızlı ve daha pozitif şekilde ilerlemektedir.

Bütünleşme ise toplumun bütün fertlerini ayırmadan, tek bir parça olarak görülüp hareket edilmesidir. Siyasal katılımı da böylelikle siyasal bütünleşmenin sağlanması gerçekleşecektir (Yolcu,2017:55).

2.2.1.2.Olumsuz Siyasal Katılım Türleri:

Olumsuz siyasal katılım türleri ise klientalizm, tokenizm ve depolitizasyondur.

Klientalizm terimi 1970'li yıllarda sosyolog ve antropologların kırsal kesimdeki toplulukların kendi aralarındaki hiyerarşilerini açıklamak için kullanılmaktadır. Klientalizm, siyasal sistemlerde liderler ve destekçilerinin ve aynı zamanda patronlar ve onların müşterilerinin arasında bulunan ilişkilerini açıklamaktadır (Schmidt vd.,1997 Akt. Brinkerhoff ve Goldsmith,2002:2). Bu terim aynı zamanda mevcut siyasi sisteminin, toplumun bütün tabakalarıyla olan eşitsiz ilişkilerini de kapsamaktadır. Böylelikle klientalizm eşitsizlikten meydana gelerek ve bu eşitsizlikten beslenerek şekillenmektedir. Klientalizmin meydana getirdiği klientalist politikalar mevcut siyasal sistemin getirdiği politikaları da kapsamaktadır. Siyasi otorite aynı zamanda klientalizm dahilinde belirli yardımlar sunarak kendi alanında destek görmektedir. Fakat bu destekler her zaman olumlu olmayarak olumsuz sonuçlarda doğurmaktadır. Örneğin yapılan destekler karşılığında maddi yardımların yanı sıra karşılığının alınmadığı durumlarda ise cezalandırma şeklinde değişim göstermektedir (Metin,2011:182-183).

Tokenizmle birlikte bazı bireylerin haklarını kısıtlamakta ya da verilen hakları sınırlandırılmaktadır. Tokenizmde sözü geçen grup sayıca ve güçte önde olanlardır (Demirel,2019:3).

Kanter'e göre tokenizmin belirli boyutları mevcuttur. Bu boyutlar ise şu şekildedir: Herhangi bir işte ya da yönetimlerde temsil oranları %15'in altında yer alıyor ise "token", eğer temsil oranları %85'in üzerinde ise bu hâkim gruba ise "tokenist" olarak adlandırmaktadır (Kanter,1977:19 Akt. Yılmaz ve Dalkılıç,2020:92). Tokenizm bir nevi bir şeyi yapmış gibi görünmek olarak da ifade edilmektedir. Örneğin; siyasi katılımlarda kadının kazanmasının zor olduğu bilindiği halde kadınları aday olarak göstererek onları seçimde var olduklarını gösteriyormuş gibi yapmaktır (Kumkale,2019:1-2).

Depolitizasyon kelime anlamı olarak siyasetten uzaklaşma arınma olarak ifade edilmektedir. Fakat sadece uzaklaşma olarak değil de, aynı zamanda siyasal katılımın göstermesi gereken bireylerin karar almada, alınan kararların uygulanmasında veya bireyleri bu tarz konuların merkezinde tutması gerekirken aksine bu konulardan bireyleri uzak tutulmak istenmesidir (Güney,2006:192).

Depolitizasyon mekanizması ise var olan sorunun yönetim içeren alandan kamusal alana geçmesi: Tip 1; var olan sorunun kamusal alandan çıkarak kişinin özel alanına geçmesi: Tip 2; Var olan sorunun kişinin kendi özel alanında çıkarak zorunluluk alanına aktarılmasıyla işlemektedir. Tip 1 "yönetimsel depolitizasyon", Tip 2 ise "toplumsal depolitizasyon", Tip 3 "söylemsel depolitizasyon" şeklinde ifade edilmektedir.

Tip 1 depolitizasyon; siyasal katılım yoluyla seçilen hükümetlerinin görevlerinin bağımsız kurullara devredilmesi,

Tip 2 depolitizasyon; bütün toplumu ilgilendiren toplumsal sorunların konusu, nedeni ve oluşan sorunların çözümü gibi konuların hükümetlere değil de bu sorumluluğun bireylere yüklemesi,

Tip 3 depolitizasyon ise var olan neoliberal düzenin ortaya çıkması ve bunun değiştirilemez olduğunun ifade edilmesidir. Böylelikle depolitizasyon tiplerinin farklılık gösterdiği belirtilmiştir (Hay,2007:80, Wood ve Flinders,2014:157 Akt. Bilgen,2020:22-23).

2.2.2.Siyasal Katılım Araçları

Bireylerin siyasete katılımının gerçekleşebilmesi için pek çok araç mevcuttur. Bu araçlar sayesinde bireyler çeşitli şekilde siyasal katılımında bulunabilmektedir. Bu

araçlardan bazıları ise şu şekildedir: Referandum, seçimler, halk girişimi, halk denetimi, bireysel başvuru (halkla ilişkiler) ve halk toplantılarıdır (Aydın,2019b:398).

Halkın iradesi demokrasinin temel taşlarından birisidir. Dolayısıyla referandumda halkın iradesinin ortaya konduğu en önemli araçtır. Referandum bütün toplumu ilgilendiren toplumsal olaylarda halkın görüşlerinin belirtilerek ve bunun neticesinde ortaya çıkan halkoylamasıdır (Yeşilorman,2011:193-194). Referandumla bireyler siyasete doğrudan bir katılım gerçekleştirmektedir (Karakartal,1984:162).

Seçimler vatandaşların isteklerinin sandığa yansiyarak ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Akıncı,2017:406). Seçim kelimesi sadece seçmek anlamında değil, aynı zamanda seçilmek anlamını da taşımaktadır. Bireylerin en büyük siyasal katılım araçları ise seçimdir (Sezen,1994:51).

Bireyin yaşadığı toplumlarda kendi iradeleriyle mevcut yasa hakkında değiştirme haklarının bulunmasıdır. Yani yasa hazırlamanın sadece yöneticinin elinde değil de halk tarafından kamuoyuna iletmesidir (Aydın,2019b:400).

Siyasal katılım sadece seçmek ve seçilmek evresinde kısıtlanmaması gerekmektedir. Aynı zamanda yönetilen halkın kendilerini yöneten yöneticiyi de denetleme hakkına sahiptir. Bu denetimin sağlanması için de demokratik bir ortama ihtiyaç duyulmaktadır (Çevikbaş,2008:80-81).

Siyasal katılımda aynı zamanda bireyin yapmış olduğu bireysel başvuru önemlidir. Seçim yapılırken seçim çevresinde bulunan halkla yönetim arasındaki bağın da önemi oldukça fazladır. Çünkü halkın yapmış olduğu geri bildirimler sayesinde değişen ve güzelleşen olaylar yöneticinin halkla arasının pozitif şekilde etkilenmesine neden olacaktır (Çevikbaş,2008:83). Bireylerin seçime katılımları yöneticiler tarafından teşvik edilmelidir. Böylelikle yöneticinin halkla olan iletişimi kuvvetlenerek daha demokratik bir sistem oluşturulacaktır (Aydın,2019b:400).

Halk toplantıları, bireylerin siyasi katılımlarının gerçekleştirebilmeleri için önem arz etmektedir. Halk toplantıları halkın, yönetime dair bilgileri almalarını daha kolay şekilde sağlamaktadır. Yöneticinin yapmış ve almış olduğu kararlar halk toplantılarında tartışılmaktadır (Devlet Planlama Teşkilatı,2001:117). Halk sadece seçmen olarak adlandırmak doğru değildir. Çünkü halk aynı zamanda karar verici konumundadır. Dolayısıyla halk toplantıları karar almada bireyleri etkilemektedir (Önder,2013:324).

2.3.Liderlik Kuramları

2.3.1. Karizmatik Liderlik Kuramı

Karizmatik liderlik 1980’li yıllardan sonra daha çok gündeme gelmiştir. Karizmatik liderlerin topluluklar önünde sıra dışı ve olağan üstü saygınlığı ve etkileme gücü bulunmaktadır. Hem kendini aşar, hem de kendinde o karizmatikliği barındırmaktadır. Karizmatik kuramı liderliğin bir özelliği olduğu varsayılmaktadır (Gül ve Aykanat,2012:18-19).

Karizmatik liderlerin karizmatik güçleri bulunmaktadır. Bu güç kavramının ana kaynağı ise direkt olarak liderin kişiliği ile doğrudan bağlantılıdır (Gül,2003:23).

2.3.2. Etkileşimci (Transaksiyonel) Liderlik Kuramı

Etkileşimci liderler, çalışanların yerine hedef belirleyerek günlük akışta olan işlere yönelmekle birlikte, aksayan tarafları denetim amacıyla izlemektedir. Ve buna bağlı olarak koşula bağlı ödüller kullanmaktadır. Bu liderler iş odaklı çalışan liderlerdir. Etkileşimci liderler ayrıca performans ve denetlemeye de dayanmaktadır. Denetleme sonucunda olumsuz sonuçlar ile karşılaşıldığı zaman eleştirme veya cezalandırmaktadır (İntepeler ve Barış,2018:100).

Ayrıca etkileşimci liderler, çalışanlarını ve takipçilerinden ne beklediklerini açık bir şekilde dile getirmektedir ve bunun doğrultusunda onların ortaya çıkardıkları performansa göre hangi ödülle karşılaşacağını açık bir şekilde ifade eden liderlerdir (Kahya,2013:55).

2.3.3. Dönüştürücü (Transformasyonel) Liderlik Kuramı

Dönüştürücü liderlik kuramında asıl amaç değişimi yürürlüğe koymak ve değişimi yürürlüğe koyarak bu değişimde kılavuzluk ederek ileri görüşlülüğü oluşturmaktır. Liderlikte değişim için bu tanıma ihtiyaç vardır. Dönüşümcü liderler buldukları yerlerde vizyon oluşturarak işletmenin geleceğini liderlerin kendi hayallerine göre gerçeklikten çıkmayarak şekillendirilmesini sağlar (Aydın,2009:24-28).

Ayrıca dönüştürücü liderlik, çalışanların çabasını örgütsel değerlerin ve bunun sonucunda sunulan hizmetin farkındalığını arttırarak yönetme ve ilham verme hususlarına odaklanır (Dikmen,2012:89).

2.3.4. Stratejik Liderlik Kuramı

Örgütün gelişimi ve örgütün gelecekteki potansiyeli için geleceği görme, esnekliği sağlama, vizyon oluşturma, stratejik bir şekilde düşünme ve diğerleri ile başa çıkabilme kabiliyeti olarak tanımlanmaktadır. (Uğurluoğlu ve Çelik,2009:126).

Ayrıca stratejik liderler cesur kararlar almaktadır, insan kaynaklarını iyi bir şekilde yönetmektedir ve örgüte yönelik diğer liderlerin taşıdığı özellikleri taşımaktadır. Fakat stratejik liderin diğer liderlerden farkı örgütün rekabet üstünlüğünü ön planda tutmasıyla birlikte örgütü geliştirmeye yönelik stratejiler geliştirmesidir (Dikmen,2012:90).

2.3.5. Vizyoner Liderlik Kuramı

Vizyoner liderler bir örgütün sosyal, ekonomik, teknolojik ve politik çevresi etrafında gelişen olayları tanıyıp bilmek zorundadır. Vizyoner liderler farklı ve yeni bakış açısına sahip olmalı ve diğer liderlerden farklı olarak meydana gelen olay ve gelişmeleri okuyabilme ve anlayabilme yeteneğine sahip olmalıdır (Çelik,1997:467-468).

2.4. Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset

Modern sanayi toplumları erkeklerin egemen olduğu, dolayısıyla erkek emeğine dayalı evin reisinin erkek olduğu düzene göre şekillenmiştir. Kadının işinin ev içinde olduğu ve görevlerinden birisinin de çocuk bakımı olduğu şeklinde desteklenmiştir. Dolayısıyla 17. yüzyıldan beri gelişen ve değişen modern toplumun, devlet kurumlarında ve kamu düzeninde bu yapının sonucunda yine erkeklerin önceliğinde ve egemenliğinde olacak şekilde şekillendiği görülmektedir. Oluşan bu süreçte ortaya çıkanların erkeklerin yararına olacak düzeyde şekillendiği görülmektedir (Sancar,2021:44).

Toplumsal cinsiyetle birlikte bireyin belirlenmiş rolleri, statüleri, hak ve ödevleri mevcuttur. Bireyin belirlenen rollerin dışına çıkması, o rollere aykırı davranması toplum açısından hoş karşılanmamakla birlikte ayıplanmaktadır. Cinsiyet, kadının siyasette olan konumunu en çok etkileyen faktördür (Soylu,2017:43). Toplumsal cinsiyetle birlikte kadına ve erkeğe verilen görevler belirlenmiştir. Toplumsal cinsiyetin biçimlendirdiği rol gereği iş bölümüne gidilmiş; kadınları daha pasif konumlara getirilerek, erkeklerin

daha aktif, daha baskın karakter olarak görev dağılımı üstlenmişlerdir (Altındal,2009:355).

Siyaset teorisyenleri, yaptıkları araştırmaların konularının çoğunlukla devletin kamusal alanında ve ekonomik alanından oluştuğunu, özel alan olan hane içinin ve ailevi ilişkilerin asıl ilgi alanının dışında kaldıklarından bahsetmektedir (Pateman,1989:3).

Toplumun diğer bütün alanlarında olduğu gibi siyasette de toplumsal cinsiyetin belirlediği roller çerçevesinde şekillenmekte, siyasetin erkeklere daha uygun olarak görüldüğü ve kadınların siyasi alanlarda bulunmaması gerektiği görüşü mevcuttur (Çağlar,2011:60). Bundan dolayı siyasal alandaki cinsiyet farklılıkları yine siyasal alandaki görevler ve sorumlulukları da farklılaştırmıştır. Antik Yunan'da var olan Atina Demokrasi'sinde kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmemekle beraber, bu hak sadece erkeklere verilmekteydi. Bu durum 19. yüzyıla kadar böyle devam etmiştir. Siyaset, bireylerin ortak çıkarlarının korunduğu, iktidar mücadelelerinin olduğu, bireye verilen hakların var olduğu, seçimlerin gerçekleştiği gibi pek çok unsuru içinde barındıran bir olgudur. Dolayısıyla siyaset sadece erkekleri değil, aynı kuralların var olduğu ve aynı seçimlerin gerçekleştiği toplumda yaşayan kadınları da ilgilendirmektedir. Çünkü siyasetle birlikte ortaya çıkan sonuçtan sadece erkekler değil, aynı zamanda kadınlar da etkilenmektedir. Bundan dolayı siyasette sadece erkeklerin değil aynı zamanda kadınlarında söz hakkı bulunması gerekmektedir (Sumbas,2015a:1-2).

Kadınların siyasete olan ilgileri, oy kullanmaları veya yönetici olma gibi istekleri genellikle kısıtlanmaktadır. Çünkü kadın en genel siyasal katılım türü olan oy vermeyi bağımsız bir şekilde kullanamamaktadır. Koca, baba veya abi rolünde olan, yani çevresindeki egemen erkek birey, onun nasıl ve kime oy kullanması gerektiğine müdahale etmektedir. Dolayısıyla bu durum kadının siyasete olan ilgisini azaltmaktadır. Çünkü kendi fikirlerini, tutum ve davranışlarını özgürce kullanamamaktadır. Fakat erkekler ise oylarını kadınlara nazaran daha özgürce kullanmakta, böylelikle siyasete olan ilgileri artmaktadır (Çakır,2008a:38).

Toplumsal cinsiyetin getirilerinden dolayı kadına verilen haklar kısıtlanmıştır. Kadına verilen rollerin kısıtlı olması onun önünde engel teşkil etmekte ve bundan dolayı kendini geliştirmesini engellemektedir. Kadının var olduğu toplumsal hayattaki

görevleri ne kadar artarsa, siyasi katılımını da aynı düzeyde etkilenmektedir. Çünkü kadın iş hayatında ne kadar aktif olursa kendine güven duygusu ortaya çıkacak ve daha farklı alanlarda da bulunmak isteyecektir (Bozatay ve Kutlu,2014:132). Fakat tam tersi olursa, kadının önünde onu toplumsal hayattan kopartmaya ve onun haklarının kısıtlanmasıyla kadının dış dünyaya olan ilgisi azalacak ve siyasete ilgi duyması beklenmeyecektir (Kabaoğlu,2017:2).

Kadınların siyasi alandan uzak durmaları veya siyasal katılımlarının kısıtlanması, kadınları toplumsal hayatta görünmez yapan etmenlerdir. Fakat kadınlar siyasette ne kadar var olursa, siyasi katılımlarını tam anlamıyla yerine getirirse o zaman kadınlar siyasal yaşamda görünür vaziyette yer alırlar. Böylece kadınların siyasal yaşamda var olmaları yine kadınların sorunlarının birinci elden siyasete taşınmasını sağlamaktadır (Özkılıççı ve Uzun,2022:16).

Kadınlar, toplumsal cinsiyetin bireylere vermiş olduğu rollerin dışına çıkarak toplumsal hayatta varlığını sürdürmektedir. Çünkü bu roller bireylerin hayatlarını kısıtlamakta aynı zamanda hayatlarının nasıl ilerlemesi gerektiğine yön vermektedir. Kadınlar ise kendi çabalarıyla bu kalıpların dışına çıkmaya çalışmaktadır. Fakat sadece kadınların değil, aynı zamanda erkeklerde kadınların siyasi katılımını desteklemeli, bu konuda politikalar geliştirmeli ve sadece politikalar geliştirerek değil aynı zamanda bu politikaların uygulanmasını sağlamalıdır. Böylece aynı zamanda toplumun refah seviyesinin de yükseldiği gözlemlenmektedir (Güldü ve Kart,2009:114).

2.5. Kadın ve Siyaset

2.5.1. Modern Siyasi Düşüncülere Göre Kadın

2.5.1.1.Thomas Hobbes

Toplumsal sözleşmeyle birlikte aile içinde var olan ilişkiler toplumun gerektirdiklerine göre şekillenir ve böylece aile içinde hâkim olan güç erkekte olur. Kadın ve erkek arasında hiyerarşik bir ilişki vardır ve üstün olan erkektir (Şahin ve Doğan,2017:337).

Hobbes'e göre evlilik önemlidir. Çünkü aile içi roller politik bir ilişki içine girmektedir. Erkekler dışarıda çalıştığı için sivil toplum içine girmektedir. Bununla birlikte kadın ise evle sınırlanmaktadır. Hobbes'a göre siyasal katılım sadece erkekler

içindir. Kadın sivil topluma evle sınırlı olduğu için katılamayıp tamamen sivil toplumun dışında kalmaktadır (Çaha,2010:30-31 Akt. Mutlu,2017:28).

2.5.1.2. John Locke

John Locke, kadının hayatını devam ettirmesi için erkeğe ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir. Yapılan evliliklerin de kadının hayatını devam ettirmesi için yararına olacağı söylemektedir. Erkek aklının, kadın aklından daha aktif olduğu söylemektedir. Çünkü bunun nedenini kadının toplumsal hayatta erkekler gibi var olmamasına bağlamaktadır (Şahin,2017:53).

John Locke'a göre kadın ve erkeklerin evlilik öncesi rolleri farklıdır. Evlenmeden önce kadın ve erkekler eşit haklara sahiptirler. Fakat evlendikten sonra roller değiştiği için eşitlik kavramı da değişmektedir. Çünkü evliliğin siyasal kimliklerini, sivil toplumla birlikte kazandığına inanmaktadır. Locke kadın ve erkek eşitliğini evlilik öncesindeyken vurgularken evlendikten sonra baskın olanın erkek olduğu düşüncesini ileri sürmektedir (Çaha,2010:30-31 Akt. Mutlu,2017:28).

2.5.1.3. Jean Jacques Rousseau

Jean Jacques Rousseau, bireylerin evlilikleriyle ilgili olarak erkeklere babalık rolünü ifade ederken, kadına ise hane içi hizmetleri yerine getiren, çocuklara bakma gibi görevler vermektedir. Rousseau erkeklere özgür haklar tanıırken kadınların bu tarz özgürlüklerinin olmadığı onların rollerinin belirli ve sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Böylelikle Rousseau bireylerin kamusal alandaki rollerini cinslerin doğasından kaynaklı farklılıklara bağlamaktadır (Çaha,2010:33-34 Akt. Mutlu,2017:29).

Rousseau doğa yasasının bir getirisi olarak erkeği kadından üstün görmektedir (Karamanlı,2014:88). Rousseau'ya göre kadının aile içindeki yeri erkeğe göre belirlenmelidir. Ona göre ataerkil güç önemli bir konumdur. Genel otoritenin kadın ve erkek arasında eşit olmaması gerektiğini vurgulamıştır. Rousseau, kadının sahip olması gerektiği temel haklarından uzak olması gerektiğini vurgulayarak, aynı zamanda ona göre gücü elinde bulunduran erkeğin özgür olduğu söylemiştir (Baktemur,2019:8-10).

2.5.1.4. Friedrich Hegel

Hegel'e göre siyasal katılımı sağlayan sadece erkektir. Kadının zekasının sadece aile içi görevlerle sınırlı olduğunu düşündüğü için siyasette erkeklerin varlığından söz

etmektedir. Sadece erkeğin akıllı olduğunu, kadının ise duygusal bir varlık olduğundan söz etmektedir (Mutlu,2017:29).

Hegel'e göre akıl, kadının değil erkeğin sahip olduğu bir özelliktir. Bundan dolayı kadının rolünün sadece aile içinde olduğunu belirtmektedir. Kamusal alanda kadının tek başına olamayacağını, bunun için erkekten bağımsız hareket etmemesi gerektiğini söylemektedir (Çaha,2010:38-41 Akt. Üste,2014:112-113).

2.5.2.Kadınların Siyasi Alanlardaki Varlığı

Bireyin, yaşamlarını sürdürdükleri toplumun devamı için yönetim, gereken bir unsurdur. Yönetim ise bireylerin yaşam biçimlerini etkilemektedir. Yönetimin devam edebilmesi için merkezi ve yerel yönetim organları bulunmaktadır. Yönetim organları ise seçimle iş başına gelmektedir. Böylelikle bireylerin siyasi katılımı gerçekleşmiş olmaktadır. Fakat bu yönetim organlarına katılan kadın sayısındaki azlık veya sınırlılık kadınların siyasi hayatta gerektiği kadar aktif olmadıklarını göstermektedir (Çağlar,2011:63).

Kadınlar, diğer toplumsal alanlarda olduğu gibi siyasi alanlarda da varlıklarını sürdürmek istemişlerdir. Kadınların kendilerinin siyasi alanda göstermeleri, hem kendilerine olan güvenin artması sağlanacak aynı zamanda toplumsal siyasi değerler benimsenerek kendi çocuklarına da bu konuları aktaracaklardır. Dolayısıyla toplumun siyasi ve toplumsal alanda gelişimi hız kazanacaktır. Böylece kadınların siyasi ve toplumsal alana dahil olması toplumun demokratik bir yapı olmasına katkı sağlayacaktır (Sumbas,2015b:114). Kadınların siyasi alandaki varlıklarının artması sadece siyasi alana değil aynı zamanda toplumsal alana da etki edecektir. En büyük etkilerinden biri ise siyasi alanda şeffaflığın artarak tamamen şeffaflığın belirmesine olanak sağlayacaktır. Şeffaflığın getirisi olarak da pek çok olumlu sonuç ortaya çıkacaktır. Bu olumlu sonuçlardan en önemlisi ise yolsuzluğun giderek azalması ve yönetimin şeffaflığının giderek artması olacaktır (Erzen,2019:26-27).

Kadınların siyasi alanda kendilerini göstermelerinin önünde pek çok engel bulunmaktadır. Bu engellerin kaldırılması için bazı yasalar ortaya konulmuş, kısıtlanmaların ve engellerin önüne geçilmek istenmiştir. Fakat sadece yasalar konularak tamamen çözüm üretilmesi neredeyse imkansızdır. Çünkü yasaların dışında kalan toplumsal cinsiyet algısı mevcuttur (Deniz,2007:7). Kadınlar siyasi katılımında aktif olmalarıyla alakalı sorun yaşamaktadır. Çünkü toplumsal cinsiyet olgusu ve bu olgunun

beraberinde getirmiş olduğu hükümler mevcuttur. Böylelikle eksik temsil sorununu beraberinde getirmiştir. Çünkü kamusal alan erkeğe, özel alan ise kadına ayrılmaktadır. Günlük yaşamın kamusal alan ve özel alan olarak ayrılması bu eşitsizliği beraberinde getirmiştir (Pınarcıoğlu,2017:14-15).

Kadınlar Orta Çağ Dönemi'nde oluşmuş olan yönetim sistemlerinde de dışarda kalmakta, yönetime dahil edilmemiştir. Çünkü kadınların kendilerini temsil etme imkanları olmadığı için onları temsil eden baba, eş, erkek kardeşleri mevcuttur (Sumbas,2015b:106).

Kadınların siyasal yaşam içindeki varlıkları demokrasi ve eşitlik ilkelerinin getirileriyle birlikte ortaya çıkmaktadır. Çünkü demokraside olması gereken bireyin yaşadığı toplumun her alanına örneğin; siyasal alana, kültürel alana, ekonomik alana ve bireyin yaşam alanına hiçbir ayırım yapılmadan, herkesin kolayca katılım sağlaması gerektiğidir. Böylelikle siyasal hayatın sadece erkeklerin elinde değil, siyasal hakların kadınlara da verilmesi konusu gündeme gelmiştir (Altındal,2007:64-65).

Kadınların siyasi katılımlarının artmasının en önemli yolu ise kadınların siyasi katılımın önündeki engelleri aşmalarını sağlamaktır. Siyasal katılımı siyasi partilerde kadınlar genellikle ikinci planda tutularak, fikirleri ve görüşleri göz ardı edilmektedir. Fakat kadınların siyasi katılımının fazla olduğu ülkelerde ise kadınları siyasal alana kazandırılmak için çeşitli uygulamaların yapıldığı görülmektedir. Yapılan uygulamalara örnek verecek olursak bunların en önemlisi “kota uygulaması” bir diğer önemli uygulama ise “olumlu ayrımcılıktır” (Sancar,2008:178).

2.5.3. Toplumsal Hayatta ve Siyasette Kadınlara Yönelik Tanımlamalar

Toplumsal cinsiyetle birlikte kadınlara bazı duygu durumları yüklenmiştir. Kadınların bu duygu durumlarını taşımaları gerektiği ifade edilmiştir. Bu durumlar ise kadınların duygusal olmaları gerektiği, sessiz olmaları, sakin olmaları, anlayışlı, fedakâr ve sabırlı olmaları şeklindedir. Erkeklerde ise bu durum farklı işlemektedir. Erkeklerde genellikle güce bağlı ifadeler yer verilmiştir. Örneğin; cesur olmaları gerektiği, sert olmaları veya koruyup kollama gibi özelliklerinin olması gerektiği vurgulanmıştır (Saraç,2013:28). Kadınlar toplumsal alanlarda genellikle asıl birey yerine, ikinci planda tutularak onları genellikle asıl kişiden ziyade yardımcı kişi statüsünde gösterilmektedir (Öztürk,2012:5).

Erkek ve kız çocukları, küçüklüklerinden yetişkinliklerine ve hatta daha uzun süren yaşamları boyunca onlara verilen rolleri devam ettirmektedirler. Toplumsal cinsiyet, yaşam boyunca erkeklere daha aktif roller yüklerken, kadınlara ise tam tersi olarak, çekingen ve kendisine söyleneni yapan gibi pasif roller yüklemektedir (Şenel,2013:8).

Toplumsal cinsiyetle birlikte kadın ve erkeklere belirli kalıp yargılar yüklenmektedir. Bu kalıp yargılar bireyleri anlatırken onların benliklerinden yola çıkılmaktadır. Fiziki güç olarak erkekler daha üstün görüldüğü için fiziksel gücün yanında, ruhsal gücün de erkeklerde olduğu, dolayısıyla korkusuz bağımsız, önder, birincil olarak görülmektedir. Kadınlar ise fiziki olarak erkeklere göre daha güçsüz oldukları için kadınları da hem fiziki hem de ruhsal güçlerinin az olduğu, dolayısıyla kararsız, zayıf benliği olan ve ikincil konumda görülmektedir (Glick ve Fiske 1996 Akt. Sakallı,2002:48).

Toplumda geleneksel hale gelen cinsiyet algısına göre erkeklerin ve kadınların davranışları birbirlerinin zıttı şeklinde nitelendirilmektedir. Bu zıtlıklar ise şu şekildedir; sert-narin, otoriter-itaat eden, akılcı-duygusal, etkin-edilgen şeklindedir. Kadınların duygusal oldukları böylece duygularını kolaylıkla açığa çıkaracakları, erkeklerin ise duygu ve düşüncelerini kadınlara göre daha gizli ve daha içe dönük şekilde yaşadıkları ileri sürülmektedir. Buradan da anlaşılacağı toplum içinde kadın ve erkeklerin hal ve hareketlerinin birbirlerinin tersi şeklinde şekillenmektedir (Özdemir,2019:96).

Kadınının duygusal olmasını, zayıf doğasından kaynaklandığını ayrıca kadının duygusal olamadığı zamanlarda ise, kadına soğuk bir varlık veya insan olarak gösterilmekte veya nitelendirilmektedir (Selçuk ve Tuzlukaya,2013:14). Böylelikle kadınlar edilgen ve pasif bir konumda gösterilmektedir. Cinsiyetler arası eşitliğin var olması oldukça zor gözükmektedir. Çünkü kadınlar, erkeklere doğrudan verilen haklarını kendileri kazanmaya çalışmaktadır (Sever,2013:37).

Kadınlara yüklenen roller büyük ölçüde hane içini kapsamaktadır, dolayısıyla kamusal alanın dışındadırlar. Böylelikle kadınlara yüklenen ve onlarla özdeşleştirilen tikellik, duygusallık, yardımseverlik ve irrasyonellik gibi kavramlar toplumun bütünü etkileyen ve toplumu şekillendiren siyaset ve iktidar kavramlarıyla bağdaşmamaktadır (Pınarcıoğlu,2017:18).

Kadının toplumsal hayata ve dolayısıyla kamusal hayata katılımındaki en büyük engellerden biri ise eğitim imkanıdır. Kadınların siyasi alanda bulunmaması, bulunsa dahi alt kademelerde yer alması gerektiği ifade edilmiştir (Kabaoğlu,2017:4).

Toplumsal cinsiyette önemli olan kavramlardan biri ise kültür kavramıdır. Kültüre göre kadın ve erkekler sadece cinsiyet olarak farklı değil aynı zamanda erkekler kadınlara göre üstün görülmektedir. Bağımsızlık, liderlik gibi kavramlar kültüre göre önem arz etmektedir. Bu kavramları ise erkeklerle özdeşleşmiş kavramlardır. Duyarlılık, ortak çalışma, ortak karar alma gibi kavramlar ise kadınlara özgü görülmektedir. Buradan anlaşılacağı gibi erkekler bireysel hareket edebilirken, kadınlar karar alma veya iş yürütebilmede tek başına değil bir grupta veya ortak bir çalışma sonucu hareket edebilmektedirler (Altınova ve Duyan,2013:11). Toplum kadını dar alanda sınırlarken, erkeğe ise oldukça geniş olan kamusal alanı vermiştir. Böylelikle kadının kamusal alanda var olması kültürel olarak önüne geçilmiş, kadının gelişimine engel oluşturmaktadır (Erzen,2019:31).

Toplumsal cinsiyette kadınlara yüklenen roller hane içini kapsadıklarını düşündükleri için çalışan kadınların iş yaşamlarına olan verimliliğinin düştüğünü ifade edilmektedir. Çünkü kadın ev işlerinden de sorumlu olduğu, çocuk bakmakla yükümlü olduğu, dolayısıyla çalışacakları işin; iş giriş çıkış saatleri ve çalışma koşulları esnek olan işleri seçmektedirler. Böylelikle çalışma hayatında verimli olmamakla birlikte kesintiye uğrayarak iş tecrübeleri az olmaktadır (Özçatal,2011:22).

2.5.4.Kadınların Siyasal Katılımındaki Tarihsel Çerçeve

Kadınların siyasi alandaki varlıklarını kazanmaları çok uzun sürmüştür. Çünkü daha önceki dönemlerde kadının sadece siyasi alandaki varlığı değil aynı zamanda toplumun diğer alanlarında da varlığı çok az görülmektedir. Çünkü cinsiyet ayrımı mevcuttur. Örneğin Antik Yunan'da kadınların toplumsal düzen içinde görünmez oldukları söylenebilmektedir. Kadınlar bu dönemde siyasi alandan tamamen soyutlanmışlardır. Kadının temsilcisi erkek olarak belirlenmiştir. Bundan dolayı kadının toplum içinde sözü geçmemektedir (Çolakoğlu,2015:224).

Kadınların siyasi alandaki ilk çalışmaları Fransız Devrimi'yle birlikte başlamaktadır. Fakat ilk siyasi katılımları ise 19. yüzyıldaki Sanayi Devrimi'yle birlikte ortaya çıkan sınıflar arası mücadeleler sonucu oluşmuştur. Sınıflar arası oluşan bu mücadele neticesinde kadınlar kendilerine verilen haklardan oluşan eksikliklerin

farkına varmışlardır. Bunun neticesinde ise haklarını kazanmak için mücadele vermeye başlamışlardır (Selvi,2019:41).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra kadınlarda artık yeni yeni yapılanmalar oluşmaya başlamış ve böylelikle kadınların siyasi katılım istekleri ortaya çıkmıştır (Kozlu,2009:3).

1946 yılında Kadın Statüsü Komisyonu kurulmuştur. Kadınların siyasal haklarıyla ilgili 1952 yılında Birleşmiş Milletler “Kadınların Siyasi Haklarına Dair Sözleşme” kabul edilmiştir. İlk üç madde ise şu şekildedir:

-Kadınlar ve erkekler eşit şekilde oy kullanacaktır.

-Kadınlar bütün kamu organlarında seçilme hakkı mevcut olacaktır.

-Kadınlar bütün kamu organlarında yer alabilecekler ve aynı zamanda verilen görevleri yerine getireceklerdir (Kuzu,1994:28 Akt. Selvi,2019:43).

Kadın Statüsü Komisyonu'nda ilk olarak kadının siyasal haklarına önem verilmiştir. Daha sonra ise geniş bir çalışma sonucunda “Kadınların Siyasi Hakları Sözleşmesi” komisyon tarafından oluşturulmuş ve 1952 yılında kabul edilmiştir. Bu sözleşme ise kadınların kendi siyasal haklarını tanımayı ve bu hakları korumayı hedefleyen ilk uluslararası belgedir (Dinçer,2014:45).

Mexico City'de 1975 yılında Birinci Dünya Kadınlar Konferansı düzenlenmiştir. Konferansın amacı ise kadınların siyasal katılımlarının artırılması için oluşturulmuştur. Oluşturulan bu konferanslarda ise pek çok kadın grupları bir araya gelmişlerdir. Bir araya gelen kadın grupları ise kadınlar ile ilgili meselelere değinmek istemiştir. Buna karşılık ise Birleşmiş Milletler 1975 yılını “Uluslararası Kadınlar Yılı” şeklinde ifade etmiştir. Birleşmiş Milletler 1975-1985 arasındaki yılları ise “Kadın On Yılı” olarak ifade etmiştir (Arslan,2012:32).

1979 yılında Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulunca, Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW) kabul edilmiştir. Bu sözleşme ise yirminci ülke tarafından onaylandıktan sonra 1981 yılında yürürlüğe girmiştir (BM,2023). Bu sözleşmede kadınların siyasete katılımları ile ilgili konulara da değinilmiştir. Bu konuyla alakalı düzenlemeler ile şu şekildedir:

-Kadınlar bütün seçimlerde oy kullanacaklar ve aynı zamanda seçilme hakkına sahip olacaktır

-Kadınlar politikaların oluşturulmasında, belirlenmesinde ve oluşturulan politikaların uygulanmasında, kamusal görevlerde yer alma ve görevleri yerine getirme hakları bulunacaktır

-Kadınlar ülkelerinin hem iç işlerinde hem de dış işlerinde ülkelerinin içinde bulunduğu kamusal işlere kalma hakları bulunacaktır (BM,2023).

CEDAW BM'nin yapmış olduğu insan hakları sözleşmelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu sözleşmede asıl amaç kadınların medeni durumu ne olursa olsun hiçbir ayrımcılığın yapılmaması gerektiğini vurgulamaktadır (Moroğlu,2017:288).

1980 yılında ise İkinci Dünya Kadın Konferansı Kopenhag'da yapılmıştır. Kadınlara karşı yapılmış olan cinsiyet ayrımcılığın sona erdirilmesi konusu konuşulmuştur. (Arslan,2012:33)

1985 yılında ise Üçüncü Dünya Konferansı Nairobi'de düzenlenmiştir. Bu konferansta ise "Kadın İçin Eşitlik, Kalkınma ve Barış" konularını kapsamaktadır. Bu konferansta üç başlık incelenmiştir. Bunlar ise; kurucu ve yasal adımlar, sosyal katılımı eşitlik, siyasi ve karar almada eşitlik şeklindedir (Çadır,2011:26 Akt. Arslan,2012:33).

1995 yılında ise Dördüncü Dünya Kadın Konferansı Pekin'de düzenlenmiştir. Yine yapılan bu konferansla kadının siyasi katılımı hakkında iyileştirmelerin yaptırılması gerektiği aynı zamanda devletlerin de bu konularda destekçi olmaları gerektiği hakkında düzenlenmiştir (Arslan, 2012:34). Bu konferansla eşit katılımı sağlayacak olan hedefler belirlenerek bu hedeflere ulaşmak için de çözümler üretilmiştir (Kılıç,2000:14).

2.5.5.Tarih İçerisinde Görülen ve Siyasal Hareket Olarak Adlandırılan Kadın Hakları Hareketi

Değişen dünyayla birlikte ortaya çıkan değişim ve gelişimlerle birlikte artık kadınlarda kendilerinin söz sahibi olması gerektiğini düşünmektedir. Bununla birlikte belirli kadın hareketleri mevcuttur. Kadın hareketleriyle birlikte asıl hedeflenen şey ise değişen ve gelişen dünyayla birlikte kadınlar kendilerini ekonomik, siyasi ve toplumsal olaylara dahil ederek toplumun bir parçası olmak istemektedir (Gökçimen,2008:7).

Kadınların siyasetle olan ilişkilerinin en gözle görünür olarak bilinen ve bütün dünyada yankı oluşturan hareketler şunlardır: I. Dalga Feminizm/ Kadın Hareketi ve II. Dalga Feminizm/ Kadın Hareketi (Sumbas,2015a:3).

2.5.5.1. I. Dalga Feminizm/Kadın Hareketi

Fransız devrimi bu feminizm hareketi için büyük bir önem arz etmektedir. Çünkü Fransız Devrimi'yle birlikte daha da önem kazanan eşitlik ve özgürlük gibi kavramlar bu hareketin ilerlemesi için büyük bir zemin hazırlamaktadır. Bu hareketin önemli isimleri ise Olympe de Gouges ve Mary Wollstonecraft'dır. Çünkü bu iki isimde Fransız Devrimi'yle birlikte önem kazanan ilkelerin kadınlar içinde uygulanması gerektiğini vurgulamaktadırlar (Sumbas,2015a:3).

I. Dalga Feminiz Hareketi'nin Mary Wollstonecraft'ın "Vindication of the Rights of Women" (Kadın Haklarının Savunusu) isimli eserinde geçen bazı istekler çerçevesinde şekillenerek inşa edilmiştir. Eserde geçen istekler, kadınların siyasi hayata katılımına yönelik isteklerdir. Bu istekler ise kadınların oy kullanmaları gerektiği, kadınların mülkiyet haklarının olması gerektiği ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması gerektiği yönündedir. Bu istekler genellikle bireylerin sahip olması gereken temel hakları niteliğinde olmuştur (Taş,2016:167). Diğer bir önemli isim ise Marquis de Condorcet'tir. Condorcet "Kadınların Tam Yurttaşlığı Kabulü" isimli eserinin kadın hakları hakkında önemli bir yeri mevcuttur. Eserinde eşit eğitim ve eşit hakların olması gerektiğini söylemiştir (Arat,2017:39-40 Akt. Avcil,2020:1296). Kadının görevinin ev içi görevlerle sınırlı kalmaması gerektiği aynı zamanda siyasal katılımı birlikte siyasal alanlarda da görev alması gerektiği ifade edilerek bu konularda Fransız Devrimi'yle gündeme gelmiştir (Bock,2004:52, Sledziwski,2005:39 Akt. Kurular,2018:95).

Mary Wollstonecraft tarafından 1792 yılında Kadın Haklarının Gereçlendirilmesi isimli metin ise feminist metinlerin ilkleri arasındadır. Wollstonecraft kadına verilen eğitimin niteliğinin öneminden bahsetmektedir. Kadınların eğitiminin doğru olması, diğer türlü verilen eğitimin kadını herhangi bir yetenek vermediğine inanmaktadır (Kurular,2018:95). I. Dalga Feminizm Hareketi'nin asıl amacı toplumda yaygın olan ataerkil yapıya karşı gelerek kadın haklarının önemine vurgu yapmaktır (Taş,2016:169).

2.5.5.2. II. Dalga Feminizm/Kadın Hareketi

II. Dalga Feminizm/Kadın Hareketi 1960'lı yıllarda kendini göstermiştir. Bu hareketle kadınlar, kendilerine verilen hakların tam olarak uygulanmadığı hatta uygulanırsa bile sadece siyasal alanda değil aynı zamanda ev içi görevlerinde azalma olmadığı bu durum ise kadınları daha fazla yorduğunu iddia etmektedir. Bu dönemde ortaya çıkan ve çıkmaya devam eden düzenlemelerin, ortada var olan kadın ve erkek hakkındaki zihniyetlerinin değişmediği ifade edilmektedir. Böylece kadınların üzerinde var olan baskının değişmediği anlatılmaktadır. Bu hareketle birlikte özel alan kamusal alan arasında yapılmış olan ayırımın gerçek dışı olduğu söylenmektedir. Kadına yapılan baskıların ortadan kaldırılarak kadının özgürleşmesi amaçlanmaktadır (Sumbas,2015a:5-6).

II. Dalga Feminizmle adalet kavramı da genişlemiştir. Böylece adaletsizliğin sadece ekonomik olarak değil aynı zamanda bireylerin rollerinde bulunan adaletsizlikler, siyasal sistemdeki güç dengesizliklerini de adaletsiz kapsamının içine dahil etmişlerdir (Kurtsoy,2009:63).

II. Dalga Feminizm Hareketi'nde yapılmak istenen, sadece kadınların bir kesimini değil aksine tüm kadınların dahil edilmesi istenmiştir. Çünkü bu dönemde verilen bütün mücadeleler her kadın için verilmekte, hepsinin hakkı korunmak istenmiştir. Kadınlar kendilerini baskı altında hissettikleri her konuda politika yapmayı istemişlerdir. Kadınların birlikte hareket etmeleri, aynı zamanda kadınların birbirlerini tanıyarak dayanışma içinde hareket etmelerini sağlamıştır (Taş,2016:170).

İkinci Dalga Feminizm Hareketi'nin amaçlarından bir diğeri ise erkeklerin ve kadınların haklarının eşit olmasının yanı sıra, kadınların kendilerine ait yönlerinin belirtilmesi amaçlanmaktadır (Karataş,2009:1670). Kadınların bir arada olması, dolayısıyla farklı düşüncelerinde bir arada olması demektir. Böylece bulunulan grup içinde "bilinç yükseltme" ifadesi meydana gelmektedir. Bu ifadeyle anlatılmak istenen ise kadınların kendileriyle ilgili durumları tanımaya ve toplumun kendilerine biçmiş oldukları rolleri sorgulamaya neden olmaktadır (Enginyurt,2018:51).

2.5.5.3. III. Dalga Kadın Hareketi

III. Dalga Kadın Hareketi ise 1990-2000 arası ortaya çıkmıştır. Değişen dünyayla birlikte aynı zamanda düşünce yapısı da değişmiştir. Böylece kadının siyasal

hayatı yeniden sorgulanmaya başlanmıştır. Bu hareketle birlikte kadınlar arası oluşan bazı eşitsizlikten dolayı feminist düşünceleri eleştirmişlerdir (Sumbas,2015a:6).

III. Dalga Kadın Hareketi döneminde, feministler kadınlar ve erkeklerin arasında olan durumsal farklılıkları incelemekle kalmayıp aynı zamanda toplumsal konularda örneğin; eşitlik, savaş, çevre sorunları gibi konulara kadın bakış açılarını ortaya koymuşlardır (Taş,2016:172). III. Dalga Feminizm Hareketi kadınlar arasında bulunan bir iktidar ilişkisi var olduğunu ileri sürerek aynı zamanda aralarında bir ast-üst ilişkisi bulunduğunu da ifade etmişlerdir (Budgeon,2011:247-249 Akt. Durutürk,2018:78).

Bu Dalga Hareketi'nde aynı zamanda kadınların bireysel sorunlarına da çözüm aramak istemişlerdir. Çünkü aynı zamanda kadınların var olan sorunlarına çözüm ararken, aynı zamanda siyaset yapma düşüncesi içinde bulunmuşlardır. III. Dalga Feminizm Hareketi'ne göre farklılıkların önemli olduğunu ve bu konuda yapılacak hareketlerin bütün halka ulaşmasını istemişlerdir (Enginyurt,2018:53).

2.5.6. Kadınların Siyasi Katılımda Yetersiz Olmalarının Nedenleri

Siyasi katılımı erkek ve kadın arasında belirli farklılıklar bulunmaktadır. Erkekler kadınlara göre daha fazla katılım göstermektedir. Kadınların ise siyasi katılımlarda yetersiz kalmalarının önünde belirli engelleri bulunmaktadır. Bu engeller ise şu şekildedir; siyasi engeller, sosyoekonomik engeller, kitle iletişim araçları ve medya engelidir (Shevedo,2005:33-82 Akt. Demir,2015:38-39-40).

2.5.6.1. Siyasi Engeller

Eski çağlarda siyaseti, kadınların söz sahibi olmayarak, siyasetin sadece erkeklerin elinde olan bir unsur olarak görülmekteydi. Seçim sistemleri ise kadınların önündeki siyasi engellerden biridir. Örneğin çoğulcu seçim sistemi daha çok erkeklere uygun bir yapıdadır (Demir,2015:38). Toplumsal cinsiyetin bireye yüklediği roller kadının siyasi katılımının önündeki en büyük engellerden biridir (Dinç,2002:87-89 Akt. Çağlar,2011:62). Siyasi partilerin yapısı da kadınların siyasal katılımının gerçekleşmesinin önündeki siyasi engellerden biridir. Çünkü siyasi partiler genellikle erkek egemen yapıdadır (Biricikoğlu,2013:71).

2.5.6.2. Sosyoekonomik ve Psikolojik Engeller

Siyasal katılıma etki eden toplumsal faktörlerin yanı sıra maddi faktörlerde siyasal katılımı etkili olmaktadır. Bireyin gelir seviyesine göre siyasi katılımındaki

aktifliği doğru orantılı olmaktadır. Kadınların maddi gücünün erkeklere göre daha az olması onların geri planda olmalarına neden olmaktadır. Maddi gücü az olan kadınların ise siyasete olan ilgi ve alakalarının azaldığı görülmektedir (Balin,2019:61-62).

Bireylerin yaşadıkları durumlar, çevreleri sosyal ilişkileri bireyi etkilemektedir. Siyasal katılımı bireyin psikolojik durumunu hem etkiler hem de siyasal katılımın kendisi de etkilenmektedir. Dolayısıyla bireyin içinde bulunduğu siyasal yaşamdaki psikolojik durumu bireyin siyasal katılımını olumsuz etkileyebilmektedir (Altındal,2007:51).

2.5.6.3. Kitle İletişim Araçları ve Medya Engeli

Günümüz toplumunda kitle iletişim araçları toplumu etkileyen önemli bir araçtır. Çünkü kitle iletişim araçları hem var olanı ortaya çıkarır hem de toplumsal ilişkiyi şekillendirir (Altındal,2007:41). Kitle iletişim araçlarındaki kadının varlığı da oldukça önem arz etmektedir. Bireylerle iletişime, bilgi alışverişine en önemlisi de halkın bilinçlendirilmesinde kitle iletişim araçlarının katkısı büyük ölçüdedir. Kadınların kitle iletişim araçları yoluyla kendilerine kamuoyunu oluşturacak ve böylece kamuoyunu etkilemeye başlayacaklardır. Kitle iletişim araçlarında halka gösterilen kadın imajı oldukça negatif yöndedir. Çünkü kadınları genellikle magazinsel olaylarla yansıtmaktadırlar (Demir,2015:41).

2.5.7. Siyasal Katılımın Aktifliğini Belirleyen Faktörler

Siyasal katılımın aktifliği belirli faktörlere bağlıdır. Bu faktörler ise: Cinsiyet ve eğitim şeklindedir (Eser ve Sarışahin,2016:42-43-44).

2.5.7.1. Cinsiyet

Siyasi katılımı cinsiyet önemli bir faktördür. Kadınların siyasi katılımının az olmasının sebebi de cinsiyet kaynaklı olmaktadır. Çünkü kadınların görevinin ev içinde olduğu düşüncesi hâkim olduğu için, kadınların siyaset yapma, siyasi katılımı bulunma gibi doğal hakları kısıtlanmakla birlikte bazen yok sayılmaktadır. Siyaset, kadın işinden ziyade erkek işi olarak görülmektedir (Soylu,2017:43).

Siyasi katılımı ilgili bir diğer görüş ise kadının siyasete olan ilgisi erkeklere oranla daha azdır. İlgileri az olduğundan dolayı ise siyasal alanda da bundan dolayı erkeklere oranla daha az görülmektedirler (Kızıloluk,1994 Akt. Altındal,2007:49).

Siyasal katılımın cinsiyet üzerindeki etkilerine bakıldığı zaman aslında cinsiyetler arası dezavantajlar ortaya çıkmaktadır. Bu dezavantajlı durumlar açığa çıkarıldığı zaman kadınların siyasal katılımdaki engelleri azaltılmış olacaktır (Eser ve Sarışahin,2016:53).

2.5.7.2. Eğitim

Toplumun gelişmesi ve iyileşmesi için eğitim önemli olgudur. Siyasal katılım içinde eğitim büyük öneme sahiptir. Çünkü eğitilmiş birey, siyasal karar almasında, uygulamasında daha bilinçli ve bilgilidir (Çukurçayır,2000:83 Akt. Cansever,2018:77).

Eğitim siyasal katılımda etkileyici rol üstlenmektedir. Bireyin eğitim düzeyi ne kadar yüksekse siyasal toplumsallaşma da o kadar yüksek olabilmektedir. Çünkü birey gördüğü eğitim sonucunda siyasete karşı daha ilgi duyabilmekte ve aldığı eğitim ve okuduğu kitaplar sonucunda ilgisi daha çok artmaktadır (Altındağ,2007:45). Eğer bireydeki eğitim seviyesinde artış gözlenmekte ise siyasal katılımdaki hassasiyeti de aynı zamanda artmaktadır. Böylelikle siyasal konularda daha duyarlı olmaktadır (Gökçe vd.,2017:296). Fakat bireydeki eğitim seviyesi düşükse bireydeki siyasal toplumsallaşmada aynı oranda düşüktür. Böylelikle eğitim ve siyasal katılım arasında doğru bir orantı olduğu söylenebilmektedir (Altındağ,2007:45).

2.5.7.3. Cam Tavan Sendromu

Cam tavan sendromu, kadınların ilerlemesini, yükselmesini, kendini geliştirmesinin önündeki en büyük engeldir. Bu kavram ise Amerika'da 1970'li yıllarda ortaya çıkmıştır. Bu sendrom kadınların üst düzey yönetici pozisyonlarına gelmelerini engelleyen suni bir engel olarak ifade edilmektedir (Wirth,2001:1 Akt. Esen ve Kaloğlu,2018:486). Fakat cam tavan sendromunu sadece kadınlar için değil aynı zamanda etnik azınlıkların yanı sıra bazı erkeklerinde önünde bir engel teşkil etmektedir (Lockwood,2004 Akt. Öğüt,2006:58).

Cam tavan sendromunun oluşması için bazı nedenler mevcuttur. Bu nedenler ise şöyledir: (Korkmaz,2013:97).

-Kadınların iş gücüne katılımlarında devamlı veya sürekli olarak değil aralıklı olarak dahil olması

-Kadınların görev aldığı meslek grupları belirlidir. Bu meslek grupları da yine toplumsal cinsiyet tarafından kadın mesleği olarak görülen insan kaynakları ve halkla ilişkiler

şeklinde. Fakat bu alanlar ise yükselme ihtimalinin zayıf olduğu alanlardır. Kadınların bu alanda istihdam edilmesi

-İşe alımlarda ve terfilerde uygulanan cinsiyet ayrımcılığı olması

-Toplumsal cinsiyetle birlikte erkek ve kadına farklı roller verilirken kadına biçilen ve kadın için belirli sınırlamalar koymakta olan toplumsal rollerin var olması

Cam tavan sendromunda kadınların üst düzey yönetici olmalarının önünde bazı engeller mevcuttur. Bu engeller ise şu şekildedir: (Aycan,2006 Akt. Örücü vd.,2007:119-120).

1-Erkek yöneticilerin koymuş olduğu engeller: Erkek yöneticiler, kadınların üst düzey yöneticilik yapamayacağına dair önyargıları mevcuttur. Erkek yöneticilerin koyduğu bir diğer engel ise kadınlarla kurulacak olan iletişimin zor olacağı görüşüdür.

2-Kadın yöneticilerin koymuş olduğu engeller: Kadın yöneticilerin koymuş olduğu en önemli engel “Kraliçe Arı” sendromudur. Kadınlar bu sendroma göre üst yönetimde tek olma istekleridir.

3-Kişinin kendine koymuş olduğu engeller: Bireyin kendi kendine düşünerek koyduğu engellerdir. Örneğin kariyerde yükselme hedefinin olmaması, var olan sistemin değişmeyeceğini düşünmek, kariyer yaparken ortaya çıkabilecek olan zorlukların üstesinden gelemeyeceğine inanmak gibi engellerdir. Bu engeller kişinin başarısını kısmen kısıtlamaktadır.

2.5.8. Kadınların Siyasette Aktif Rol Almalarını Sağlayıcı Uygulamalar

Kadınların siyasette aktif olmaları için belirli uygulamalar geliştirilmiştir. Bu uygulamalar ise şu şekildedir:

2.5.8.1. Kota

Siyasi katılımı meydana gelen kadın erkek sayısında eşitsizlik mevcuttur. Anayasaya ilgili hükümler getirilerek, kadınlara belirli oranda mecliste yer verilmesi gerektiği bildirilmiştir. Böylece kota sistemi uygulanmaya başlanmıştır. Kota uygulamasıyla beraber varılmak istenen hedef ise kadınların kendi haklarını savunabilecekleri, kadınlarında siyasi alanda etkin ve etkili olacakları kanısına varılmak istenmektedir (Erzen,2019:27).

Kota aslında kelime anlamı olarak bireye grup için ayrılan paydır. Kadınlar ise kendilerine getirilen kota uygulamalarıyla haklarının genişletildiği düşüncesindedirler. Çünkü kadın haklarının savunulması, uygulanması gerektiği noktalarda yine hemcinslerinin konuya daha hâkim olduğu için yerli ve yerinde kararlar alınabileceklerini düşünmektedirler (Sitembölükbaşı,2007:15). Kota uygulamalarının geçerliliklerinin devam edebilmesi için yasal güce dayandırılması gerekmektedir. Fakat sadece yasal güç uygulamak yeterli olmamaktadır. Bununla birlikte partilerin liste sıralamalarına kotalar konulmalıdır. Böylelikle daha kalıcı bir çözüm olmaktadır (Çağlar,2011:75).

Kota uygulamaları beşe ayrılmaktadır. Sabit kota, oranlı kota, boş koltuk kotası, derece sıralamalı kota ve seçim çevresi kotasıdır (Kılıç,2000:21-22 ve Dahlerup,2006 Akt. Sitembölükbaşı,2007:15).

1.Sabit Kota: Bir karar organına seçilecek adaylar içinde cinsiyetler arasında eksik olduğu belirlenen cinsiyet için o cinsiyete göre sandalye artırılmasına denir.

2.Oranlı Kota: Oranlı kotada eğer siyasi katılımı cinsiyetler arası bir eşitsizlik mevcut ise eksik olan cinsi teşvik ederek cinsiyetler arası eşitliği sağlamaktadır.

3.Boş Koltuk Kotası: Kadınlar bazı sorunlardan dolayı onlara verilmiş olan koltuğu dolduramamaktadır. Boş koltuk kotası da kadınların dolduramadığı koltukların erkeklere verilmesinden ziyade boş kalmaları gerektiğini söyleyen bir sistemdir. Böylelikle eşitlikçi sistemin dışına çıkılmamış olduğu görüşü hakimdir.

4.Derece Sıralamalı Kota veya Aday Listesi Kotası: Cinsiyetler arası dağılımın orantılı bir şekilde olması gerektiğini düşünmektedirler. Önemli olan cinsiyetlerin dengeli bir şekilde dağıtılmasıdır.

5.Seçim Çevresi Kotası: Siyasal partiler seçim çevrelerinde kota ile kadın adayları belirtirler.

Kota uygulamasını pozitif ayrımcılık olarak görmemek gerekmektedir. Çünkü kota uygulamasıyla amaçlanan kadınların siyasi alandaki önüne konulan engellerin ve dolayısıyla engellerle birlikte ortaya çıkan dezavantajlı durumun kaldırılmasının sağlanmasıdır (Bozatay ve Kutlu,2014:143).

2.5.8.2. Siyasi Partiler

Siyasi partilerin kadınların siyasal katılımının sağlanması için belirli projeler üretmektedir. Siyasi partilerin yapmış olduğu stratejiler: Retoriksel Strateji, Özendirici Eylem Stratejisi ve Pozitif Ayrımcı Strateji şeklindedir.

Siyasi partiler retoriksel stratejiyle kadınların seçim kampanyalarından daha fazla yararlanmalarını sağlamaktadır. Aynı zamanda bu stratejiyle kadınlar hakkında olumlu mesajlar vermek hedeflenmektedir. Fakat bu strateji kadınların siyasal hayatta fazla etki etmemektedir (Demir,2015:43).

Özendirici eylem stratejisinde uygulamaların sadece yazıda değil, eyleme geçirilmesi önemlidir. Böylelikle kadın için belirlenen politikalar sözde değil, eyleme geçirilerek partilerin uygulamaya konması kadınların o partiye olan destekleri artmaktadır (Demir,2015:43). Kadın parti programları hazırlanılırken kadınların siyasal katılıma karşı özendirilmesi istenmektedir (Evliyaoğlu vd.,2015:4).

Pozitif ayrımcılığın amacı farklı grupların eşitliğini sağlamaya çalışarak siyasilerin geliştirdiği politikalar (Akdemir,2014:904). Pozitif ayrımcı stratejisinde parti içerisindeki kadın sayısı ve karar organlarındaki kadın sayısı artırılmıştır (Demir,2015:43-44).

2.5.8.3. Seçim Sistemi

Seçim sistemleri kadın temsil oranının artmasında önemli rol üstlenmektedir. Önceden yapılan seçim sistemleri kadınların siyasal sistem içindeki varlıklarını sürdürmelerindeki en önemli engeldi. Fakat değişen seçim sistemleri bu engelleri kaldırmaya çalışmışlardır (Gökçimen,2008:51).

2.5.8.4. Kamusal Birimler ve Politikalar

Toplumsal cinsiyetin kadına vermiş olduğu belirli görevler mevcuttur. Fakat bu sınırlı görevlere karşılık kadınların artık toplumun her kesiminde görülmesi gerekmektedir. Bundan dolayı da kamusal birimler ve politikalar kadının siyasal katılımında, katılımının daha da fazlaşmasında önemli rol üstlenmektedir.

BÖLÜM III

FINLANDIYA, ALMANYA VE YENİ ZELANDA ÖRNEĞİNDE KADIN VE SİYASET

Kadınların siyasette var olmaları belirli zorluklar neticesinde gelişmiştir. Her kadının doğal hakkı olan seçme ve seçilme hakkı, her ülkede farklı tarihlerde kadınlara verilmiştir. Önceleri seçmen bile olamıyorken şu an pek çok ülkede kadın lider ve kadın siyasetçi görmekteyiz. Bu bölümde ilk olarak Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkelerinin seçim sistemleri, bu ülkelerdeki kadınlar seçme ve seçilme hakkına nasıl sahip oldukları anlatılmış daha sonra ise bu ülkelerde bulunan kadın liderler hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

3.1. Finlandiya

3.1.1. Finlandiya Hükümet Sistemi ve Seçim Sistemi

Finlandiya daha önceleri Rusya ve İsveç'e bağlı şekilde bu ülkelerin egemenlikleri altında yaşamıştır. 1155 ve 1809 yılları arasında Finlandiya, İsveç egemenliği altında kalmıştır. İsveç'in 18. yüzyıl sonlarına doğru eski gücünü kaybederek zayıflamasıyla, Finlandiya halkı bu durumdan faydalanmak isteyerek kendi aralarında bağımsızlık düşüncesi var olmaya başlamıştır. Fakat 1809 yılında ise Rusya'nın egemenliği altına girmiştir. Bu dönemde ise kendi oluşturdukları devlet kurumlarını korumuşlardır (Yalçındağ,1996:71-72 Akt. Turan,2018:87).

Finlandiya 1917 yılında Rusya'dan ayrılarak bağımsızlığını kazanmıştır. Fakat bağımsızlığını kazanan Finlandiya'nın yönetim biçimi hakkında bir orta yol bulunamamıştır. 1918'de Rusların desteklediği "Kızıllar" ile Almanlar tarafından desteklenen "Beyazlar" arasında bir iç savaş çıkmıştır ve kazanan ise Almanların desteklediği "Beyazlar" olmuştur. Fakat "Beyazlar" ise kendi aralarında Finlandiya'nın yönetim şeklinin ne olacağı konusunda uzlaşma sağlayamamıştır. I. Dünya Savaşı'nda Almanya'nın yenilmesi üzerine, Britanya'nın yapmış olduğu baskıyla ülkede tekrar seçim yapılmıştır. Britanya yapılan seçimlerden sonra Finlandiya'nın bağımsızlığı tanınmıştır. Finlandiya'nın yönetim biçiminin ise cumhuriyetçi olacak şekilde benimseyen 1919 Anayasası kabul edilmiştir (Arter,2004:50-51-52 Akt. Aslan,2015:38-39). 1918 yılında oluşan iç savaş süreci bir nevi 1919 Anayasası'nın yapım süreci şeklinde ifade edilmektedir (Şen,2005:239).

1999 Anayasası'nda da 1991 Anayasası'nda olduğu gibi ikili otorite yapılanması devam etmektedir. 1999 Anayasası'nın 54. maddesinde başkandan söz edilirken, anayasanın 60. maddesinde ise hükümetten bahsedilirken bu hükümetin ise başbakan ve bakanlardan oluşacağından söz edilmektedir. Böylece bu maddelerden ise "ikili" yürütme sisteminin geçerli olduğu görülmektedir. Anayasanın 54. maddesi uyarınca "Cumhurbaşkanı" olarak isimlendirilen "Başkan" doğrudan halk tarafından 6 yıllığına seçilmektedir. Başkanı direkt halkın seçmesi onun meşruiyetini sağlamlaştırmaktadır (Telli,2010:241-242).

Finlandiya'da yasama organı tek meclisli sistem hakimdir. Fakat Cumhurbaşkanı da bazı zamanlar yasama organında yer alabilmektedir. Yürütme organı ise Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanlar Kurulu tarafından oluşmaktadır. Yargı organı ise bağımsız mahkemelerden meydana gelmektedir (Turan,2018:98-99).

Finlandiya'da seçimlerle cumhurbaşkanı, parlamento, belediye meclisi ve refah bölgesi bölge konseyi seçilmektedir. Ayrıca Finlandiya'da Avrupa Parlamentosu seçimlerinde de oy kullanılabilir. Finlandiya'da en büyük siyasal katılım aracı ise oy vermedir.

Finlandiya Seçim Şartları:

18 yaşını doldurmuş olmak gereklidir. Ayrıca; Finlandiya, AB ülkesi, İzlanda veya Norveç vatandaşı olmalı ve Finlandiya'da ikamet etmeli, başka bir ülkenin vatandaşı ise ve Finlandiya'da aralıksız en az iki yıldır ikamet etmekte olmalıdır. Bu iki şarttan birini de taşıyor olmak gerekmektedir (Finlandiya Hükümeti,2023).

3.1.2.Finlandiya Kadın Hakları Tarihçesi

Finlandiya 1906 yılında kadınlara seçme ve seçilme hakkı vermiştir. Finlandiya kadınların milletvekili olarak ilk kez meclise girdiği ülkedir. 1907 yılında ilk kez 19 kadın milletvekili meclise girmeyi başarmıştır.

3.1.3. Sanna Marin

1985 doğumlu olan Marin, 2006 yılında Sosyal Demokrat Gençliğe katılmıştır. 2012 yılında Tampere kentinde Belediye Meclis Başkanlığı'na seçilmiştir. Böylece Sosyal Demokrat Parti içerisinde yükselmeye başlamıştır. 2015 yılında ise milletvekili seçilmiştir. Marin, ilerleyen dönemlerde bazı nedenlerden dolayı partisinin seçim kampanyasını yürütmüştür. 2019 yılında ise Ulaştırma ve Haberleşme Bakanı olmuştur.

10 Aralık 2019 tarihinde ise Başbakan olmuştur. Marin, aynı zamanda dünyanın en genç başbakanı olmuştur (BBC,2019).

3.2. Almanya

3.2.1. Almanya Seçim Sisteminin Tarihçesi

3.2.1.1. 1949 Anayasası Öncesi Alman Siyasi Yapısı ve Seçim Sistemi

Almanya’da 10. yüzyılda yönetim askeri bir aristokrasi şeklinde olmuştur. Kilise ve devlet arasındaki ilişki senkronize bir şekilde gerçekleşmiştir. Siyasette ise feodal yapı hâkim olmuştur (Felekoğlu,2020:7).

Almanya’nın sahip olduğu federal devlet yapısının tarihi eskiye dayanmaktadır. Alman Halkının Kutsal Roma İmparatorluğu daha önceleri Alman İmparatorluğu şeklinde isimlendirilmektedir. Bu imparatorluk ise federal bir yapıdadır. Bundan dolayı ise “devletlerden oluşan devlet” olarak ifade edilmektedir (Muratoğlu,2014:297-298).

1848 de kurulan Fransa Cumhuriyeti’nin var olan siyasal özellikleri ve bu özelliklerinin getirilerinden etkilenen ülkelerden biri de Almanya’dır. Alman Birliği bir meclis kurmak istemiştir. Meclis temsilcileri ise Alman halkı tarafından oluşturularak bir Halk Meclisi kurulmuştur (Bayraktarlı,2017:146).

1849 yılında bir Alman İmparatorluğu anayasası yürürlüğe girmiştir ve oluşturulan bu anayasa ise bir Halk Meclisi ve Devlet Meclisi’nin birleşiminden oluşan iki meclisli bir imparatorluk kurulmak istenmektedir. Meclis üyelerinin seçim kriterleri de şu şekilde olmaktadır:

- 25 yaşını dolduran saygın vatandaşlık hakları bulunan erkek seçmenler olacaktır
- Çoğunluk sistemi çerçevesinde gerçekleşerek gizli, eşit ve doğrudan seçim yapılacaktır
- Seçimde oy kullanan her 50.000 erkek seçmen bir milletvekili seçecek şeklinde olacaktır, şeklindedir. Kadınlara herhangi bir oy hakkı tanınmamakla birlikte oy kullananların ise sadece erkekler olduğu belirtilmiştir (Bayraktarlı,2017:146-147).

3.2.1.2.1949 Sonrası Seçim Sistemi

Almanya Federal Cumhuriyeti İngiltere, ABD ve Fransa’nın işgalinden kurtulmuş olan devletlerin bir araya gelmesiyle Almanya Federal Cumhuriyeti kurulmuştur (Muratoğlu,2014:229).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan anayasayla birlikte yürürlüğe giren seçim yasası da değişmektedir. Oy kullanımı sadece erkelere değil aynı zamanda kadınlara tanınmıştır. 21 yaşını dolduran her vatandaşa seçme hakkı verilmiştir (Bayraktarlı,2017:147).

3.2.2.Son Dönem Alman Seçim Sistemi ve Bu Sistemde Kadının Yeri

Almanya'da Federal Meclis seçim şartları şu şekilde olmaktadır:

-Federal Meclis'te bulunan milletvekilleri doğrudan, genel, serbest, eşit ve gizli oyla seçilmektedir.

-Seçme hakları 18 yaşını dolduran bireylere verilirken, seçilme hakkı ise reşitlik yaşını bitiren bireylere verilmektedir.

-Konuyla alakalı diğer ayrıntılar ise federal yasayla düzenlenmektedir. (Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası md.38) Almanya'nın bazı eyaletlerinde bölgede yapılan yerel seçimlerde seçmen yaşı 16, fakat yapılan genel seçimlerde ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ise bu yaş 18 olmaktadır (Yıldız,2014:35).

Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası'nın 39. Maddesinde ise Federal Meclis dört yıllık bir süre için seçilmekte görevinin sona ermesi ise yeni meclisin toplanması ile gerçekleşmektedir (Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası md.39).

Almanya Başbakanı ise Federal Meclis'te Cumhurbaşkanının önerisi üzerine seçilmektedir. Bakanlar ise Başbakanın önerisi üzerine Cumhurbaşkanınca atanmaktadır (Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası md.63-64).

2017 yılında yapılan seçimde, toplam yedi siyasi parti seçim sonucunda Federal Meclis'te sandalye kazanmıştır. Yapılan bu seçimde toplam 218 kadın milletvekili seçilmiştir. Bu sayı ise toplam milletvekillerinin %31'ine denk gelmiştir. 2021 parlamento seçimleri için ise başvuran partilerin 54 tanesi belirlenen usullere uygun görülürken, 43 partinin ise başvurusu reddedilmiştir. Yapılan federal seçimlere ise toplam 47 parti katılmıştır. Bu seçimde ise 6211 aday yarışırken bu adayların 2024 tanesi kadındır. Bu sayı ise genel orana göre %32,5'i ifade etmektedir (Almanya Seçim Değerlendirme Raporu,2021:3-6).

3.2.3.Almanya Kadın Siyasi Haklarının İyileştirilmesini Sağlayan Bazı Önemli İsimler

3.2.3.1. Marie Juchacz (1879-1956)

Marie Juchacz, Almanya’da kadın hakları hakkında önemli faaliyetlerle bulunan isimlerden biridir. Sosyal alanda var olmaya çalışan Marie 1914 yılında ulusal kadın topluluğu için eğitim dersinde “Savaşta Kadınların Sosyal Görevleri” dersini vermiştir. Böylece kadınların eğitiminde de rol almıştır. Marie bu ders sayesinde ilk kez sadece işçilerden ve sosyal demokratlardan oluşan bir mecliste konuşma yapmıştır ve ders başarılı bir şekilde gerçekleşmiştir. Marie, 1916 yılında ise Friedrich Ebert tarafından Marie’ye parti yönetiminde kadın sekreter pozisyonunu teklif etmiştir. 1917 yılında parti sekreteri olmuştur ve aynı yıl parti yöneticiliğine seçilmiştir. Marie 1919 yılında da Alman Parlamentosunda ilk kez bir kadın olarak kürsüye çıkmıştır (Knüppel,2012:2-3).

3.2.3.2. Clara Zetkin (1857-1933)

Clara Zetkin, kadın işçilerin haklarını aramaları için sendikalarda örgütlenmeleri gerektiğini böylece kadınları daha güçlü ve daha çok kendilerine olan güvenlerinin artacağını anlatmaya çalışmıştır. Gleichheit, isminde Almanya’da bir dergi yayımlanmıştır. Bu dergi ise işçi kadınların ihtiyaçlarına ve sahip olması gereken durumları anlatan bir dergidir. Zetkin bu derginin editörlüğünü yapmıştır. Aynı zamanda bu dergide pek çok makale yazmıştır (Cliff, 1981:29-72).

Zetkin, modernleşmeyle birlikte toplumlarda kadın ve erkek işçilerin çalışma koşullarının değiştiği bu değişiminde hane içindeki kadının rolünü etkilediğini belirtmiştir. Çünkü kadın işte çalıştığı gibi aynı zamanda dışarda da çalışarak iki alan arasında sıkışmış bir durumda olduğunu söyleyerek, kadınların iş gücü piyasasında emeklerinin sömürüldüğünü, toplumsal cinsiyetin kadınlara biçtiği rollerden olan anne ve eş olma durumunun böylelikle evde yine erkek egemenliğine maruz kaldığını söylemektedir. Böylece kadının iki kere köleleştirildiğini ifade etmektedir (Çoban,2017:109).

Zetkin’in çaba gösterdiği alanlardan biri ise kadının siyasi katılım göstermesini engelleyen bütün unsurların kaldırılması şeklindedir. Kadınların da erkeklerle eşit

şekilde eğitim hakkına sahip olmaları gerektiğini savunmuştur (Foner,2012:44 Akt. Çoban,2017:112).

Zetkin aynı zamanda 8 Mart'ın dünya kadınlar günü olmasında da öneri sunarak kabul edilmesinde etkisi oldukça büyüktür (Çakır,2008b:187).

3.2.4. Almanya'da Siyasal Katılımın En Büyük Aracı Olan Oy Verme

Almanya'da kullanılan en büyük siyasal katılım aracı seçimlerdir. Bireyler, seçimlere katılarak ve bu seçimlerde oy vererek siyasal katılımlarını gerçekleştirmişlerdir. Almanya'da oy verecek vatandaşlar oy kullanmak için iki seçenek sunulmuştur. Bunlardan ilki oy verecek vatandaş direkt sandık başına giderek oy kullanmasıdır. Diğeri ise mektupla seçme hakkıdır. Mektupla seçme hakkında, birey kendi oturduğu yerin idare merkezinden oy kullanacak olan kendisi için seçim pusulası düzenlenmesini dilekçeyle isteyerek seçimi yapmaktadır (Bayraktarlı,2017:150-151).

3.2.5. Almanya Kadın Hakları Tarihçesi

Dünyanın pek çok bölgesinde kadınların haklarını savunmaya yönelik çeşitli adımlar kadınların sosyal ve siyasal alanda var olmaları için mücadele edilmiştir. Bu mücadele çerçevesinde bazı haklar, çeşitli kulüpler, çeşitli hareketler düzenlenmiştir. Daha önceleri ataerkil düzene karşı yapılan tepkiler, bireysel tepkilerin daha ilerisine gidememiştir. Kadınlar kendilerinin baskı altında, ikinci planda tutulduklarını dile getirerek basın aracılığı ile dikkat çekmek istemişlerdir. Kadınların ikinci plana atılmalarının en büyük nedenini ise yetersiz eğitim sonucunda olduğunu vurgulamıştır (Salihoğlu,1988:37).

Almanya'da ise 1848'li yıllarda kadın haklarını savunan kulüpler oluşmaya başlamıştır. Endüstri devriminin oluşması kadınların güçlenmesine neden olmuştur. Tüm Almanya Kadın Derneği 1865 yılında kurulmuştur. Bu derneğin asıl amacı ise kadınların sosyal alandaki varlıklarını sürdürerek, kadınların istihdamı konusuna değinmişlerdir. Derneğin diğeri bir amacı ise kadınların eğitim hayatlarıyla ilgili olmuştur (Heper,2014:12).

İlk olarak basın organlarıyla dikkatleri üstüne çekmek isteyen kadınlar, bunun yeterli olmadığını düşünerek farklı faaliyetlerde bulunmaları gerektiği düşüncesi varmışlardır. Böylelikle örgütlenmeye başlamışlardır. İlk olarak 1865'te "Kadınları Eğitim Derneği" (Der Frauenbildungsverein) daha sonra ise "Genel Alman Kadınlar

Derneği” (Der Allgemeine Deutsche Frauenverein) kurulmuştur. “Kadınları Eğitim Derneği” yapılan ilk resmi toplantısında kadın hakları savunucusu Auguste Schmidt yapılan Alman kadın haklarının asıl hedefini “Biz yalnızca iş arenasının bize ve kız kardeşlerimize açılmasını istiyoruz” şeklinde ifade etmiştir (Salihoğlu,1988:38).

Paris Komünü 1871 yılında yenilmesiyle birlikte işçi hareketinin ana kaynağı Almanya olmuştur. Böylece kapitalizm, kendi içinde yüksek bir ivme kazanması sonucunda kadınlarında artık hane içi görevlerinin yanı sıra, emek gücüne ihtiyaç duyulmuştur. Böylelikle kadınların tek görevi toplumsal cinsiyetle hane içi iken kapitalizmin getirisi olarak genişleyerek sosyal alanda da var olmaya başlamıştır (Karaaslan,2015:26).

İlerleyen bu süreçle birlikte kadınların yine dışlandıkları görülmektedir. Fakat kadınlar kendilerini akademik hayatta da ileri düzeye taşımak istemişlerdir. Münih’te 1885 yılında yayımlanan “Gesellschaft” isimli dergi ile kadın haklarının eksikliği, kadınların baskı altında tutulması gibi sorunlara edebi alanda tartışılmıştır (Salihoğlu,1988:44).

Yapılan kadın hareketleri, kadınlar için yeni hakları da beraberinde getirmiştir. Çünkü bu hareketler neticesinde daha fazla hak talep edilmiş ve kadınlar sahip olması gerektiği hakları daha iyi savunmuşlardır. Sahip olması gerektiği haklar içinde gerekli mücadeleyi vermişlerdir. Örneğin; Almanya’da 1903 tarihinde çıkan ve 1908-1911 yılında değişikliğe giden sanayi ve sağlık sigortasına dair bir yasada değişiklik yapılarak, kadınlara verilen annelik izni sekiz haftaya yükseltilecek, aynı zamanda annelik parası da artırılmıştır. Böylelikle daha önce kadınlara verilen hakların eksiz veya yetersiz kalması sonucunda bu hakların iyileştirilmesi ya da değiştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Karaaslan,2015:45).

Seçme ve seçilme hakkını Alman kadınları 1918 yılında kazanmıştır. Hitlerin 1933 yılından sonra yapmış olduğu politikalar sonucunda kadınlar tekrardan siyasetten uzak kalmışlardır. Kadınların, siyasal alandan uzak kalması fazla uzun sürmüştür. Fakat 2005 yılında Angela Merkel’in şansölye seçilmesinden sonra, kadınların siyasete tekrardan ılımlı yakınlaşmaları görülmüştür. Böylece Alman kadınlar tekrar siyasal alanda kendilerini göstermeye başlamışlardır (Hafizoğlu ve Altan,2021:53-54).

3.2.6. Angela Merkel

Angela Dorothea Kasner, 17 Temmuz 1954 yılında Hamburg'da dünyaya gelmiştir. Annesi öğretmen babası ise papazdır. Eğitim hayatı oldukça başarılıdır. Fizik eğitimi almıştır. Yükseköğrenimini ise Leipzig Üniversitesi'nde sürdürmüştür. Angela, fizik eğitimine devam ederken diğer bir fizik öğrencisi olan Ulrich Merkel ile nişanlanarak daha sonrasında evlenmiştir. Angela, Merkel soy ismini bu evliliğinden almıştır. Evliliği sona ermiş olsa da soy ismini kullanmaya devam etmiştir (Akın,2020:1-2).

Angela Merkel'in siyasete atılımı 1990 yılında Hristiyan Demokrat Parti'ye üye olarak başlamıştır. 1991 yılında ise Gençlik Bakanı olmuştur. Merkel 2005 yılında şansölye seçilmiştir. Böylece Almanya'nın ilk kadın başbakanı olmuştur (Hafizoğlu ve Altan,2021:50).

Merkel Hristiyan Demokratlar Birliği (CDU) genel başkanlığına 2000 yılında gelmiştir. Parti tarihinde ilk kadın genel başkan olmuştur. Böylelikle Merkel kadınların siyasi hayattaki katılımlarının artmasında ilkleri başarmaya devam etmiştir (Akın,2020:4).

Merkel'in izlemiş olduğu siyaset tarzı ile hemen hemen bütün dünyada alınacak önemli kararlarda etkili olduğu söylenmektedir (Ermağan,2021:319). Ülkelerdeki yönetim tarzına bakıldığında genellikle yürütme yetkisinin erkek hakimiyeti altında olduğu görülmektedir. Merkel'in ilk kadın başbakan olması, Alman toplumu içinde bulunan toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir nebze olsa önüne geçilmektedir. Merkel'in amacı dışına çıkmadan hedefine doğru ilerlemesi ve olaylar karşısındaki tutumları onu diğer liderlerden ayıran en önemli özelliklerinde biri olmaktadır (Davidson,2011:325, Hill,2017 Akt. Hafizoğlu ve Altan,2021:51).

Federal Meclis'te 2014 yılında 631 adet sandalyenin 230 adeti kadınlara ayrılmışken, 2019 yılında ise 709 adet sandalyeden 219 adet sandalye kadınlara ayrılmıştır (IPU,2014;IPU,2019).

3.3. Yeni Zelanda

3.3.1. Yeni Zelanda Hükümet Sistemi ve Seçim Sistemi

Yeni Zelanda'da daha önceleri Maori adı verilen yerel halk yaşamaktaydı. Bu yerel halk ise kabileler halinde yaşamlarına devam etmekteydi. 17. yüzyılda ise

İngilizlerin adaya yerleşme niyetiyle birlikte Yeni Zelanda'nın şu an ki haline gelme sürecinde büyük önem arz etmektedir. Adaya Avrupalıların yerleşimlerinin artması sonucu bir idare organı varlığı zorunlu hale gelmeye başlamıştır. Çünkü nüfus kalabalıklaşarak yönetilmeye gerek duyulmuştur. 1787 yılında da Yeni Zelanda'da içinde olmak üzere 135. Meridyene kadar birbirine bitişik tüm adalarla birlikte "Yeni Güney Galler Yönetimi" kurulmuştur. Fakat bu yönetim kâğıt üzerinde Yeni Zelanda'yı da dahil ederken, uygulamada ise bu durum tam tersi niteliğindedir. Britanya Kolonyal Ofisi ise ortaya çıkan bu idare sorunun çözmek için ise James Busby'yi temsilci olarak adaya göndermiştir. Busby ise Yeni Zelanda Birleşik Kabileleri Başkanları Konfederasyonu'nu ikna ederek 1835 yılında Yeni Zelanda'nın Bağımsızlık Bildirgesi ilan edilmiştir. Fakat ilan edilen bu bildirge soruna kesin çözüm getirmemiştir (Canbazoglu,2010:322).

Yeni Zelanda aslında eski bir İngiliz sömürgesidir. Dolayısıyla ülke içindeki geleneksel yargılarda, hukuk sisteminde, devletin siyasal yapılanmasında dahi Büyük Britanya'nın izleri görülmektedir. Büyük Britanya'nın ise kamu yönetiminin işleyişi kendine özgüdür ve geleneksel unsurlar fazla miktardadır (Karasu,2009:169-312 Akt. Avaner,2019:124).

Yeni Zelanda'da devlet düzenini belirleyen yazılı bir belge bulunmamaktadır. Yeni Zelanda'nın yönetim biçimi ise İngiliz sistemi parlamenter demokrasiye sahip anayasal monarşidir. Anayasal düzen, kanunlar geçen süre içerisinde oluşan uygulama kuralları üzerine oturtulmuştur. 1840 yılında Yeni Zelanda'nın yerli halkı olan Maorilerle yapılmış olan Waitangi Anlaşması ise kurucu belge olarak nitelendirilmiştir. Parlamentoda çoğunluğu olan partinin ya da koalisyon lideri Genel Vali tarafından Başbakan olarak atanmaktadır. Yeni Zelanda'da yasama organı ise "Temsilciler Meclisi"dir (T.C. Dışişleri Bakanlığı,2023).

Yeni Zelanda'nın şu an uygulanan seçim sistemi ise 1992 ve 1993 yılında yapılan referandumlarla yasalaştırılmıştır. Yeni Zelanda 1996 yılında yapılan seçimlerle sadece çoğunluk esası değil aynı zamanda nispi temsille birlikte uygulanmıştır (Kahraman,2021:226).

Yeni Zelanda seçim şartları ise şu şekildedir:

18 yaşını doldurmuş olmak, Yeni Zelanda vatandaşı olmaktır.

3.3.2.Yeni Zelanda Kadın Hakları Tarihçesi

Yeni Zelanda'da, diğer ülkelerde olduğu gibi geçmiş dönemlerde kadınlara seçme ve seçilme hakkı verilmemekle birlikte, siyasal katılım göstermelerine engel olunmaktaydı. Bundan dolayı kadınlar siyasette temsil edilmemekteydi. 1853 yılında yapılmış olan seçimlerde sadece erkekler oy kullanarak kadınlara bu hak verilmemekteydi. 1879 yılında ise sadece erkeklere evrensel oy hakkı tanınmıştır. Kadınların sosyal hayatta var olmalarının önüne geçilerek kamusal yaşamın, siyasal hayatın sadece erkekler için olduğu, erkeklerin siyasal katılımında söz sahibi olduğu belirtilmiştir (Mert ve Ünsal,2022:39).

Fakat 19. yüzyılla birlikte kadınlar kendilerini sosyal hayatta göstermeye başlamışlardır. Eğitimde, sağlık alanında, iş gücü piyasasında kadınlar etkin bir rol almaya başlayarak toplumdaki varlıklarını belirtmeye ve bu varlıklarını güçlendirmeye devam etmişlerdir. Güçlendirmenin en önemli aşaması olan oy kullanma hakkını dolayısıyla siyasal katılım hakkını almak için mücadeleye başlamışlardır. Bu mücadelenin en önemli sonucu ise 1893 yılında Lord Glasgow, kadınlara oy kullanma hakkına sahip olacağı yasa tasarısını imzalamıştır. Böylece kadınlar ilk kez bir ülkede oy kullanma hakkına sahip olmuşlardır. Yapılan seçimde ise toplam 109.461 kadın oy kullanmak için kaydolmuşlardır. Kaydolan kadınlardan ise 90.290 kişi oy kullanmıştır. Böylelikle katılım oranı %82 şeklinde olmuştur (Yeni Zelanda Kültür ve Miras Bakanlığı,2020).

1960'lı yıllara gelindiğinde ise bu dönemdeki kadın hareketleri toplum içindeki cinsiyet eşitsizlikleri, bireyler arasında var olan sınıfsal farklılıkların nedenleri düşünülmeye başlanmıştır. Kadınlar, kendilerine biçilmiş olan rollerin dışına çıkmak istemişler ve aynı zamanda küresel meseleler ile ilgilenmeye başlamışlardır. Yeni Zelanda ise Kuzey Amerika ve Avrupa'da oluşan İkinci Dalga Kadın Hareketleri'nden etkilenmişlerdir. Etkilenilen bu harekete göre kadınlar toplumun her alanında eşit haklar ve toplumun her alanında söz sahibi olmak için mücadele etmişlerdir (Mert ve Ünsal,2022:40).

1970 yılında kadınların özgürlük hareketi ortaya çıkmıştır. Bu hareketin çıkmasının nedeni ise eşit hak taleplerinde bulunulmasıdır. Yapılan kadın özgürlük hareketinin en önemlisi ise Kadın Araştırmaları Derneği'dir (SROW). 1975 yılında kadınların siyasal katılımlarını artırmak, onların siyasete etkin şekilde rol alabilmeleri

için ise Kadın Seçim Lobisi kurulmuştur. İşçi Hükümeti, 1973 yılında kadın hakları konularında seçilmiş bir komite kurmuştur. Daha sonra ise 1975 Birleşmiş Milletlerin Uluslararası Kadın Yılı ilanını takiben bir Kadın Komitesi kurmuştur. Açılan kurumlar ve oluşturulan organların asıl hedefi kadınlar hakkında var olan düşüncelerin, toplu veya tek bir politika oluşturabilmesi için yapılan ilk resmi girişimlerdir. Kurulan Kadın İşleri Bakanlığı ise Yeni Zelandalı kadınların var olan istek ve ihtiyaçlarını karşılayabilmek için kurulan tek kamu sektörüdür. Bu bakanlık ise 1984 yılında Çalışma Hükümeti Kabinesi tarafından kurulmuştur. Odaklanılan konu ise kadın ve erkek arasında var olan ve cinsiyete dayalı sosyal farklılıkları dikkate alan aynı zamanda kadınlara yönelik politikalar üretmektir. 2014 yılında ise bakanlığın adı Kadın Bakanlığı olarak değiştirilmiştir (Yeni Zelanda Kadın Bakanlığı,2023).

3.3.3. Yeni Zelanda Kadın Hakları İçin Önemli İsim Kate Sheppard

3.3.3.1. Kate Sheppard (1847-1934)

Kate Sheppard, 1885 yılında kadınların oy hakkını savunan yeni Hristiyan Denge Birliği'ne katılmıştır. Yaptığı bir konuşmasında ise “Bize dağıtan bu “alan”dan ve bu alanın dışında kalan her şeyin “kadına aykırı” olduğunun söylenmesinden bıktık” şeklinde ifade etmiştir. Çünkü dayatılan alanın dışına çıkmak istemiştir. Sheppard kadınların görevlerinin ev içiyle sınırlı olmadığını, tek işlerinin çocuk bakmak, annelik, ev hanımlığı yapmak olmadığını gazetelere yazarak, halkı bilinçlendirmek adına halka açık toplantılar düzenleyerek ülkeyi dolaşarak kadınları bilinçlendirmiştir. 1893 yılında ise Kate Sheppard ve kadınların oy hakkını savunanlar, bu konu da ne kadar ciddi olduklarını göstermek için yaklaşık 32.000 kadının imzalarını toplamışlardır. Kadınların oy hakları için 270 metre uzunluğunda bir dilekçe yazılarak (bu dilekçe ise parlamentoya sunulan en uzun dilekçe niteliğindedir) meclis salonunda büyük yankı uyandırmıştır. 1893 yılında ise Seçim Yasası Parlamentonun her iki meclisinden de geçerek yasalaşmıştır. 1896 yılında ise Yeni Zelanda Ulusal Kadın Konseyi'nin (NCW) açılış başkanı ve Yeni Zelanda'da sadece kadınlara ait olan, yönetilen ve yayımlanan ilk gazete olan The White Ribbon gazetesinin editörü olmuştur (Yeni Zelanda Tarihi,2022).

3.3.4. Jacinda Ardern

Jacinda Ardern, 26 Temmuz 1980 yılında doğmuştur. Ardern 17 yaşında İşçi Partisi'ne üye olmuştur. 1997 yılında İşçi Partili eski Başbakan Tony Blair ve 2008 yılında ise eski Yeni Zelanda Başbakanı Helen Clark'ın ekibinde çalışmıştır (BBC,2023).

Ardern aynı zamanda dünyanın en genç liderleri arasın girmiştir.2008 yılında ise Yeni Zelanda parlamentosuna girmiştir. İşçi Partisi'nin lideri olan Andrew Little 2017 yılında Yeni Zelanda'da gerçekleşecek olan genel seçimden öncesinde Ardern'e partisinin liderliğini teklif etmiştir (Johnson,2019 Akt. Ceyhan,2021:1240).

Ardern Ekim 2017'de Yeni Zelanda Başbakanı olarak göreve başlamıştır. Ardern görevi başındayken doğum yapan ikinci siyasi lider olmuştur (Ceyhan,2021:1240).

BÖLÜM IV

FİNLANDIYA, ALMANYA VE YENİ ZELANDA ÖRNEĞİNDE KADIN LİDERLER VE PANDEMİYLE MÜCADELE UYGULAMALARI

Bütün insanların hayatlarını, yaşam standartlarını ve direkt olarak insanın kendisini etkileyen bir virüs ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu virüs sadece insanları değil aynı zamanda devletin politikalarını, ülkelerin yöneticilerinin, ülke için yapmış oldukları stratejileri dahi etkilemektedir. Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan COVID-19 virüsü bütün insanları hem sağlık hem psikolojik hem de fiziksel oranda büyük ölçüde etkilemiştir (Kaur ve Gupta,2020).

Pandemi sürecinin yönetilmesinde siyasi liderlerin bu süreçteki tutum ve davranışları büyük önem arz etmektedir. Çünkü süreçte yapmış oldukları hareketler, uyguladıkları davranışlar, yaptıkları konuşmalar pandemiyle mücadelenin seyrini değiştirmektedir. Böylelikle siyasi liderlerin tutum ve davranışları kendi ülkelerinde pandemiyle mücadeledeki rollerinde bütünleştirici olmakla birlikte pandeminin önemini de etkilemektedir (Gezgüç ve Duman,2020:255).

İnsanlık tarihi açısından büyük ve olumsuz sonuçlar doğuran pandemi sürecinde önemli olan ülkelerdeki siyasi karar alma mekanizmalarının süreci nasıl yöneteceği, hangi politikaları uygulayacağı, bu sürecin nasıl doğru ve en az zararlı yönetileceği merak konusu olmuştur. Salgınla mücadelede sadece devletlerin uyguladığı kriz politikalarının uygulanabilirliğinin yanı sıra toplumun da bu süreçte üstüne düşen sorumluluklarının da bilincinde olmaları gerekmektedir. Çünkü bu süreç sadece doğru politikaları oluşturmakla değil aynı zamanda toplumun da bu politikaları uygulamasıyla iş birliği içinde yürütülmesi gerekmektedir (Budak ve Korkmaz,2020:75)

4.1.Ülkelerin Pandemiye Yönelik Mücadeleleri

4.1.1. Finlandiya'nın Pandemiyle Mücadelesi

29 Ocak 2020 tarihinde Finlandiya'da ilk COVID-19 vakası görülmüştür. Görülen bu vaka virüsün kaynağı ise ülke olan Çin'den gelen Çinli bir turistir. Turist karantina altına alınmış ve tedavi süresi başlamıştır. Böylelikle Finlandiya'nın pandemiyle mücadelesi bu şekilde başlamıştır (Anadolu Ajansı,2020).

Finlandiya Dış İşler Bakanlığı ise Çin'e karşı seyahatler konusunda halkı uyarmıştır. Ulusal Kamu Sağlığı Enstitüsü ise 6 Mart günü yaptığı açıklamada vaka sayısı 19 iken iki gün sonra vaka sayısı 23 olarak rapor edilmiştir. 13 Mart günü ise

vaka sayıları 156 kişi olunca Finlandiya ise kendini dış bağlantılara kapatmıştır (Türkoğlu,2020:5).

Finlandiya pandemi ile mücadele ederken en büyük rolleri üstlenen iki kurum ise Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı ve Sağlık ve Refah Enstitüsü'dür. Çünkü bu bakanlık Bulaşıcı Hastalıklar Yasası'nda da belirtildiği gibi ülke genelinde planlama ve rehberlik yapma gibi konularla ilgilenmektedir. Enstitü ise toplumun sağlığını ilgilendiren konularda Sağlık ve Sosyal İşler Bakanlığı'na ve hükümete tavsiye vermede ana ve uzman kuruluştur. Hastalığın yayılımını durdurmak için Bulaşıcı Hastalıklar Yasası'nda belirlenen özel yetkiler ilgili kurumlara tanınmıştır (Sarı,2022:89). Ülke nispeten daha sert önlemler alarak mücadele etmeye başlamıştır. Bu önlemler ise şu şekildedir: (Sarı,2022:89)

-Acil durumlar ve hizmet ihtiyaçlarının değerlendirilmesi dışında kalan hizmetlere sınırlama getirilmiştir.

-Maske takılması gerekliliğinde söz edilmiştir.

-Özel sektör çalışanlarının evden çalışması gerektiğinden bahsedilmiştir.

-Halka açık alanlarda bulunulmaması gerektiğinden bahsedilerek pandeminin erken döneminde alınması gereken önlemler şeklinde açıklanmıştır.

Fakat ilerleyen dönemlerde tedbirler daha da katılarak virüsün yayılmasını önlemek için sıkılaştırılmıştır. 16 Mart 2020 de alınan tedbirler ise: Bütün okullar kapatılması, tiyatrolar, müzeler gibi sosyal alanlar kapatılması ve sağlık tesislerinin kapasitesi artırılması gibi sıkı tedbirler alınmıştır. Bu sınırlamalar ilk olarak 13 Nisan 2020'ye karar alınmıştır. Fakat bu süre salgının seyrine göre 13 Mayıs'a kadar uzatılmıştır. Finlandiya aynı zamanda pandemi süresince olumsuz etkilenen iş yerleri ve insanlar için 15 milyon avro tutarında bir destek paket açıklamıştır (Türkoğlu,2020:6-7).

4.1.2.Almanya'nın Pandemiyle Mücadelesi

Almanya'nın virüsle mücadelesi 27 Ocak 2020 günü virüs belirtilerinin bir kişide görülmesiyle başlamıştır. Bu kişiye ise Çin'den gelen arkadaşıyla görüşerek virüsün ona bulaştığı tespit edilmiştir. Yetkililer, bu virüsün ilk belirtilerinin öksürme veya hapsürme gibi belirtilerle hava yoluyla yani solunumla bulaşacağı tespit edilmiş ve bireyde belirtilerin göstergesi için 2 haftalık zaman dilimi belirtilmiştir (Euronews,2020a).

Almanya İçişleri Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı pandemiyle mücadeleyi iyi bir şekilde yönetilebilmesi için bir Kriz Komitesi kurmuştur. Mücadele süresince gerek hükümete konuyla alakalı bilimsel danışmanlık yapılarak, gerekse mücadelede uygulanacak stratejilerin belirlenmesinde ve mücadelenin en iyi şekilde yönetilebilmesinde en işlevsel kurumun Robert Koch Enstitüsü (RKE) olması gerektiği belirlenmiştir. Bu kurum ise Sağlık Bakanlığı'na bağlıdır. Bu kurumun asıl amacı salgın hastalıkların incelenmesi, nedenlerinin araştırılması, hastalığın önlenmesi için gereken bilgilerin toplanması ve ülke genelinin sağlık verilerinin toplanarak bu verilerin izlenmesidir (Hüsmenoğlu ve Kuşaklı,2021:158).

Merkel bu sürecin en iyi şekilde yönetilmesi için elinden geleni yaparken aynı zamanda halkı da bu konuda bilinçlendirmek için halka sesleniş konuşması yapmıştır. Yaptığı bu konuşmada ise pandemiye II. Dünya Savaşı'ndan sonra görülen en büyük tehlike olarak ifade etmiştir. Pandemiye en zararsız şekilde atlama için asıl yapılması gerekenin, halk tarafından yapılması gerektiğini söylemiştir. Bu da şu şekilde olmaktadır: Pandemiye mücadele edilirken belirlenen kuralların yerine getirilmesi, bulaşma riskini azaltmak için halkın mümkün olduğunca evden çıkmamaları gerektiğini şeklindedir. Çünkü asıl başarının halkın desteği sayesinde olacağına belirtmiştir (Gezgüç ve Duman,2020:263).

Hükümet ilk olarak bu virüs hakkında halkı bilgilendirmiş ve halkı yapması gereken bazı önerilerde bulunmuştur. Bu öneriler ise şu şekildedir.

-Bireylerin kendi kişisel temizliğine dikkat etmeleri gerektiğinin önemine vurgu yapılmaktadır.

-1000 kişiden fazla alanlara girilmemesi, yapılacak olan toplantıların iptal edilmesi gerekmektedir.

-Eğer toplantı 1000 kişiden fazlaysa yapılan etkinliğin Robert Koch Enstitüsü tarafından belirlenen özelliklere uyup uyulmadığına bakılması gerekmektedir.

-17 Mart 2020 tarihi itibarıyla ise Avrupa Birliği dış sınırlarının kapanacağını bildirmişlerdir (Hüsmenoğlu ve Kuşaklı,2021:158-159).

Salgının ilk çıktığı dönemler vatandaşlar arasında “sosyal mesafe” kavramına hiç dikkat edilmemiştir. Vatandaşların dikkatsiz davranması sonucunda vaka sayılarında olabilecek artış korkusu hem federal hükümeti hem de ilgili kurumları farklı politikalar

üretmek için yeni önlemler almaya sevk etmiştir. Bundan dolayı Merkel, yaptığı bir toplantı sonunda 22 Mart günü Almanya'nın genelini kapsayacak şekilde bir sokağa çıkma kısıtlamasının olacağını, fakat kısıtlamanın ise salgının seyrine göre şu anlık iki hafta şeklinde olacağını belirtmiştir. Bu kısıtlamaya uymayanlara ise cezai yaptırımların uygulanacağını söylemiştir (Ayvaz ve Alboğa,2020:5-6).

Almanya için pandemi, savaş sonrası en büyük tehlikelerden biri olarak görünmektedir. Bundan dolayı hemen hemen herkes bu süreçte hükümeti desteklemiştir. Muhalefet de hükümetin yaptığı politikaları eleştirmek yerine destekleyerek bu sürecin daha hızlı ve daha zararsız geçmesi yönünde tutum ve davranışlar sergilemişlerdir. Bunun en büyük örneği ise bahsedilen ekonomik yardım paketinin sorunsuz bir şekilde yürürlüğe girmesi şeklinde olmuştur. Çünkü hükümet tarafından sunulan bu düzenleme Federal Meclis tarafından 5 gün içinde kabul edilmiştir. Merkel aynı zamanda Eyalet Hükümetleri'yle birlikte hareket ederek COVID-19'la mücadelede ortak adımlar atmıştır. Almanya'nın bütün bölgelerinde hareketliliği, bireylerin alışveriş yapmalarına ilişkin ve hizmetlerin kısıtlanmasıyla ilgili ortak bir adım atılmıştır (Gibadlo,2020).

Almanya COVID-19 salgınına başarıyla yürütmüştür. Almanya'nın almış olduğu önlemler, yapmış olduğu politikalar ve bireylerin bilinçli davranışları sonucunda salgının olumsuz getirilerini azaltmayı başarmışlardır. Ölüm oranı ise düşük şekilde ilerlemiştir. Sadece sağlık politikaları değil, aynı zamanda ekonomik politikalarla da ülke, virüsün beraberinde getirdiği kaostan başarılı bir şekilde atlatmıştır. Bunun en büyük örneği ise 23 Mart'ta ekonomik yardım paketi açıklanmış ve bu açıklanan ekonomik paketin amacı salgın sürecinde küçük şirketlerin, serbest çalışan bireylerin, küçük şirketlerin yanı sıra büyük şirketler için ise destekler ve aileler içinde yardımlar yapılması hedeflenmiştir. Böylece hükümet, ekonomik yönden halkını desteklemiştir (Narlıkar,2020:2-3).

Almanya'nın pandemiyle mücadelede uyguladığı politikalar, almış olduğu önlemler ülke vatandaşlarının güvenini kazanarak desteklerinin artmasına neden olmuştur (Gibadlo,2020). Salgın süresince sıkı önlemler alan ve böylelikle Avrupa Birliği ülkeleri içinde salgın yönetiminde başarılı olan ülkelere birisi Almanya'dır (Aydoğdu vd.,2021:168).

Almanya'nın pandemiyle mücadelelerinde başarılı bir yol izledikleri görülmektedir. Almanya'nın uygulamış olduğu politikalar, almış oldukları önlemler

onlarda başarının en büyük nedenleridir. Alman politikacılar ve politika yapıcılarla ilgili ise kendilerini şu üç konuda övgüyle bahsedilmelidir. Bu konular ise mücadele insani boyutta değerlendirildiğinde; virüsten ölen kişilerin oranlarının diğer ülkelere göre daha düşük şekilde seyrettiği konusunda, mücadele ekonomik boyutta değerlendirildiğinde ise; pandemiyle mücadele eden diğer ülkelere göre ekonomilerinin daha iyi olduğu bu nedenle halkı korumada daha iyi oldukları konusunda son olarak politik boyutta bakıldığında ise; hükümetin demokratik kurumlarının hala dayanıklı olduğu şeklindedir (Narlıkar,2020:2).

4.1.3.Yeni Zelanda'nın Pandemiyle Mücadelesi

Yeni Zelanda ülkesinde vakalar görülür görülmez 19 Mart tarihinde kendi vatandaşları hariç bütün girişleri durdurmuştur. Ülkeye giren herkese ise 14 gün karantinada kalma zorunluluğu getirilmiştir. Böylelikle ülkeye dışardan girebilecek vakalara karşı koruyarak, ülke içindeki virüsü sona erdirmeye çalışılmıştır (Euronews,2020b).

Başbakan Ardern 21 Mart'ta 4 seviyeli bir "Uyarı Sistemi" açıklamıştır. Bu uyarı sistemi ise şu şekildedir: (Wilson,2020:281)

Uyarı Düzeyi 1: Hazırlık: Virüsün ülke içinde kontrol altında olduğu, fakat başka yerlerde kontrol altında olmadığı durumuyla ilgili bir uyarıdır.

Uyarı Düzeyi 2: Azaltma: Virüs Yeni Zelanda'da var ama sınırlı şekilde fakat kalabalık ortamlarda, topluluk içinde yayılım riski var olduğuyla ilgili bir uyarıdır.

Uyarı Düzeyi 3: Kısıtlama: Ülke içindeki virüsün kontrol altına alınmamış olabileceğini ifade eden bir uyarıdır.

Uyarı Düzeyi 4: Karantina: Virüsün ülke içinde kontrol altına alınmadığını ifade eden bir uyarıdır.

Bu verilen her bir uyarı sisteminde ise yapılacaklar ve yapılması gerekenler ise şu şekildedir: (Çakır ve Gemlik,2020:101-102).

Uyarı Düzeyi 1 Hazırlık: Okul ve iş yerleri açıktır. Vaka sonucu pozitif olan kişi takip edilmeli, izolasyon ve karantina gereklidir. Toplantılarda kısıtlama yoktur. Temizliğe dikkat edilmelidir. Sınır girişlerine dikkat edilmelidir.

Uyarı Düzeyi 2 Azaltma: Sosyal mesafeye dikkat edilmelidir. Okul açık fakat uzaktan eğitimde mevcuttur. Belirlenen toplantı kişi sayısına uyulmalıdır.

Uyarı Seviyesi 3 Kısıtlama: Bireyler kendi sağlıkları için diğer bireylerle iletişimlerini sınırlandırmalıdır. Seyahat sınırlıdır. Toplu taşıma kapasiteleri sınırlandırılmıştır. Cenaze ve düğün törenlerinde kişi sayısı 10'u geçmemesi gerekmektedir.

Uyarı Seviyesi 4 Karantina: Temel hizmetleri sağlayanlar dışında kalan herkes evde kalmalıdır. Aile ve sosyal toplantılar yapılmamalıdır. Bütün öğrenciler uzaktan eğitime geçmiştir. Her türlü taşınma ve seyahat kısıtlıdır.

Ardern, ilk olarak Uyarı Seviyesi 2 durumunu ülke içinde uygulamıştır. Fakat ilerleyen süreçte bu durumun değişebileceğini bildirmiştir. İlerleyen süreçlerde ise sağlıkçıların tavsiyesiyle Uyarı Seviyesi 4 olan karantina dönemine geçiş yaparak ülkeyi erkenden tamamen kapanma sürecine geçiş yaptırmıştır (Wilson,2020:281).

Hükümet ayrıca 52 milyon dolar değerinde kapanmanın neden olacağı zararı karşılamak için bir paket hazırlamıştır (Analytica,2020 Akt. Gezgüç ve Duman,2020:266). Yeni Zelanda'nın uygulamış olduğu sıkı tedbirler, vatandaşların belirlenen politikalara uyması ülke içindeki vaka sayılarını düşürmüştür. 8 Haziran'da yapılan açıklamada ise 2 haftadır pozitif bir vakaya rastlanmadığı yönündedir. Yeni Zelanda'nın virüsün altından başarı ile kalkmasında Ardern'in payı oldukça büyüktür. Virüs için erken önlem alması, bilim insanlarının tavsiyelerini dinlemesi ve bunları halka iletmesi, bu salgının sadece sağlık sistemini değil aynı zamanda ülkenin ekonomisini de etkileyeceği için gerekli paketler hazırlaması oldukça önemlidir (Gezgüç ve Duman,2020:268).

Ardern ülkenin virüsten arındığını şu sözlerle ifade etmektedir: “Şu an daha güvenli ve güçlü olsak da salgından önceki hayata dönmemiz pek mümkün değildir. Fakat sağlık alanında yapılan büyük özveriye ekonominin yeniden toparlanması içinde vermeliyiz” diyerek konuşmasını “Teşekkürler Yeni Zelanda” şeklinde tamamlamıştır (BBC,2020a).

Yeni Zelanda'da COVID-19 virüsünü çok fazla önemsenmektedir. Bunun en büyük örneği ise ülkede vaka sayısı bittikten sonraki 6 ayın sonunda ülkede ilk vaka görülmüş ve görülen bu vaka ise Auckland'dadır. Ardern ise hemen sıkı tedbirler almış ve ülke genelinde üç gün, vakanın görüldüğü şehir olan Auckland'da ise 1 haftalık

karantina ilan edilmiştir. Bakanlık ise bu konu hakkında yaptığı açıklamada salgının önüne geçebilmek için yapılması gerekenin erken müdahale ve sert tedbirlerin alınması gerektiğini ifade etmiştir (Euronews,2021a).

4.2.Pandemi Döneminde Kadın Liderlerin Yoğunlaştığı Konular

Kadın liderlerin yönetiminde bulunduğu ülkelerinin pandemiyle mücadele döneminde sadece sağlık veya ekonomi alanında değil aynı zamanda pandeminin etkilemiş olduğu toplumun sosyal alanlarında politikalar uygulamıştır. Bireylerde ortaya çıkan sorunların en aza indirilerek iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. Kadın liderlerin yönetmiş olduğu Yeni Zelanda, Almanya, Finlandiya, İzlanda, Danimarka, Norveç ve Tayvan ülkelerin COVID-19 salgıyla mücadelede sırasında daha iyi performans gösterdiği görülmektedir. Böylelikle 2021 yılının kadın liderler için bir dönüm noktası olduğu ifade edilmiştir (Johnson,2021).

Erkek liderlerin, toplumsal cinsiyet kalıplarından biri olan sert doğaları gereği pandemiyi bir savaşa benzettikleri görülmüştür. Benzettikleri savaşın koşulları gereğince mücadeleciler daha sık düşünülmüş ve bu düşünceleri uygulamışlardır. Fakat pandemiyle mücadele de kadın liderlerin pandemiyi sadece bir savaş olgusu olarak görmemekle beraber, toplumsal cinsiyetin kadınlara biçmiş olduğu duygusal şekilde de hareket etmişlerdir. Böylelikle mücadelede şefkat ve sosyal uyumları da birlikte yürüterek aileleri, çocukları ve savunmasız grupları da içeren mesajlar yayımlamışlardır. Bu açıklamaya bir örnek verilecek olursa; ABD’de yapılmış olan bir çalışmada oluşan analizlerde, kadın valilere sahip olan eyaletlerin, erkek valilere sahip olan eyaletlere göre Covit-19’dan doğan ölümlerin daha az yaşandığını tespit edilmiştir (Orme,2021). Pandemiyle mücadelede kadın liderlerin yoğunlaştığı konular ise şu şekildedir:

4.2.1.Eğitim

Pandemiyle mücadelede döneminde en fazla etkilenen alanlardan biri ise eğitim olmuştur. Okullar, kalabalık alanların başında yer almaktadır ve mücadelede sosyal izolasyon büyük önem teşkil etmektedir. Bireylerin sosyal mesafelerine dikkat etmeleri fakat kalabalık alanlarda ise bulaş oranının yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Bundan dolayı okullar uzaktan eğitime geçerek mücadelede büyük adım atmışlardır. Fakat eğitim bir ülkenin kalkınmasında büyük önem taşıdığı için, uzaktan eğitime geçiş öğrencilerde akıl karmaşası oluşturmuştur (Başaran vd.,2020:371).

4.2.1.1.Finlandiya

Finlandiya, pandemi sonrası eğitim dönemine geçişte gerekli hijyen ve sosyal mesafe kurallarına dikkat ederek sağlık açısından riski en aza indirmeye çalışmıştır. Okullarda yüz yüze eğitime geçmeye başlamış, fakat herhangi bir durumda uzaktan eğitim sürecinin başlamasını da hazır bir şekilde beklemişlerdir. Eğitim yüz yüze başlamıştır fakat, öğrencilerin oturdukları sıralar arasındaki mesafeler artırılmıştır. Okullarda hijyene özel önem verilmiştir. Virüsle alakalı herhangi bir belirti taşıyan kişiler okul içerisinde düzenlenen hiçbir faaliyete katılmamaları gerektiği bildirilmiştir. Virüsün belirtilerini gösteren bireyler laboratuvar ortamında test edilmeli, sonuç eğer negatif ise okula geri dönebilmektedir. Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı (EDUFI), pandeminin ortaya çıkarmış olduğu durumlar hakkında oluşturulan düzenlemeler çerçevesinde, eğitim ve öğretim yetkililerine tavsiyelerde bulunmakla birlikte destek materyalleri üretmişlerdir. Yapılacak olan talimatlar ise şu an ki mevzuatla birlikte Eğitim ve Kültür Bakanlığı ile Finlandiya Sağlık ve Refah Enstitüsü tarafından hazırlanan yönergeleri de içermektedir (Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı (EDUFI),2020).

Finlandiya Sağlık ve Refah Enstitüsü ve Eğitim ve Kültür Bakanlığı, temassız öğretim ve erken çocukluk eğitimi ve bakımından pandeminin neden olduğu enfeksiyonu azaltmak için, virüsün bulaş riskini engelleme ve yakın teması azaltmaya yönelik yardımcı olmaya çalışmak için önerilerini güncellemişlerdir. Bu öneriler ise pandemiyle mücadeleye yönelik çalışmalarını doğru ve en güvenilir şekilde planlı ve en iyileştirilmiş şekilde ilerlemenin yollarını arayan yerel aktörleri desteklemek şeklinde olmuştur (Finlandiya Eğitim ve Kültür Bakanlığı,2020).

2020 yılında okulların açılacağı dönemlerde, okullara ilişkin çalışmalar düzenlenirken bazı hususları göz önünde bulundurmaları gerektiği belirtilmiştir. Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı (EDUFI) talimatlar sağlayacağı ve destek materyalleri vereceğini açıklamıştır. Bu hususlar şu şekildedir:

- Ekipmanların erişilebilir olması ve materyallerin mevcudiyeti belirlenmelidir.
- Okulda yenilecek olan yemeklerin düzenlenmesi konusunda planlar yapılmalıdır.
- Kriz anında yapılacak olan yönetim planının güncel olması kontrol edilmelidir.

-Pandemi sürecinde uygulanacak olan uzaktan eğitim sürecindeki desteklere dair planlar yapılmalıdır.

-Eğitim, öğretim ve pandeminin getirmiş olduğu uzaktan eğitimle alakalı yıllık planlar güncellenmelidir.

-Okullar ve evdeki velilerle iletişime önem verilmelidir.

-Personellerin görev ve sorumlulukları belirlenmelidir (Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı (EDUFI),2020).

Salgının yeniden hızlandığı Ocak- Mayıs 2021 döneminde salgına yönelik eylem planı güncellenmiştir. Yapılacak olan eylem planının amacı Finlandiya’da virüsün bulaş riskini azaltmak, ülkenin sağlık sisteminin kapasitesini koruyarak asıl amaç olan bireyi virüsten korumaya çalışmaktır. Ülkede bulunan Bulaşıcı Hastalıklar Kanunu’na göre ilk olarak yerel ve bölgesel önlemler gerçekleştirilmiştir. Eylem planı pandemi ile mücadele döneminde oluşacak kriz sonrası ve ilerleyen dönemleri içeren toparlanma tedbirleri ile aynı zaman içerisinde uygulanacaktır (Pulkki ve Pohjola,2021:4).

4.2.1.2.Almanya

12 Mart 2020 tarihli 369. Eğitim Bakanları Konferansı Kararı’na göre konferans üyeleri pandemiyle mücadele ederken koordineli bir eylem ve tek tip yaklaşım üzerine anlaşmışlardır. Federal Eyaletler pandemi ile mücadele ederken yapılacak olan eylemlerin ve vatandaşlara verilecek olan tavsiyelerin Robert Koch Enstitüsü (RKI) risk değerlendirmesine göre hareket edilmiştir. Eğitim Bakanları Konferansına göre alınan önlemler şu şekildedir:

-Okulların kapatılmasına karar verilmiştir.

-Robert Koch Enstitüsü tarafından belirlenen risk teşkil eden bölgelerden dönen öğretmenler ve öğrenciler 14 gün boyunca karantinaya alınmasına karar verilmiştir.

-Federal eyaletler, öğrencilerin yapılacak olan sınavlarını tamamlayabilmeleri ve okul yeterliliklerini tamamlamaları için esnek düzenlemeler yapmışlardır.

-Sınıf gezileri yasaklanmıştır.

-Okul içinde ve dışında yapılacak olan etkinliklerden uzak durmaları gerektiği belirtilmiştir.

-Üniversiteler için de Federal eyaletlerde bulunan üniversiteler, kendi aralarında yüksek öğretim sektöründeki önlemleri birbirlerini bilgilendirmek amaçlı paylaşım yapmışlardır. Üniversitelerde pandemi dolayısıyla uzaktan eğitim nedeni ile dijital öğretme ve öğrenme teklifleri sağlanmıştır. Federal Eğitim Konferansı'nda sınav uygulamaları, okul yılı planlaması, öğrenciler için yapılacak öğrenme fırsatları ve yapılacak yüksekokul sınavları gibi konularda bilgi alışverişi yapılmıştır (Almanya Kültür Bakanları Konferansı,03/13/2020).

Almanya pandemiyle mücadelede de en çok zarar gören gruplardan birinin ise öğrenciler olduğunu açıklamıştır. Federal Eğitim Bakanlığı, bu zorluğun önüne geçmek isteyerek yaz dönemini de içine alan bir hibe paketi açıklamıştır. Ülkede bulunan yerli ve yabancı öğrencilere 60 milyon avronun üzerinde bir yardım yapmıştır. Pandemiyle birlikte kapanan iş yerlerinde yarı zamanlı olarak çalışan ve eğitiminin devamlılığı için, hayatlarını sürdürebilmek için harçlıklarını çıkaran yerli ve yabancı öğrenciler büyük oranda etkilenmişlerdir. Almanya hükümeti, eğitim için ülkelerine gelen ve Avrupa vatandaşı olmayan yabancı öğrencilerden eğitim gördükleri süre boyunca kendilerini geçindirebildikleri ve bunu bir kefil eşliğinde veya 10.800 avroluk bir bloke hesap ibare etmelerini zorunlu kılmıştır. Fakat pandemiyle birlikte kapanan veya çalışanlarını azaltan iş yerleri dolayısıyla öğrenciler, eğitim hayatlarını sürdürmekte zorlanmışlardır. Almanya hükümeti kendi vatandaşı olan öğrencilerden eğitim bursu ve kredilerinden yardım alanların süreleri uzatılmakla birlikte, Alman vatandaşı olmayan yabancı uyruklu öğrencilere ise Mayıs ayından Mart 2021 sonuna kadar faizsiz kredi imkanı sunmuştur. Yapılan bu yardımlara ek olarak kendisi veya ailesi işini kaybetmiş ve bundan dolayı eğitim yaşantısı sıkıntıya giren öğrencilere, yaz tatili dönemini kapsayacak bir hibe vermiştir. Almanya Federal Eğitim Bakanlığı ise verilecek hibelerin sistemlerinin en hızlı şekilde oluşturulacağını belirtmiştir (Ekinci,2020).

Almanya'da bulunan anayasa gereğince kamu eğitiminden sorumlu olan Federal eyaletler iken, alınan ve alınması planlanan eğitim politikası kararları Eyalet Bakanları ve Şansölye Angela Merkel tarafından ortaklaşa alınmıştır (Freundl vd.,2021:109-116).

4.2.1.3.Yeni Zelanda

Yeni Zelanda, pandemiyle mücadelesinde başarılı sonuçlar ortaya çıkararak ülkede aktif vakalarının kalmadığını belirtmiştir. Ardern, pandemiyle mücadele ederken Yeni Zelandalıların birlikte hareket ettiğini “virüsü ezmek için benzeri görülmemiş bir

şekilde birleştiğini” bu sözleri ile vurgulamıştır. İklim Değişikliği Bakanı James Shaw “aferin, Yeni Zelanda” anlamına gelen bir Maori deyimini kullanmıştır. Ardern ülke içinde yaşayan insanları birleştirmek ve hep birlikte hareket etmenin önemine vurgu yapmış, pandemide başarı elde edilmek isteniyorsa birlikte hareket edilerek olacağına ve konulmuş olan kurallara uyulması için Yeni Zelandalılardan sürekli “beş milyon kişilik bir ekip” olarak söz etmektedir (Mclay,2020).

Yeni Zelanda’da eğitime ara verilmesinin hemen ardından 24 Mart’tan itibaren uzaktan eğitime geçen eğitim sistemi yavaş yavaş yüz yüze eğitime dönmeye başlamıştır. Fakat halk otobüslerinde, sosyal mesafeden dolayı yolcu sayısında kısıtlamaya gitmişlerdir. Bundan dolayı öğrencilerin okula ulaşımı yönünden sorunlar ortaya çıkmıştır. Eğitimin devamlılığını sağlamak için, okulların gönderdiği araçlarla öğrenciler okula ulaşım sağlamıştır. Fakat bu sunulan alternatif sürdürülebilir bir seçenek olmadığını, Eğitim bakanı Chris Hipkins, okullar hakkında yapılan düzenlemelere ilişkin çalışmaların devam ettiği belirterek, ebeveynlerin de çocuklarının eğitimlerinin devamı için toplu araba ayarlaması gibi uygulamalar yapmaları gerektiğini belirtmiştir (TRT Haber,2020).

Genişletilmiş COVID-19 Halk Sağlığı Müdahalesi (Aşılar) Değişiklik Talimatı 2021, 25 Ekim saat 23:59’da yürürlüğe girerek kalabalık ortamda bulduklarından dolayı bulaş riskinin yüksek olduğu sağlık, engellilik ve eğitim sektörlerinde veya cezaevlerinde aşıların tam olması gerektiği vurgulanmıştır. Böylece eğitim çalışanlarının aşı olmaları gerektiği belirtilmiştir (Unite Against COVID-19,2021).

Uzaktan eğitime geçilebilmesi için en önemli etken öğrencilerin bilgisayara olan erişim imkanlarıdır. Yeni Zelanda öğrencilerinin ise %92’sinin bilgisayara erişimlerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu oran OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development- Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü) ortalamasının (%89) üstündedir. Fakat sadece teknolojik erişiminin yeterliliğinin değil aynı zamanda uzaktan eğitim için bireyin uygun bir fiziksel ortam oluşturulması gerekmektedir. Yeni Zelanda’da bu oran %89 iken OECD’nin ortalamasının (%91) altında kalmıştır. Okul müdürleri ve öğretmenler, uzaktan eğitimi kolaylaştıracak çevrimiçi kaynaklardan yararlanabilirler. Çünkü öğretmenin çevrimiçi eğitime olan aşinalığı, bilgi paylaşımını kolaylaştırmakla birlikte öğrencileri de kendileriyle birlikte uzaktan eğitime alışma

sürecini hızlandırmaktadır. Yeni Zelanda'da bulunan öğretmenlerin %33'ü çevrimiçi kurslara ve eğitimlere katılmıştır (OECD,2020:4-5).

Yeni Zelanda hükümeti tüm uluslararası öğrencilerin acil ve geçici ihtiyaçlarını karşılamak için yaklaşık olarak 1 milyon dolarlık bir zorluk fonu oluşturulmuştur. Geçici olarak nakde erişememe veya yarı zamanlı istihdamının azalması sebebiyle zorluklarla karşılaşması gibi durumlar bunlara örnek olarak verilmektedir. Ülke de bulunan bütün uluslararası öğrenciler virüs oldukları durumda ücretsiz halk sağlığı hizmeti alma hakları bulunmaktadır (Arora,2020).

4.2.2.Aile

Pandemiyle mücadele döneminde etkilenen en büyük kurumların başında toplumun en küçük ve en temel yapı taşı olan aile gelmektedir. Çünkü sosyal mesafenin en aza indirgenmeye çalışıldığı, kalabalık ortamların, aile buluşmalarının, toplantıların, sosyal etkinliklerin yasaklandığı dönemlerde ve bundan dolayı sokağa çıkılmanın yasaklandığı zamanlarda bireyler, evlerinde durmak zorunda kalmışlardır. Pandeminin sadece fiziksel sağlık açısından değil, aynı zamanda bireylerin ruhsal sağlıklarına da büyük etki etmiştir. Bu etki bireyde, pandemi döneminde en fazla zaman geçirdiği aile içi iletişimin arttığı dönemi etkilemektedir. Dolayısıyla pandemiyle mücadelede en büyük yıkıcı etkiye uğrayan kurumların başında aileler ve bireyler gelmektedir ve virüsün etkilediği aileler ve bireyler en savunmasız konumda yer almaktadır (Luttik vd.,2020:87).

Evde karantinaya girilen dönemlerde ebeveynler ve çocuklar arasındaki yaş farkından dolayı kuşak çatışmaları yaşanmıştır. Ebeveynler üç çeşide ayrılmıştır, bunlar: Esnek profil, tükenmiş profil ve mükemmeliyetçi profil şeklindedir (Sorkkila ve Aunola,2021:139).

Esnek Ebeveyn Profili: Esnek ebeveyn profili yani zorluklar karşısında diğer profillere nazaran daha kolayca toparlanabilen ebeveyn profilidir. Bu profil türü kriz anında zorluklarla iyi derecede başa çıkabilmektedirler (Sorkkila ve Aunola,2021:139).

Tükenmiş Ebeveyn Profili: Ebeveynlerin dinlenerek geçilmeyeceği anlaşılan yorgunluğa neden olduğu duygusal tükenme, duygusal tükenmeden kaynaklı stres ile ilgili sendromlardır. Duygusal tükenmenin getirisi olarak ebeveynlerin artık eskisi gibi kendini ebeveyn olarak hissetmemeleridir (Roskam vd.,2018:1-12).

Mükemmeliyetçi Ebeveyn Profili: Mükemmeliyetçi ebeveynler diğer profillere göre psikolojik dayanıklılıkları fazla oldukları için kriz anında tükenmişliğin üstünden gelmeyi başarabilmektedirler. Mükemmeliyetçi ebeveynler diğer iki profile göre daha az mali zorluk yaşamaktadırlar (Sorkkila ve Aunola,2021:139).

Pandemi sürecinde ortaya çıkan sosyal aksamalar bireylerde ileri seviyede psikolojik sıkıntılar ortaya çıkarmaktadır. Aile içinde pandemiden önce de var olan iletişim bozuklukları ve sosyal sıkıntılar pandemiyle birlikte eve kapanma döneminde oldukça artmıştır. Fakat pandemiden önce aile bireyleri arasındaki iletişim iyi yöndeysse pandemi döneminde aile bağları güçlenerek ve aile refahı artmış ve güçlenmiştir (Prime,2020:632)

4.2.2.1.Finlandiya

Pandemiyle mücadele etmek için Finlandiya’da Mart 2020’de okullar kapatılmış ve uzaktan eğitime geçilmiştir. Aileleriyle çalışma imkânı bulamayan çocuklara ise erken çocukluk eğitimi açık tutulmuştur. Böylelikle hassas durumdaki ailelere gereken desteği ve yardımları bulma imkânı verilmiştir (Olander,2022:6).

Pandemi sürecinde katı kısıtlamalardan biri olan evde kalmaya yönelik olan kısıtlama, aile içinde olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Çocuklar ebeveynlerinin yaşamış olduğu sosyo-ekonomik sorunlardan dolayı aile içi şiddete maruz kalabilmektedirler. Bu durum yetişkinlerde de psikolojik sorunlar oluşturmaktadır (Backlund ve Söderback,2021:25).

4.2.2.2.Almanya

Virüsün yayılım hızını azaltmak için uygulanan politikalardan etkilenen en önemli kurumlardan biri de ailelerdir. Çocuklu ailelerde durum diğer ailelere göre daha farklı işlemiştir. Çocuklu ailelere göre günlük yaşamda bir “yavaşlama” söz konusu olmuştur (Renner vd.,2023).

Karantina döneminde yapılan hemen hemen her türlü uygulama çevrimiçi şekline dönmüştür. Aile içinde var olan cihazlar da bu tür uygulamaları yapmak için yeterli düzeydedir (Lampert vd.,2021:9).

4.2.2.3.Yeni Zelanda

Yeni Zelanda’da pandemi döneminde sıkı kısıtlamalar uygulanması, virüsle mücadele açısından olumlu sonuçlar doğurmuştur. Fakat bu sıkı kapanma uygulamaları

olumsuz sonuçları da beraberinde getirmiştir. Pandeminin en büyük olumsuz sonuç doğurduğu diğer bir alan ise kişilerin psikolojik sağlığı üzerinde bıraktığı etkilerdir (Palmer vd.,2020:15).

Sınırların kapatılması ve evde kalmanın zorunlu olması gibi politikalar uygulanırken aynı zamanda halka karşı özen girişimi de bu zamanlamaya eşlik etmiştir. Bazı aileler için bu süreç zorlu geçse de mesajların ve verilecek olan tepkilerin genellikle çocuk dostu olması gerekmektedir (Freeman, vd. 2020:459).

4.2.3.Ekonomi

Pandemiyle mücadele dönemlerinde vatandaşların sağlıklarını korumak, virüsün yayılım hızını azaltmak için pek çok politikalar uygulanmış, kararlar alınmış, belirli uygulamalar oluşturulmuştur. Yapılan bu eylemler neticesinde vatandaşın sağlığının korunması uygulanan ve hedeflenen tedbirler ekonomik faaliyetlerde bir kısıtlama getirilmesini zorunlu kılmıştır (Greer vd.,2021:1209). COVID-19 pandemisi küresel ekonomi için büyük bir etki yaratmaktadır. Çünkü ilk başlarda sadece Çin’de olan virüs sadece Çin ekonomisine etki ederken, virüsün bütün dünyaya yayılmasıyla küresel ekonomiyi etkisi altına almıştır (Gault,2020:1).

Pandemiyle mücadelenin ilk dönemlerinde %94 oranında iş yerleri kapalı kalmışlardır. Ülkelerin kapanma uyguladığı dönemlerde gelir seviyesi üst ve orta derece olan ülkelerde işçilerin yaklaşık olarak %70’i katı önlemlerin ve iş yerleri kapatma oranlarının yüksek olduğu bölgelerde yaşarken, düşük gelirli ülkelerde ise bu durum virüs yayılım hızı her geçen gün artmasına rağmen alınan katı önlemler ve iş yeri kapatma oranları erken dönemde gevşemeye uğramıştır (ILO,2020:1).

COVID-19’un en büyük negatif yönlerinden biri ise ekonomideki olumsuz etkileridir. Mücadele sürecinde ülke ekonomileri küçülmeye gitmiştir. Virüsün yayılım hızını azaltmak ve riski en aza indirebilmek için uygulamaya alınan politikalar piyasa akışını geriletmeyle birlikte, ekonomik canlılığı azaltmıştır. Dolayısıyla gelir seviyesi düşük olan ülkelerde uygulanan politikalar, o ülkelerin ekonomisinin tamamen bozulmasının önüne geçilebilmek için virüsle mücadele döneminde uygulanan politikalar bir miktar gevşetilmiştir. Fakat diğer ülkelere nazaran gelir seviyesi orta ve üst gelir seviyesinde olan ülkeler tedbirlerini sıkı tutmaya devam etmişlerdir. Dolayısıyla bu ülkelerdeki çalışma hayatları uzun süre uzaktan görülmeye çalışılmıştır (Ünüvar ve Aktaş,2022:130).

Pandeminin tüm dünyaya hızlı ve negatif yönlü olan etkisi neticesinde ülke içerisinde toplam taleple birlikte toplam arzında azalmasına neden olmaktadır. En sıkı ve kısıtlayıcı politika olan kapanma politikasıyla üretimin azalmasına, bununla birlikte işsizlik oranının artmasına ve pandemi sürecinde ileriki dönemler hakkında planlar yapmanın pek mümkün olmadığından dolayı yatırımların azalması öngörülmüştür. Böylelikle ekonominin küçülmesi kaçınılmaz olmuştur (Şanlı,2020:604).

Virüsün yayılım hızı arttıkça alınan tedbirlerde daha ciddi boyutlara ulaşmıştır. Çünkü ilerleyen zamanlarda ilk zamanlar sıkı önlemler alınmazsa, başa çıkmanın daha zor olacağı öngörülmüştür. En büyük sıkı tedbir olan kapanma süreci başta işverenler olmak üzere çalışanları da büyük şekilde etkilemiştir. Firmalar bundan dolayı ekonomik alanda küçülmeler yaşamışlardır. Bazı ülkeler ise bu durumu hafifletmek ve krizle mücadele dönemlerinde firmaları desteklemek amacıyla mali paketler uygulamışlardır (ILO,2020:1). Pandeminin en büyük negatif getirisi olan bu süreçten en iyi ve en sağlıklı şekilde çıkmak için mali yardımların yapılması gerekmektedir. Yapılan bu yardımlar neticesinde piyasaların hareketliliklerinin korunması sağlanacaktır (Tekin,2021:350).

4.2.3.1.Finlandiya

Pandemi döneminde Finlandiya açık ekonomi olduğu için çeşitli alanlardan etkilenmektedir. İlk olarak ekonomik duyarlılığı etkilemektedir ve bununla birlikte ülkedeki tüketim ve yatırım oranları azalabilmektedir. İkinci olarak da Hükümetin virüsün yayılmayı önlemeye yönelik uyguladığı kısıtlamalar ekonomik faaliyetleri büyük ölçüde kısıtlamıştır. Bir diğer etki alanı ise uluslararası ticaret ile küresel gelişmeleri yansıtmaktadır (Tiirinki vd.,2020:657).

Bireylerin ve işletmelerin arasındaki güven ilişkisi, tüketicinin talebinin ve üreticinin yapacak olduğu yatırıma cesaret etmesindeki payı oldukça büyüktür. Finlandiya'nın şu an ki endüstrisi uluslararası pazarlara ve üretim zincirlerine sıkı şekilde bağlıdır. Pandeminin sonucu olan uluslararası talepte var olan azalmalar, ülkede bulunan firmaları olumsuz yönde etkilemektedir. Pandeminin ileriki dönemlerine olan tahminlerde belirsizlik hâkim olduğu için tüketicinin tercihleri de değişmektedir. Uluslararası hareketlilikte var olan kısıtlılıklar ekonomik hareketliliği büyük ölçüde engellemektedir. Örnek olarak seyahate getirilen kısıtlılıklar, ülkedeki turizm canlılığını etkilemektedir. Finlandiya'yı etkisi altına alan salgın tüketicilerin kendilerini enfeksiyon

riskinden korumak için toplu alanlara girmemelerinden dolayı kültür, hizmet ve turizm sektörlerinde büyük kayıplar yaşamışlardır (Varanka vd.,2021:8-12-13-14).

Finlandiya’da Hükümet’in pandemiyle mücadeleye yönelik ilk ek bütçesi 20 Mart’ta uygulamaya geçmiştir. Daha sonra ekstra olarak üç ek paket daha açıklanmış ve uygulamaya konulmuştur. Sonra ise şirketleri, bireyleri, aileleri ve toplumun farklı kesimlerini de içeren 9,6 milyar avroluk dördüncü büyük bir paket açıklanmıştır. Daha sonra bütçelemeye ilişkin tutumlar değişimler göstermiştir. Mayıs ayında hükümete ait bir çalışma grubu pandemiden dolayı oluşan ekonomik krizden çıkmak için üç aşamalı bir strateji önermiştir. Bu stratejiye göre ilk aşamadaki amaç kısıtlamalardan dolayı meydana gelen olumsuzlukların azaltılmaya çalışılmasıdır. İkinci aşama ise zarar görmüş olan ekonominin en acil şekilde canlandırılması amaçlanmıştır. Üçüncü aşamada da canlandırılan ekonomiyle birlikte kamu maliyesini kapsamlı bir şekilde bütünleştirilmeye çalışılmıştır. Bu çalışma grubu ise bu düşünceleri “kapsamlı karar” olarak adlandırarak üç bütçe perspektiflerini kullanarak gerekçelendirmişlerdir. Bunlar ise şu şekildedir: “a-) COVID-19’un epidemiyolojik temeli, b-) Finlandiya’da var olan ve uygulanan uzun dönemli kısıtlama türleri c-) Oluşturulan hususların ve politikaların sürdürülebilirliğine ilişkin sosyal ve ekonomik analizlerle ilişkilendirilmesi”. Yapılacak olan politikaların bu perspektifler çerçevesinde dengeli bir şekilde oluşturulması amaçlanmıştır (Argento vd.,2020:881).

4.2.3.2.Almanya

Pandeminin yayılmasını önlemeye çalışmak için Alman yetkililer ve şirketler, ekonomi üzerinde geniş ve kapsamlı ekonomik sonuçlar doğuracak önlemler almışlardır. Alınan bu önlemlerin en başında ise kısıtlamalar gelmektedir. Örneğin seyahat kısıtlamaları, iş yerlerinin kapatılması, okul ve üniversitelerin kapatılması gibi geniş kapsamlı kısıtlamalar, ekonomiyi olumsuz yönde etkilemektedir. Yapılan bu kapanmalar ekonomik kalkınmada düşüşe geçileceğinin kaçınılmaz bir göstergesidir (Dorn vd.,2020:29).

Alman ekonomisi, pandemiden önceki 10 yıllık genişlemenin ardından 2020 yılında pandemiyle mücadele sırasında almış olduğu önlemler ve kısıtlamalar neticesinde %5 daralmıştır. Üretim faaliyeti ise tedarik zincirlerinde meydana gelen aksaklıklardan dolayı %10,4 azalmıştır. Böylelikle pandemiyle mücadele ederken ekonominin ne kadar olumsuz yönde etkilendiği görülmüştür (Avrupa Birliği,2021:1).

IMF (Uluslararası Para Fonu)'ye göre Alman hükümeti 2020'den beri firmalara vermiş oldukları hibe destek paketlerinin genişletirken, yanı sıra COVID-19'a dair yapmış oldukları politikaları geliştirmiş ve aynı zamanda alınan ve alınacak olan önlemlerinde kapsamı genişletilmiştir. Haneleri ve diğer işletmeleri de desteklemek amacıyla yeni önlemler almışlardır. Pandemiden dolayı ekonominin zayıf olduğu dönemlerde desteklerin yeterli derecede olması, krizin ekonomiye etkisini daha yumuşak olmuştur (IMF, 2021).

2020 yılının bahar dönemlerinde endüstriyel değerdeki keskin çöküşe ek olarak, hizmet sektöründe bulunan iş faaliyetleri de son yetmiş yılda ilk kez bu kadar keskin bir düşüş yaşanmıştır. Fakat pandemiyle mücadele için açıklanan ekonomik teşvik paketleri şirketleri olumlu yönde destekleyerek istikrara kavuşturmuştur (Grömling vd.,2022:43-44).

Almanya'da mayıs sonuna gelindiğinde ise kısıtlamalar kademeli olarak gevşetilmeye başlanmıştır ve bunun sonucunda ise Avrupa sınırları iç turizm sektörünü korumak için sanayi ve ticareti canlandırılmak istenmiştir. Fakat ilerleyen dönemlerde enfeksiyon sayıları yeniden artmıştır (Färber,2021:52).

Pandemide yaygınlaşan evden çalışmayı uygulayan bazı firmalar pandemiden önceki düzene dönmüşler fakat bazı firmalar ise evden çalışma işlevlerini devam ettireceklerini duyurmuşlardır (Bennewitz vd.,2022:7).

Almanya'da virüsün ortaya çıkışından iki yıl sonra bile sosyal ve ekonomik hayata etkileri devam etmektedir. 2022 yılı boyunca genel ekonomik performans, krizden önceki seviyelerde gözükmüyor olsa da hala pandemi öncesi döneme göre risk devam etmektedir (Grömling vd.,2022:41).

4.2.3.3.Yeni Zelanda

Ardern yapmış olduğu konuşmasında kısıtlamalardan dolayı çalışmaların farklı şekillerde yapılması gerektiğini bunun neticesinde bazı şirketlerin uzaktan çalışmaya yönelik planları olduğunu söylemiştir. Fakat evden ve uzaktan çalışmaya geçemeyen diğer şirketlerin ise vardiyalı şekilde çalıştığını söylemiştir. Evden çalışmanın mümkün olmadığı örneğin sağlık çalışanları, teslimat personelleri, süpermarket gibi sektörlerin ise mümkün olduğunca temizlik ve sosyal mesafe kurallarına uymaları gerektiğini vurgulamıştır (Ardern,2020).

Yeni Zelanda'nın pandemiye yönelik sınır güvenliğini sağlamak için getirmiş olduğu kısıtlamalar ekonomik anlamda kısıtlayıcı dursa da ülke de turizm, işgücünün %12'sini, GSYİH'nin ise %6'sını oluşturmaktadır. Dolayısıyla diğer ekonomik etmenlere bakılarak turizm sektöründeki kısıtlama ekonomiye etkisi fazla değildir (Wilson,2020:282).

4.2.4.Sağlık Sistemi

Pandemiyle mücadelede her ülke bu süreci farklı yönetmektedir. Önemli olan bu kriz anında müdahalelerinin ne yönde başarılı olduğudur. Ülkelerin sağlık sisteminin yeterliklerinin ülkedeki pandemiyle mücadele sonrasındaki oranlarından anlaşılmaktadır (Lal vd.,2021:61). Fakat pandemiyle mücadele edilirken pek çok ülkenin sağlık alt yapılarının yetersiz olduğu görülmüştür. Böylelikle ülkelerde ciddi sağlık krizleri yaşanmıştır. Ülkeler pandemiyle mücadele ederken tedavi için gerekli olan kaynakların yetersizliğiyle karşı karşıya kalmışlardır (Baş ve Sur,2023:107).

COVID-19 pandemisi dünya genelinde sağlık anlamında büyük krizlere neden olmuştur. Salgının yayılma hızı önlenememekle birlikte, beraberinde getirdiği olumsuzlukların hızı da önlenememektedir (Pelit ve Irmak,2022:80).

Pandemiyle mücadele döneminde küresel sağlık sistemine ihtiyaç duyulmakla birlikte, aynı zamanda küresel sağlık sisteminin etkili yönetişimi içinde yeniden tasarımının önemine vurgu yapılmaktadır (Baş ve Sur,2023:106).

8 Kasım 2023 18:15 itibarıyla dünya çapında Dünya Sağlık Örgütü'ne bildirilen 6.978.175 ölüm sayıları dahil olmak üzere 771.820.937 doğrulanmış COVID-19 vakası bulunmaktadır. 4 Kasım 2023 tarihi itibarıyla 13.534.474.309 doz aşı yapılmıştır (WHO,2023a).

4.2.4.1. Finlandiya

Finlandiya'da ulusal sağlık hizmetleri devlet tarafından yönetilmektedir. COVID-19'la mücadele sırasında ulusal sağlık hizmetleri büyük rol oynamakla birlikte iki ana bölümden oluşmaktadır. İlk ana bölüm olarak hastanelerde ve sağlık merkezlerinde kendi aralarında uygulanan hiyerarşik mekânsal sistem, pandemiyle mücadelede sağlık alanındaki uygulamaların ana bölümünü oluşturmaktadır. Hiyerarşik mekânsal sistemin amacı, sağlıklı ve aynı zamanda vasıflı bir vatandaşın yetiştirilmesi amacı ile 1960 yılında oluşturulmuştur. Bir diğer amaç ise devletin ülke vatandaşlarının

devletin var olan kurumsal yapısına olan bağlarını sağlamaktır. Bu sistemle birlikte ilk olarak büyükşehirlerdeki üniversite hastaneleri, illerin merkezlerinde bulunan merkez hastaneleri, ilçelerdeki ilçe hastanelerini ve belediyelerde bulunana sağlık ocaklarını kapsayacak, dört kademeli 1970 yılında sağlık kurumları hiyerarşisi hayata geçirilmiştir. İkinci ana bölüm ise devletin yönetmiş olduğu sağlık hizmetlerinin, ulusal sağlığın var olan gündelik yönlerinin ve ilgili sağlık risklerini ve bu riskleri içeren tehditler hakkında bilgiler içeren kurumsallaşmış bilgi üretim sistemi içermektedir. Devlet yetkililerine, halkın günlük sağlık verileri hakkında, oluşacak olan riskli durumları takip etmek amacıyla bilgi sistemi kurulmuştur. Kurulan bu sistemin bugün ki adı ise Finlandiya Sağlık ve Refah Enstitüsü'dür (Moisio,2020:603).

Finlandiya Sağlık ve Refah Enstitüsü ve Sağlık otoriteleri tarafından yapılan çalışmalar sonucunda Cumhurbaşkanı ve hükümet tarafından COVID-19 nedeniyle 16 Mart 2020 de Finlandiya'da 3 aylık olağanüstü hâl teşkil edilmiştir (Mankki,2021:4).

Finlandiya Sağlık ve Refah Enstitüsü (THL) sağlık sektörünün ve sosyal sektörün istatistik ve kayıt verilerinin olmasının yanı sıra COVID-19 pandemisinden sonra da bu virüse ait olan verileri de toplamaktadır. Pandeminin ilk olarak başladığı dönemlerde COVID-19'a ait olan laboratuvar testleriyle ilgili bilgi ve belgeler direkt testleri yapan hastanelerden veya testin yapıldığı laboratuvarlardan alınırken, pandeminin ilerleyen ve yoğunlaşan dönemlerinde ise yapılan testler ve bunlara bağlı oluşan sonuçlar ise THL tarafından tutulan Ulusal Bulaşıcı Hastalıklar Kaydı aracılığıyla rapor edilmiştir (Tiirinki vd.,2020:650).

Finlandiya Sağlık ve Refah Enstitüsü (THL), COVID-19'un oluşturmuş olduğu riskleri ve kamudaki bulunan yetkililere duyulan güveni ortaya çıkarmak için bir çalışma başlatmıştır. Bu çalışma kapsamında, bireylerin kendi kişisel veya topluluk sayfalarının yapmış oldukları sosyal medya paylaşımlarına, halkın göndermiş oldukları e-posta yoluyla süreçle ilgili veriler toplanarak analizler yapılmıştır. Böylelikle hedeflenmiş olan risk iletişim çalışmalarını haftalık olarak bilgilendirmiş olmaktadır. Bu çalışma antropolog, risk iletişim ve halk sağlığı uzmanlarıyla birlikte yürütülmüştür. Bu çalışmada sistem şu şekilde yürütülmektedir: İlk olarak halktan gelmiş olan e-postalar ve sosyal medya kullanıcıları tarafından yapılan geri bildirimsel veriler bir veri analistine iletilir. Yapılan analizler bu verileri oluşturulan risk modellerine göre düzenleyerek, her bir alandaki kodları ve kategorileri belirledikten sonra veri sonucunda

oluşan yoruma dayalı kavramların geliştirilerek oluşan temaları sistematikleştirerek ve o temaları tanımak için haftalık olarak yapılmaktadır (Lohiniva vd., 2020).

Finlandiya pandemiyle mücadele ederken hibrit bir stratejiyi uygulamaya koymuştur. Kısıtlamalar kaldırılmaya başladığı dönemde şöyle bir yönlendirme izlenmiştir; “test edin, izleyin, izole edin ve tedavi edin” şeklinde olmuştur (Finlandiya Hükümeti,2020).

Krizle mücadele edilirken yapılan çalışmalar merkezi hükümet tarafından yapılmıştır. Yapılan politikaların tümü Sosyal İşler ve Sağlık Bakanlığı’na bağlı olan Sağlık ve Refah Enstitüsü tarafından ortaya konulan veriler sonucunda meşrulaştırılmıştır (Argento vd.,2020:879). Finlandiya’nın COVID-19 aşı oranları Tablo 1.’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Finlandiya COVID-19 Aşı Tablosu

	Aşı Kapsamı	Aşılannmış Kişiler	Nüfus	Uygulanan Dozlar
İlk Doz	78,2	4.387.126	5.608.236	4.522.893
İkinci Doz	75,3	4.225.054	5.608.236	4.346.432
Üçüncü Doz	53,4	2.995.108	5.608.236	3.080.425
Dördüncü Doz	21,7	1.215.656	5.608.236	1.263.098
Tüm Dozlar			5.608.236	13.212.848

Kaynak: Finlandiya Sağlık ve Refah Enstitüsü (2023)

Finlandiya’da 3 Ocak 2020’den 8 Kasım 2023 tarihi itibariyle Dünya Sağlık Örgütü’ne bildirilen 10.286 ölüm ile birlikte 1.490.937 doğrulanmış COVID-19 vakası olmuştur. 30 Eylül 2023 tarihi itibariyle toplam 13.265.058 doz aşı yapılmıştır (WHO,2023b).

4.2.4.2.Almanya

Almanya’da 25 Mart’ta Federal Parlamento “Ulusal öneme sahip salgın durumu” ilan etmiştir. Bugünden iki gün sonra ise Nüfusun Korunması Kanunu çıkarılarak, Enfeksiyona Karşı Koruma Kanunu belirlenmiştir (Färber,2021:52). Pandemiyle mücadele etmek için Kriz Komitesi kurulmuştur. Pandemiyle mücadelede uygulanacak olan stratejilerin belirlenmesinde Robert Koch Enstitüsü görevlendirilmiştir (Hüsmenoğlu ve Kuşaklı,2021:158).

Almanya’da pandemiye yönelik olan mücadelede tedaviye ihtiyaç duyan hastaların gerekli tedavileri yapılmıştır. Çünkü ülkenin sağlık alanında göstermiş olduğu stratejik hamleler, başarının en önemli etmenidir. Ülkenin virüsle mücadele ederken hedeflenen; yatak sayıları, yoğun bakım ünite yeterlilikleri ve test kapasitelerinin artırılması yönündedir (Hüsmenoğlu ve Kuşaklı,2021:161).

Sağlık alanında ve virüse yönelik yapılacak olan tüm yetkiler Federal hükümetin Sağlık Bakanı Jens Spahn’a verilmiştir. Artık doktorların görevlendirilmeleri, maskelerin dağıtım görevleri gibi unsurlar merkezden yönetilecektir (Eliaçık,2020). Almanya’nın COVID-19 aşı oranları Tablo 2. de gösterilmiştir.

Tablo 2. Almanya COVID-19 Aşı Tablosu

Temel Aşı	63,6 Milyon	Toplam Nüfusun %76,4’ü
Takviye Aşı	52,1 Milyon	Toplam Nüfusun %62,6’sı
Tek Doz	64,9 Milyon	Toplam Nüfusun %77,9’u
İki Takviye Aşı	12,7 Milyon	Toplam Nüfusun %15,2’si
Aşı Olmayan	18,4 Milyon	Toplam Nüfusun %22,1’i

Kaynak: Almanya Federal Sağlık Bakanlığı (2023)

Almanya’da 3 Ocak 2020’den 8 Kasım 2023 tarihine kadar Dünya Sağlık Örgütü’ne 174.979 ölümlerle birlikte 38.437.756 doğrulanmış COVID-19 vakası olmuştur (WHO,2023c).

4.2.4.3.Yeni Zelanda

Yeni Zelanda pandemiye mücadele ederken stratejilerini erkenden uygulaması, diğer ülkelere nazaran vaka sayılarında ve ölüm oranlarında daha düşük şekilde seyretmiştir. Virüsün yayılım hızının azaltılmayı amaçlanmasının en önemli nedeni ise savunmasız grupları (örneğin yaşlı insanları) korumaktır. Eğer bu gruplara dikkat edilmeseydi sorunlar daha ciddi boyutlara ulaşacaktır. Yeni Zelanda’da görülen vakaların çoğunluğu ithal vakalardan kaynaklanmaktadır. Yeni Zelanda’nın küçük ve federe olmayan sağlık sistemi, vatandaşlara yapılan testler için hızlı test geliştirme ve yapılacak olan müdahalelerin sağlık hizmetlerine erken öncelik verme yönlerinden duyarlı bir ülke olduğunu ispatlamıştır (Jefferies vd.,2020:621).

Yeni Zelanda hükümeti pandemiyle mücadele ederken ülke halkının kısıtlamalarla ilgili konuları içeren 4 seviyeli bir uyarı sistemi geliştirmiştir. Kısıtlamaların en katı olduğu seviye ise Uyarı Seviyesi 4'te gerçekleşmektedir (Crowther vd., 2021:2).

Ardern yaptığı bir açıklamada basit bir hedeflerinin olduğunu, bu hedefin de COVID-19'u yavaşlatmak olduğu vurgulamıştır. Böylelikle virüsün yayılım hızı azalacak ve ortaya çıktığı zamanda müdahale etmenin daha düzgün bir şekilde yönetebileceğine vurgu yapmıştır. Yapılacak olan alarm seviyelerinde süpermarket veya ilaçlara olan erişimlerin olacağını fakat yapılacak olan alışverişlerin normal olması gerektiğini vurgulamıştır. Halkın süreç hakkında bilgi sahibi olmak istemesini gayet normal karşılamakta fakat ortada çok fazla bilgi kirliliğinin olduğu belirtmektedir. Uygulanan bu uyarı sistemi pandemi hakkında halka bilgi verebilecek en doğru bilgi kaynağı olduğunu söylemiştir (Ardern,2020).

Ardern ülkede aktif virüs vakasının kalmadığını vatandaşlara bildirmiştir. Fakat şu an aktif vakanın olmaması virüsün tamamen ortadan kaybolduğu anlamına gelmediği aksine “kesinlikle vakaları tekrar göreceği” konusunda halkı uyarılmış ve bunun “sürekli bir çaba” olduğunu vurgulamıştır (BBC,2020b). Yeni Zelanda'nın COVID-19 aşı oranları Tablo 3.'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Yeni Zelanda COVID-19 Aşı Tablosu

Uygulanan İlk Aşılar	2.774.346
Uygulanan İkinci Güçlendiriciler	987.141
Uygulanan Toplam Doz	12.686.853
İlköğretimi Tamamlayan 12+ Yaş Grubunun Yüzdesi	%90,1
İkinci Takviye Alan Uygun 50+ Yaş Grubunun Yüzdesi	%55,1
İlk Takviyeyi Alan 18+Yaş Grup Yüzdesi	%72,9

Kaynak: Yeni Zelanda Hükümeti (2023)

Yeni Zelanda'da 3 Ocak 2020'den 8 Kasım 2023 tarihine kadar Dünya Sağlık Örgütü'ne bildirilen 3.445 ölümlle birlikte 2.400.967 doğrulanmış COVID-19 vakası olmuştur (WHO,2023d).

4.3. Ülke Partilerinin Pandemiye Yönelik Eleştirileri

Ülkeler pandemiyle mücadele süresi içerisinde belirli politikalar uygulamış, bazı kararlar almışlardır. Alınan kararlar ve uygulanan politikalar ülkede yaşayan vatandaşlar tarafından bazen doğru karşılanmakta bazen ise eleştirilerin odağı olmaktadır. Bu başlık altında Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkelerinde bulunan siyasi partilerin hükümete yöneltmiş olduğu eleştirilere yer verilmiştir.

4.3.1. Finlandiya

4.3.1.1. Gerçek Finler Partisi (PS)

Gerçek Finler Partisi pandemi sürecini yakından takip etmektedirler. Toplumun salgın nedeniyle durdurmak biraz zordur, çünkü hala insanlar kalabalık ortamlara girmeye devam etmekle birlikte o ortamlarda yaşamını devam ettirmektedir. Çünkü okul, iş veya mağazaya gitmek insan yaşamında önemli yer tutmaktadır. Partide bundan dolayı yapılacak olan halka açık tüm etkinliklerini iptal etmişlerdir (Gerçek Finler Partisi,2020a).

Uzaktan eğitim süreciyle birlikte hem çocuklar hem de ebeveynler büyük bir süreçten geçtiklerini ifade etmektedir. Çünkü bu süreç hem sabır gerektirmekle birlikte hem de internet bağlantılarının oldukça meşgul olduğunu ifade etmektedir. Okulların açılmasını, devletin vicdanını rahatlatması olarak düşünmektedirler. Ayrıca hükümetin çocukların virüsü yaymayacak olması düşüncesini saf bulmaktadırlar (Gerçek Finler Partisi,2020b). Bu eleştiri devletin okulu açma politikasının yanlış olduğu, çünkü çocuklarda bulaşma riskinin az olduğu düşüncesinin varlığının mantıklı bir açıklamasının olmadığını söylemektedirler.

Gerçek Finliler aynı zamanda virüsün yayılmasını yavaşlatmak ve sınırlandırmanın önem arz ettiğini çünkü virüsle beraber sağlık kaynaklarının da aynı doğrultuda serbest kaldığını ifade etmişlerdir (Gerçek Finler Partisi,2020c). Bu eleştiri virüsün yayılımı aynı zamanda sağlık kaynaklarının da doğru orantılı şekilde ortaya çıktığını vurgulamaktadır.

4.3.1.2. Ulusal Koalisyon Partisi

Ulusal Koalisyon Partisi'nden Timo Heinonen pandemiyle mücadele ederken birlik olmanın önemine vurgu yapmıştır. Pandemi sürecini tekneye benzetirken "Teknenin sallananları değil, teknenin omurgası -destekleyicisi- olmak istedik" şeklinde açıklama yapılmıştır. Nasıl önlemler alınması gerektiği veya nelerin farklı yapılması

gerektiği konusunda halkı bilgilendirdiklerini, “Başbakan Sanna Marin’in hükümetine de bu önerilerimizi -bazen biraz daha çaba sarf ettikten sonra ve bazen de mecbur kaldığından- uyguladığı için teşekkür etmek istiyor” şeklinde bir konuşma yapmıştır. Çünkü hiç olmamasından daha iyi olduğunu ifade etmektedir (Ulusal Koalisyon Partisi,2020a). Bu eleştiri pandemiyle mücadele ederken yapılacak olan politikaların, alınacak olan önlemlerin, getirilecek gibi kısıtlamaların parti tarafından Başbakan Marin’e isteyerek, zorla veya mecburu olarak yaptırdıklarını ileri sürmektedirler. Çünkü eğer onlar eksik görülen alanlarda yapılacak olan politikaları söylemese olumsuz sonuçlar doğuracağını dolayısıyla hiç olmamasındansa, böyle olmasını istemişlerdir.

Petteri Orpo pandemiyle mücadele sürecinde virüsün zararlarından dolayı şirketlerin iflas etmemesi gerektiğini ifade etmektedir. Bunun içinde istihdamı korumaya yönelik destek paketlerinin açıklanması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca virüsle mücadele ederken bütün kaynakların mevcut olduğuna dair sinyal verilmesi gerektiğini ifade ederken aynı zamanda gecikme yaşamamak ve hızlı hareket etmenin önemine vurgu yapmaktadır (Ulusal Koalisyon Partisi,2020b). Bu eleştiri hükümetin mali destek politikaların oluşturulması ve uygulanmasında geç kalınmaması gerektiğini, mücadele ederken ise bütün kaynakların seferber edilmesi gerektiğini ve şirketlerin bu doğrultuda desteklenmesi ve alınacak kararların geç kalınmaması için bir an önce alınarak uygulanmaya konulmasını vurgulamaktadırlar.

4.3.1.3.Hristiyan Demokratlar (KD)

Hristiyan Demokratlar parti meclisinde gerçekleşen toplantıda sağlık hizmetlerinde oluşan kapasite eksikliğiyle mücadele ederken özel sektörün de bu konuda onların çabalaması gerektiğini ifade etmektedir. Çünkü pandemi sürecinin ağır geçtiği dönemlerde yoğun bakım kaynaklarının yetersizliği tehdit oluşturmaktadır. Acil durum olmayan tedavilerin iptal edilmesi gerektiği söyleyerek, zaten normal tedavi süresince yoğun olan tedavi kuyukları, pandemi sürecinde daha da uzamakta olduğu şeklinde eleştiri getirmiştir (Hristiyan Demokratlar,2021a). Bu eleştiride ülkenin yoğun bakım kaynaklarının yeterli miktarda var olmayarak sorun teşkil edeceğini, sadece devlet hastanelerinin değil, aynı zaman da özel sektöründe pandemiyle mücadelede çaba göstermeleri gerektiği ifade etmişlerdir.

Hristiyan Demokratlar “Sanna Marini’nin hükümeti bölgesel ve ideolojik olarak çok dar tabanlı” olarak görmektedirler. Çünkü krallığın en önemli meselelerini

yönetmek için genel vizyondan yoksun şekilde görmektedirler. Politikalar uygulanırken vaka görülmeyen bölgelerdeki kısıtlamaları hemen kaldırmak yerine unutulmaktadır. Enfeksiyon görülmeyen bölgelerdeki kısıtlamaların hızlı bir şekilde kaldırılması gerektiğini savunmaktadırlar (Hristiyan Demokratlar,2020). Bu eleştiride Sanna Marin'in hükümetini vizyonunu dar olarak görmektedirler. Çünkü krallığın var olan sorunlarını yönetmek için yeterli miktarda vizyonlarının olmadığını ifade etmektedirler. Yapılan politikaların ise sonucu eğer olumlu ise kısıtlamanın devam etmesini mantıklı bulmamaktadırlar.

Hristiyan Demokrat milletvekilleri yerli aşılarda üretimlerinin yeniden başlaması gerektiği hususunda taleplerini dile getirmişler. Fakat hükümetin yerli aşı üretimi konusunda cesur kararlar alınması gerektiğini beklemektedirler (Hristiyan Demokratlar,2021b). Bu eleştiride hükümetin önceden yapmış olduğu aşı üretimlerinin yeniden başlanması gerektiğini vurgulamışlardır. Fakat hükümetin bu konuda cesaretli bir şekilde karar alarak bu kararı uygulamaları gerektiği ifade etmişlerdir.

4.3.2.Almanya

4.3.2.1. Almanya Sosyal Demokrat Partisi (SPD)

Sosyal Demokrat Parti Başkanı Saskia Esken ve Norbert Walter-Borjans, vatandaşlara yapılacak olan testlerin tedariklerinde ve yapılacak testlerin uygulama stratejilerinde gecikmeler olacağını ileri sürmektedirler (Sosyal Demokrat Parti,2021a). Bu eleştiride ise politika uygulamalarında geniş kapsamlı veya ileriye dönük düşüncede hükümetin eksik yanını vurgulamaktadırlar.

Walter Borjans, hükümetin pandemiyle mücadelesinde hükümetle birlikte hareket ettiklerini böylece iyi bir iş çıkardıklarını, ilerleyen dönemlerin de ilk başlardaki gibi olumlu yönde ilerlemesi gerektiğini vurgulamaktadır. Fakat ilerleyen dönemlerde oluşturulacak olan politikalarda refah bir sonuç isteniyorsa, iktidarla birlikte hareket etmenin pek mümkün olmadığını ileri sürmektedir. Çünkü pandemiye yönelik alınan politikalardan belediyelere yatırım yapılması için, borç yardımı yapılması gerektiğini söylemektedir. Fakat yapılacak olan bu borç yardımının ise eski borcun silinmesi yönünde ilerlenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Ama bunun iktidar ile mümkün olmadığını ifade etmektedir (Sosyal Demokrat Parti,2020). Bu eleştiride hükümetin bazı konularda iş birliğine yanaşmadığı, böylece belediyelere yapılacak olan yardımı

yaparken eski borcu silmemesi üzerine hükümetin grup çalışmasına yatkın olmadıklarını ifade etmişlerdir.

4.3.2.2. Hür Demokrat Parti (FDP)

Hür Demokrat Parti Lideri Christian Linder, aşı dozlarının az sipariş edilmesinden ve gelen aşılardan ise dağıtımlarının sorun teşkil ettiğini ifade etmektedir. Federal Sağlık Bakanı Spahn'ı ise aşılama stratejisinin yanlış yapıldığı konusunda eleştirisi bulunmaktadır. Partinin genel sekreteri Volker Wissing ise yapmış olduğu açıklamasında hükümeti aşılardan tedarik politikalarının yetersizliği konusundan bahsetmektedir. Linder ise parlamentoda, lojistik ve hızın utanç verici olduğunu söylerken Federal hükümeti ise aşılamanın duyuru ile başlaması hususunda sert bir şekilde eleştirmektedir (Hür Demokrat Parti,2020). Bu eleştirilere bakıldığında hükümeti yapılan politikalardan ziyade politikaların eksik ve yavaş uygulamalarından bahsedilmektedir. Bu eleştiriler ise yetersizliği ifade etmektedir.

Şansölye Angela Merkel ve eyalet başbakanları, sokağa çıkma yasağının yeniden gündeme gelmesi ile ilgili ilerleyen günlerde toplantı yapacaklarını ifade etmektedir. Parti lideri Christian Lindner ise bu kısıtlamanın “özgürlüğün çok sert bir şekilde kısıtlanması” olarak değerlendirmektedir. Katı önlemler almak yerine alternatif önlemler alınması gerektiğini vurgulamıştır (Hür Demokrat Parti,2021a). Bu eleştiride ise hükümeti yanlış kararlar alarak halkın temel hakkı olan özgürlüğünün engellenmiş olduğu vurgulanmaktadır. Aynı zamanda yapılacak olan politikalar daha hafif şekilde alınarak halkı zorlamadan oluşturulmalı şeklinde olması gerektiğini ifade etmektedirler.

Parti genel sekreteri Volker Wissing aşılardan daha fazla tedarikini istemesinin yanı sıra, aynı zamanda özel muayenehane ve uzmanlık muayenehanelerinin de aşı kampanyalarının genişlemesinde kapasitelerinin kullanılmasına ihtiyaç olduğundan bahsetmektedir (Hür Demokrat Parti,2021b). Bu eleştiride politikaların genişleyerek daha kapsamlı şekilde yürütülmesi istenmektedir. Böylece alınan önlemlerin ve uygulanan politikaların alanları fazlaştırarak müdahaleler hızlandırılmak istenmiştir. Çünkü pandemiyle mücadele ederken daha hızlı ve daha ulaşılabilir olunması gerektiği vurgulanmıştır.

4.3.2.3. Yeşiller Partisi

Yeşiller Partisi'ne göre Federal Hükümet ve Eğitim Bakanlıkları okulların ve kreşlerin açılmalarını koordineli bir şekilde yürütemediği düşüncesindedir. Eğitim kurumlarının kapanmasının eşitsizliğe yol açacağı gibi aynı zamanda sosyal adaletsizliğe de neden olacağı düşüncesi hakimdir. Pandemide kararlar alınırken, çocukların ihtiyaçları, ilgililerin ve yaşam şanslarının dikkate alınarak ailelerin ve eğitimcilerin de üzerlerinde bulunan ağır sorumluluklarının dikkate alınması gerektiğini ifade etmişlerdir (Yeşiller Partisi,2020a). Bu eleştiride politikalar izlenirken hükümetin aynı anda düzenli bir şekilde çalışmadığı vurgulanarak, halkın bu durumda zor duruma düştüğü ifade edilmiştir. Hükümete yapılan bir diğer eleştiri konusu ise politikalar yapılırken veya uygulamaya geçilirken daha kapsamlı düşünülmesi, sonuçlarının daha titizlikle araştırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Pandemiyle birlikte sağlık sisteminin öneminin oldukça mühim olduğu görülmektedir. Fakat bu süreçte sağlık sisteminin aynı zamanda eksik yönlerinin görülmesine neden olmuştur. Bu eksiklerin en büyüklerinden biri ise yeterli miktarda yoğun bakım yatağının olmasına karşın, eksik miktarda personelin olduğunu da görülmektedir (Yeşiller Partisi,2020b). Bu eleştiri de bütün sağlık sistemini etkileyen pandemi süreci aynı zamanda sağlık sistemi içerisindeki eksiklikleri de göz önüne sermiştir. Böylelikle ortaya çıkan personel eksikliğinin hükümetin çözüm yolu bulması gerektiğini vurgulamışlardır.

Almanya'nın koronavirüsle mücadelesinde Sosyal Demokrat Parti, Yeşiller Partisi ve Hür Demokrat Partisi aşılama uygulamalarının da hükümetin yavaş kaldığını dolayısıyla aşılama kampanyalarına hız kazandırmak istemişlerdir. Bunun için uzmanlarla birlikte kısa vadeli çözümler bulmak istemişlerdir (Sosyal Demokrat Parti,2021b). Bu eleştiride hükümetin uygulamış olduğu politikaların hız bakımından yetersiz olduğunu, pasif şekilde ilerlenerek alınan kararların uygulamaya geçildiği zamanda ise yeterli ölçüde ileri gidilemediğini ifade etmektedir.

4.3.3.Yeni Zelanda

4.3.3.1. Ulusal Parti

Partinin COVID-19 sözcüsü Chris Bishop hükümetin aşı tedariki noktasında geç kaldığını belirtmektedir. Hükümetin aşı tedariki yapmak yerine kendilerini tebrik etme modunda olduğunu söylemiştir (Ulusal Parti,2021a). Yapılan bu eleştiride hükümetin

aşı tedariki ve dolayısıyla planlama konusunda eksiğinden bahsedilmiştir. Hükümetin eksiği kapatmak yerine daha farklı konularla ilgilendiklerinden bahsetmektedir.

Bishop hükümetin COVID yanıtının hemen hemen her yönünün ya geç ya da yavaş ilerlediğini öne sürmektedir. Örneğin bunlar ise, aşı sertifikaları, hızlı test gibi ve temas takibi konularını içermektedir. Bunun sonucunda ise Yeni Zelanda halkının daha iyisini hak ettiğini vurgulamaktadır (Ulusal Parti,2021b). Yapılan bu eleştiride hükümetin aşı tedarikinde hızlı ilerlemediğini ve korona testinde ise geç kalındığını belirtmişlerdir. Böylelikle yapılan politikaların geç kalındığı için halkın zor duruma düştüğünü, fakat halkın bundan iyisini hak ettiğini ifade etmektedir.

Bishop hükümetin çocuklara yapılacak olan aşıların zaman çizelgesini öne almayı teklif etmiştir. Hızlı testlerin edinilmesinin çok yavaş kaldığı fakat diğer ülkelerde hızlı testlerin eczanelerde ve aynı zamanda süpermarketlerde bile yaygın olarak bulunduğu konusunda eleştiri getirmiştir (Ulusal Parti,2021c). Bu eleştiride kendi ülkesini diğer ülkelerle karşılaştırarak diğer ülkelerde test bulmanın daha kolay olduğu, fakat kendi ülkesinin ise bu konuda diğer ülkelere nazaran hızlı testleri bulmanın daha zor olduğu belirtmiştir. Bulaşma riskinin fazla olduğu çocukların aşı tarihleri konusunda eleştiri yaparak, bu tarihlerin daha erkene çekilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

4.3.3.2.ACT

ACT lideri David Seymour ülkenin salgından kurtulmak isteniyorsa, hükümetin keskinleşmesi gerektiğini söylemiştir. Eğer ülkenin ekonomik anlamda çökmesini engellenmek isteniyorsa, Hükümetin yaptığından daha iyisini yapması gerektiği vurgulanmıştır (ACT,2022a). Yapılan bu eleştiride pandeminin etkilediği diğer önemli bir alan olan ekonomik alan ülkeleri de derinden etkilemektedir. Bu eleştiri ekonomik alanda yapılan politikaların yetersizliğinden bahsedilmekle birlikte politikaların iyileştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

ACT Lideri David Seymour hükümetin sıkı bir şekilde uygulamış olduğu COVID kısıtlamalarının ortadan kaldırdıklarını olumlu bir şekilde karşılamakla birlikte, hükümetin pandemiyle mücadele ederken ortaya çıkan zararın araştırılması için de tarafsız bir soruşturmanın gerçekleştirilmesi gerektiği düşüncesindedirler (ACT,2022b). Bu eleştiri ise pandeminin ülkeye bırakmış olduğu zararın araştırılmasına yönelik yapılacak olan araştırmaların şeffaf bir şekilde yürütülmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

ACT'ye göre Jacinda Ardern Başbakanlık öncesinde politika konusunda hiçbir zaman yetkin olmadığı dile getirmiştir. Ardern'i COVID-19'la mücadelede bilime göre değil, sosyal medya dinlemesine yanıt olarak yönetilmiştir (ACT,2022c). Bu eleştiri Ardern'in politika yapımı konusunda yetersiz olduğu dile getirilerek, pandemiyle mücadele ederken başvuru alan en önemli alan olan bilime göre değil de sosyal medyaya göre hareket ettiği vurgulanmıştır.

Ülkeler pandemiyle mücadele ederken izledikleri yollar ülkenin yönetim sistemine, devletlerin kapasitesine, ülkelerin alt yapı yeterliliklerine göre şekillenmektedir. Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkeleri de kendi ülke sistemlerine göre farklı politikalar izlemişlerdir. Örneğin uyguladıkları aşı politikaları, ekonomik yardım paketleri, kapanma süreleri, ülkelerin virüs ve ölüm oranlarına göre değişiklik göstermektedir. Çünkü ülkedeki nüfus yoğunluğuna oranla vaka sayıları değişmekte ve uygulanan kapanma zamanları, aşı tedarikleri ve zarar gören işletmelere uygulanan mali paketlerde bu ölçüde farklılık göstermektedir. Pandemiyle mücadele döneminde ise Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda'da bulunan kadın liderlerin yoğunlaştığı belirli konular mevcuttur. Bu konular ise eğitim, aile, ekonomi ve sağlık gibi konulardır. Liderler bu alanlarda politikalar izlemişlerdir. İzlenen bu politikalar ile pandeminin yıkıcı etkilerinin en aza indirilmeye çalışılması amaçlanmıştır.

Liderlerin uygulamış oldukları politikaların bazıları uygun bulunmuş, bazıları ise muhalefet partileri tarafından eleştirilmiştir. Liderler eleştirilirken politikaların yetersizliğinden, politikalar belirlenirken ve uygulanırken yavaş kalındığından, koordine eksikliğinin bulunması gibi konulardan bahsedilmiştir. Marin'in hükümetinin yerli aşı tedarikinde cesur davranmadığını, Merkel'in yapmış olduğu sokağa çıkma kısıtlamalarının özgürlüğün kısıtlanması yönünde olduğu, hükümetin bazı politikaları uygularken yavaş kaldığı konusunda, Ardern'in kararlar alırken bilime göre değil sosyal medyaya göre kararlar aldığından gibi konularda kadın liderlere eleştiriler yapılmıştır.

BÖLÜM V

PANDEMİYLE MÜCADELE SIRASINDA BAŞARILI TUTUM SERGİLEYEN ERKEK LİDERLER: HOLLANDA, AVUSTRALYA VE GÜNEY KORE

5.1. Pandemiyle Mücadele Sırasında Başarılı Tutum Sergileyen Erkek Liderler: Hollanda, Avustralya ve Güney Kore

Pandemi ile mücadele edilirken her ülke kendi imkan ve fırsatları neticesinde belirli politikalar sergilemişlerdir. Pandemi Yönetim Etkinliği Oranı'na (IEGP) göre pandemiyle mücadele ederken başarılı tutum sergileyen ülkelerden ikisi Avustralya ve Güney Kore'dir (MAPFRE,2022). Hollanda da pandemiyle mücadele ederken başarılı tutum sergileyen bir diğer ülkedir (Euronews,2021b).

Bu bölüm kapsamında Hollanda, Avustralya ve Güney Kore örneğinde erkek liderleri, pandemiyle mücadele sürecinde başarıya ulaştıran politika, strateji ve uygulamalar anlatılmıştır. Bu politika, strateji ve uygulamaların kamusal alan ve özel alanla ilintisi yorumlanmıştır. Bölümün devamında ise Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda örneğinde kadın liderlerin başarıyla gerçekleştirmiş olduğu politikalar, stratejiler ve uygulamalar erkek liderler ile karşılaştırılmış liderlik kuramları ve toplumsal cinsiyet kavramları bağlamında ele alınarak, özel alan ve kamusal alan kapsamında yorumlanmıştır.

5.1.1. Hollanda

Hollanda Hükümeti bulaşıcı hastalıklara karşı strateji konusunda bir Salgın Yönetim Ekibi (OMT) kurmuştur. Kurulan bu ekip tıbbi uzmanlardan oluşmakla birlikte aynı zamanda Sağlık Bakanı'na bulaşıcı hastalıklara karşı strateji konusunda bilgilendirmiştir (Hoekman vd.,2020:615).

Sağlık Bakanlığı ve Salgın Yönetim Ekibi (OMT) pandemi sürecinden etkilenen halkı korumayı, pandeminin kaçınılmaz sonucundan biri olan sağlık sistemi üzerindeki yığılmayı önlemeyi, virüs yayılımını kontrol altına almayı ve salgını doğru şekilde yönetmeyi amaçlamıştır (Amerongen vd.,2024:1).

Başbakan 16 Mart tarihinde yapmış olduğu televizyon konuşmasında yaşanabilecek olan üç senaryoya dikkat çekmiştir. İlk olarak virüs salgınının maksimum kontrolü, ikinci olarak virüsün yayılım hızını kontrolünü kaybetmek ya da ülkede

karantina uygulanarak virüsü sonsuza kadar durdurmak için çalışmalar yapmak şeklinde belirtmiştir (Bruins,2020:1).

Hollanda hükümeti pandemiyle mücadelede ederken bilim adamlarının açıklamalarını dikkate alarak politikalar uygulamışlardır. Hollanda bu süreçte sağlık alanında uygulanan politikaların yanı sıra, ekonomik politikalar da uygulamıştır. Ekonomik politikaların asıl amacı, uygulanan karantina politikalarının ortaya çıkarmış olduğu olumsuz sonuçların hafifletmesi yönündedir. Belirli mali yardımlar açıklanmakla birlikte aynı zamanda serbest meslek sahibi olan kişiler ise belirli yardım ödeneği alabileceklerdir (Antonides ve Leeuwen,2021:201-202).

Hollanda salgınla mücadele sürecini üç aşamaya ayrılmaktadır. İlk aşamada yetkililer ilk olarak sosyal mesafe ve hijyenin önlemlerini içeren fakat yine de katı kısıtlamaların bulunmadığı “akıllı karantina” yaklaşımını benimsemişlerdir. Böylelikle bu aşamada kişisel sorumlulukların önemine vurgu yapılmıştır. İkinci aşama ise virüsü kontrol altına alma ve virüsü önleme tedbirleri uygulanmıştır. Bu aşamada aynı zamanda COVID-19 aşılı kullanıma sunulmuştur. Üçüncü ve son aşama ise aşılamaların arttığı süreç olarak görülmektedir (Amerongen vd.,2024:2).

Hollanda “akıllı karantina” uygulamasıyla birlikte ilk olarak hafif politikalar benimsemekle birlikte daha sonra belirlenen politikaların katılımı artırılmıştır. Uygulanan politikaların katılaştırılmasının en büyük örneği ise uzaktan eğitime geçilmesidir. Bu durum aile içi sorunlara neden olabilmektedir. Uzaktan eğitimde kullanılacak olan teknolojik aletlerin, ailelerin gelir durumu göz önüne alındığında sosyal eşitsizliklerin meydana getirdiği görülmektedir (Dulleman ve Bruijn,2022:114-115).

Tablo 4. Hollanda COVID-19 Aşısı Tablosu

Uygulanan Toplam COVID-19 Aşısı Dozu	Tam Bir Birincil Seri COVID-19 Aşısı İle Aşılanan Toplam Nüfusun Yüzdesi	En Az Bir Tazeleme Dozuyla Aşılanan Toplam Nüfusun Yüzdesi COVID-19 Aşısı
37,56 milyon	%71	%54

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü (WHO)(2024a)

5.1.2. Avustralya

Avustralya’da 25 Ocak 2020 de ilk vaka görülmüştür. Sağlık Bakanı Greg Hunt yapmış olduğu açıklamasında durumu şu şekilde ifade etmiştir: “Avustralya, her eyalet ve bölgedeki izolasyon tesisleri de dahil olmak üzere, vakaların tanımlanması ve tedavisine yönelik süreçlere sahip birinci sınıf sağlık sistemlerine sahiptir, bu süreçler kullanılması için etkinleştirildi” şeklindedir (Avustralya Sağlık Bakanlığı,2020).

Avustralya pandemiyle mücadele ederken jeopolitik konumunun da etkisi oldukça büyüktür. Büyük bir ada olarak konumlandırılan Avustralya, sınırlarını kapatmada daha erken ve kararlı bir şekilde müdahalede bulunmuştur. Fakat sınırlarını diğer ülkelere nazaran daha rahat kapatabilen Avustralya, uygulanan seyahat kısıtlamasıyla birlikte hizmet ve turizm ticaretine bağımlı olduğu için ekonomik olarak büyük tehdit oluşturmuştur (Nguyen vd.,2021:11).

Avustralya’nın istikrarlı siyasi sistemi, sahip olduğu ulusal zenginliği ve coğrafi konumu nedeniyle virüsün yayılımını yavaşlatmada başarılı devletler arasında yer almaktadır. Commonwealth Anayasası pandemiyle mücadele ederken sorumlulukları Commonwealth ile Eyalet ve Bölge hükümetleri arasında bölüştürmektedir. Commonwealth hükümeti ulusal sınır güvenliğinden sorumludur (O’Sullivan vd.,2020:135).

Avustralya’da uygulanan sınır önlemleri, halkın kendini karantinaya alması, fiziksel temasların azaltılması gibi önlemler pandemiyle mücadelede başarılı tutumlar sergilemesine neden olmuştur (Grafton vd.,2020:3).

Avustralya hükümeti ihtiyaç sahipleri ve normal vatandaşlar için sağlık sistemini kullanılabilir ve erişilebilir sağlamak için komite göreve getirmiştir. Bu komite tüm eyalet ve bölge baş sağlık görevlerini içeren, sağlık koruma ana komitesi (AHPPC) tarafından görevlendirilmiştir. Aynı zamanda hükümet, pandemiyle mücadele için fazla sayıda sağlık uzmanını göreve getirmiştir. Hükümet aynı zamanda Avustralya Sağlık Sektörü Acil Durum Müdahalesi ile yerel epidemiyolojiye esnek bir şekilde uygulamaya konulacak eylem planları ve kılavuzları geliştirmiştir. Uygulamaya geçen bu plan engelli vatandaşlarında yararlanabileceği müdahaleler de içermektedir. Oluşturulan yönergeler ve eylem planları hem bireylere hem de kuruluşlara pandemi ile mücadelede rehberlik etmesi için büyük önem arz etmektedir (Nguyen vd.,2021:6).

Tablo 5. Avustralya COVID-19 Aşı Tablosu

Uygulanan Toplam COVID-19 Aşı Dozu	Tam Bir Birincil Seri COVID-19 Aşısı İle Aşılanan Toplam Nüfusun Yüzdesi	En Az Bir Tazeleme Dozuyla Aşılanan Toplam Nüfusun Yüzdesi COVID-19 Aşısı
68,77	%85	%56

Kaynak: Dünya Sağlık Örgütü (WHO)(2024b)

5.1.3. Güney Kore

Güney Kore daha önceki dönemlerde yaşamış olduğu Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS) salgını ile dışardan gelen ithal bir vakayla COVID-19'a benzer durumlar yaşamıştır. Yaşanılan bu durum pandemiyle mücadele sırasında politikalar oluşturulurken ders niteliğinde olmuştur (Kang vd.,2020:1081).

Güney Kore pandemi ile mücadelesinde başarılı politikalar sergileyen ülkelerden birisidir. Güney Kore'de 20 Ocak 2020'de ilk virüs vakası görülmüştür. Güney Kore vaka oranı en yüksek ülkelerden birisi olmasına rağmen başarılı tutum ve tavırlar sergileyerek pandemiye başarılı bir şekilde atlatmışlardır. Güney Kore pandemiyle mücadelesinde karantina uygulaması uygulamadan virüs sayılarını azaltmayı başarmıştır (Jeong vd.,2020a:9).

Güney Kore sokağa çıkma yasağı olmadan ve sınırlarını kapatmadan vatandaşlarının salgın olmasına rağmen özgürce hareket etmelerine saygı göstererek ve salgının ekonomi üzerinde etkisini aza düşürerek salgını en az hasarla atlatmışlardır (Jeong vd.,2020b:7).

Güney Kore pandemiyle mücadele sırasında virüsün kontrol altına alınabilmesi için erken tespitin büyük önem arz ettiğinin bilincindedir. Dolayısıyla erken tespitin ilk aşaması olan test kitlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir (Kang vd.,2020:1082).

5.2. Kadın ve Erkek Liderlerin Kriz Yönetim Farkları

Pandemiyle mücadele döneminde kadın liderler, mücadeleyi başarılı bir şekilde yönetmiştir. Erkek liderin yönetiminde olduğu ülkeler de pandemiye başarıyla yönetmişlerdir. Fakat kadın liderlerin çok azı kötü performans göstermiştir. Kadın liderler pandemiyle mücadele döneminde virüsün önemini halka iletmede daha iyi oldukları anlaşılmıştır. Örneğin liderlerin yayımladığı video mesajları, sosyal medyalarından yaptıkları canlı yayımlar ve yapmış oldukları net ve sakin açıklamalar

halkın gözünde güven duygusu kazandırarak pandemiyle mücadelede halkı uygulanacak olan politikaları uygulamaya teşvik etmiştir (Henley ve Roy,2020).

Başarılı olan kadın liderlerin temelinde gelişmiş ve zengin demokratik ülkelerde bulunmaları yatmaktadır. Kriz anında kadın liderlerin ve erkek liderlerin politika uygulamaları arasında ki farklılıkları, farklı politika sonuçlarına neden olmaktadır. Kadın liderler erkek liderlere göre kriz anlarında farklı tepkiler göstermektedir. (Aldrich ve Lotito,2020:961).

Byrnes, Miller ve Schafer 1999 yılında yaptıkları çalışmada erkeklerin kadınlara oranla daha fazla risk aldıkları gözlemlenmiştir. Alınan bu risk olumsuz sonuçlar doğursa bile, erkekler yine riski kadınlara oranla daha fazla almaktadırlar. Alınan bu risk doğrultusunda ise erkeklerin kadınlara oranla daha fazla olumsuz sonuçlarla karşılaştıkları gözlenmektedir (Byrnes vd.,1999:377-378).

Pandemiyle mücadele döneminde liderler bazı kararlar alırken arada kalmışlardır. Alınan kararların bazıları ise piyasa açıklığına öncelik vermek veya halkının refahını düşünmektir. İlk seçeneği seçen liderlerin sosyal refahın sağlıklı bir ekonomik sistemin temeli olduğu düşüncesinden uzaktırlar. Coscieme ve diğerleri tarafından 2020 yılında yapılan çalışmada, erkek liderlerinin çoğunun ilk seçeneği tercih ettikleri görülmektedir. Fakat kadın liderlerde bu durum tam tersidir. Ekonomik maliyetler oluşsa bile yine de kadın liderler ihtiyacı tedbirler almaktadırlar. Kadın liderlerin pek çoğu pandemiyle mücadelenin ilk zamanlarında kısıtlayıcı önlemleri daha hızlı bir şekilde almayı başarmışlardır. Ülke refahını ekonomik kaygıların da önünde tutarak halkla iş birliği şeklinde ilerlemeyi erkek liderlere oranla daha başarılı şekilde sürdürmüşlerdir. Aynı zamanda kadın liderlerin bulunduğu ülkelerin geneli sosyal eşitliğe, cömertliğe ve insani ihtiyaçlara daha fazla odaklanan ülkelerdir (Coscieme vd.,2020:2-13).

Kadın liderlerin erkek liderlere nazaran pandemi dönemini başarılı şekilde yürütmeleri dört nedene bağlanmaktadır. Bunlardan ilki; kadınların şefkatli olması, güvenilir olması, insan güvenliğine ve eğitimi geliştirmeye odaklanması gibi sosyal alanlarda öngörülü davranması kadınları cinsiyet özellikleri neticesinde başarılı sonuçlar almalarını sağlamaktadır. İkincisi; kadınların toplumsal cinsiyet bağlamında öncelikleri toplumsal olaylar olarak sınıflandırılmış ve önleyici tedbirlere öncelik vermelerine olanak sağlamaktadır. Üçüncüsü; kadınların liderlikleri, kriz anındaki şokları başarılı

şekilde atlatmak için uygulanacak olan kapasite ve sürece olan dayanıklılıklarının geliştirilmesi açısından dönüştürücüdür. Dördüncüsü; pandemiyle mücadele eden halk liderlerine güvenmek istemektedirler. Böylelikle güvendikleri liderlerin onlara vermiş oldukları tavsiyeleri yerine getirmeleri daha kolay olmaktadır (Windsor vd.,2020:3).

Windsor ve diğerleri tarafından yayımlanan çalışma sonuçlarına göre krizle mücadele zamanlarında halk genellikle güvendikleri liderlerin tavsiyelerine uymada daha istekli olmaktadır. Dolayısıyla kadın liderlerin güven teşkil etmeleri pandemiye yönetmesinde daha fazla kolaylık sağlamaktadır. Kadın liderlerin uyumlu ve bağ kurulabilir iletişim tarzları, erkek liderlerin iletişim tarzlarına oranla ülke halkının pandemi sürecinin geleceğine yönelik daha olumlu bakmasına olanak sağlamaktadır. Yapılan çalışmalarda kadın liderliğindeki ülkeler belirsizlikten kaçılma eğilimi gösterirken, erkek liderliğindeki ülkelere oranla bu durum tersi yöndedir (Windsor vd.,2020:3-7).

Kadınların doğası gereği var olan yetiştirici, iletişimci, empati duygusu yüksek olmaları ve kolektif iyiliği kendi çıkarlarının önüne koyma gibi davranışlardan dolayı pandemi sürecini daha iyimser yönde yürütmüşlerdir. İddialı, baskın, rekabetçi gibi liderlik özellikleri genellikle erkek liderlerle özleştirilmiştir. Kadın liderleri erkek liderlerden ayıran bazı özellikler mevcuttur. Bu özelliklerden bazıları ise aşağıdaki gibidir: Merhamet; pandemi sürecinde etkili olan bir özellik sayılabilir. Merkel yaptığı bir konuşmasında empati kurduğu için övgü almıştır. Bu konuşmada ise vefat eden kişilerin istatistiksel bir sayıdan ibaret olmadığını acıların ortak olduğunu ve her insanın oldukça önemli olduğunu vurgulamıştır. Tevazu; Kadın liderler politika yaparken ve karar alırken gerekli kurumlarla işbirliği yaparak, farklı düşünce yollarını teşvik etmektedirler. İş birliği; Kadınların takım halinde çalışmayı daha yaygın kullandıkları, erkeklerin ise bireysel ve yalnız çalışmayı tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere toplumsal cinsiyetle birlikte kadınlara ve erkeklere verilen karakteristik özellikler pandemi sürecinin yönetilmesinde etkin rol oynamaktadır. Kadın liderlerde var olan merhamet duygusu, tevazu ve iş birliği içinde çalışmalarını pandeminin seyrini olumlu yönde etkilemektedir (Zalis,2020).

Pandemiyle mücadele eden kadın liderler halka uygulanacak olan politikaları anlatırken güç göstermenin yanı sıra kadınların doğasında var olan annelik, şefkat ve empati gibi duyguları aynı anda göstermişlerdir. Böylelikle politikalar halk tarafından

daha uygulanabilir hale getirilmektedir. Örneğin Merkel'in yapmış olduğu konuşmasında sosyal mesafenin önemine ve yaşlı vatandaşların izole olmalarının daha zor ve acı verici bir durum olduğundan söz ederek "Sevgimizi birbirimize yakın durarak ve birbirimize ulaşarak gösteriyoruz. Fakat şu an tam tersini yapmalıyız" şeklinde konuşmuştur. Böylelikle Merkel, merhamet duygusunu bu şekilde yansıtmıştır. Ardern sosyal medya üzerinden yapmış olduğu canlı yayınlarla kendisine yöneltilen soruları sıcak ve anlayışlı bir şekilde cevaplamıştır. Konuşmasının sonunda da halkı nazik ve şefkatli olmaya davet etmiştir (Johnson ve Williams,2020:945-946).

Pandemiyle mücadele ederken kadın liderler halkla olan konuşmalarını artırmışlardır. Yaptıkları görüntülü konuşmalar, halkın onlara olan güvenlerini artırarak, pandemiyi yenmenin en önemli yolunun ortak bir şekilde hareket etmenin önemine vurgu yapmışlardır. Konuşmaların genelinde halkı sorumluluklarını üstlenmeleri genelinde yapılan konuşmalardır. Örneğin Ardern konuşmalarında halkın evde kalması hususunu sıklıkla kullanmıştır. Liderlerin virüsle mücadele yöntemleri farklı olmaktadır. Merkel'in ilk amacı virüsü yenmek iken, Ardern'in amacı virüsü kontrol altına almak olmuştur. Merkel virüsle baş edebilmek için detaylı planlamanın gerekliliğine vurgu yaparken, Ardern ise basit ve etkileyici yolun evde kalmak olduğunu vurgulamıştır. Merkel ortak bir şekilde hareketin önemine vurgu yaparken, Ardern ise hızlı karar almanın önemine vurgu yapmıştır. Böylelikle liderler pandemiyle mücadele ederken vurguladıkları öncelikler farklı olmuştur (Mayer ve May,2021:9-10).

Pandemiyle mücadele döneminde kadın ve erkek liderlerin kriz yönetimleri farklı yönde olmuştur. Liderlerin risk alma oranları, piyasa açığına yön vermek, özel alan-kamusal alan gibi alanlarda uygulanan politikalar farklılık göstermiştir. Örneğin kadın liderler ülke refahına öncelik alan olarak belirlerken, erkek liderlerde ise ekonomik kaygılar daha ön plana çıkmaktadır. Risk alma oranları da kadın liderler ve erkek liderler arasında bir fark oluşturmaktadır. Byrnes ve diğerlerinin yapmış olduğu çalışmadan da görülmektedir ki erkekler kadınlara oranla daha fazla risk almaktadır. Kadınların ve erkeklerin arasında özel alan ve kamusal alan arasında da ayırım bulunmaktadır. Kadının doğası gereği yetiştirici ve empati duygusu yüksek olması onları özel alana doğru kaydırırken erkeklerin ise doğasında var olan iddialı, rekabetçi ve baskın karakteristik yapıları dolayısıyla kamusal alana uygun görülmektedir.

Liderlerin pandemiye yönelik mücadeleleri tezin ikinci bölümünde yer alan liderlik kuramlarına göre incelendiğinde ise; liderlerin kriz anında müdahaleleri hedef odaklı olabilmektedir. Etkileşimci liderlik kuramında da kriz anında liderler oluşan durum ve olaylarda aksaklıklar yaşanmaması için gözlemler yapmaktadır. Erkek liderin doğaları gereği cesur olup ani kararlar alabiliyorken, kadın liderlerin ise daha temkinli ve garantist adımlar attıkları görülmektedir. Örneğin Yeni Zelanda lideri Ardern ülke sınırlarını hemen kapatması ve ülke virüsten arandıktan sonra ülkede görülen ilk birkaç vakada hemen katı önlemler alması ile Ardern'in garantist adımlar attığını görmekteyiz. Bundan dolayı kadın liderlerin erkek liderlere göre hedeflerine ulaşmaları temkinli ve garantist adımlar attıkları için daha mümkündür.

Dönüştürücü liderlik kuramında liderler kendi hayallerine göre değil de gerçeklikten çıkmayarak kriz anını bu çerçevede yönetmişlerdir. Kadınların doğasında olan empati duygusundan dolayı kadın liderler kolektif iyiliği kendi çıkarlarının önüne koyarak erkek liderlere göre daha çok duyguları ile hareket ederek toplumun çıkarlarını kendi çıkarlarının önüne koymuşlardır. Erkek liderler kamusal alana yoğunlaşırken kadın liderler ise özel alanda da politikalar uygulamaya koymaya çalışmışlardır. Kadın liderlerin şefkatli, güven verici ve iletişimci olmalarında verilebilecek örnek ise Merkel'in yaşlı insanların izole olmalarının daha zor ve acı verici bir durum olduğunu vurgulamasıyla burada kadın liderin merhamet duygusunun ön planda olduğu görülmektedir (Johnson ve Williams,2020:946).

Erkek liderlerin cesur olmaları, hızlı karar alabilmeleri stratejik liderlik kuramına göre kriz anını başarılı bir şekilde yönetmelerinin en büyük nedenidir. Rekabet duygusu ve iddia duygusu kadın liderlere oranla daha fazla olan erkek liderler, kriz anını başarılı bir şekilde yönetebilmişlerdir. Örneğin Avustralya'nın uygulamış olduğu sınırlarını kapatma politikası ülke ekonomisinde olumsuz etkiler bırakmıştır. Dolayısıyla sınırların kapanmasından dolayı açığa çıkan ekonomik olumsuzluklar, Avustralya Hükümeti'ni mali destek paketini yürürlüğe koymak durumunda kalmışlardır.

Vizyoner liderlik kuramına göre liderlerin farklı ve yeni bakış açısına sahip olmaları gerektiği görüşü hakimdir. Dolayısıyla kadın liderlerin yeniliklere açık olması kriz anını başarılı bir şekilde yönetmelerinde en büyük etkenlerden biridir. Erkek liderlerin pandemiyle mücadelede yeni bakış açısının yanı sıra önceki dönemlerde yaşamış oldukları kriz anları da pandemiyle mücadelede yol gösterici olmuştur. Örneğin

Güney Kore'nin daha önce yaşamış olduğu kriz anı pandemiyle mücadele ederken ülkede uygulanacak oldukları politikalarda da yol gösterici olmuştur.

Toplumsal cinsiyet şeması kuramına göre birey, kadınlık ve erkekliğin biyolojik yönünü öğrendikten sonra kadınlık ve erkekliğin toplumsal yönünü de öğrenmektedir. Kriz yönetiminde liderin cinsiyetinin de olabileceği görülmekte, böylelikle kadınlık ve erkeklik kavramları toplumsal cinsiyetle ne ölçüde uyduğu tartışılabilir.

Sosyal rol kuramına göre cinsiyetler arasında var olan biyolojik farklılıkları kabul etmekle birlikte bu farklılıkların oluşturacağı etkiler iş bölümünde etkili olacağı düşüncesi mevcuttur. Kriz anında yapılacak olan iş bölümü sosyal rol kuramına göre cinsiyetlere fark oluşabileceği gözlenmektedir. Çünkü kadın liderler iş bölümüne daha yatkınken, erkek liderler daha fazla bireysel çalışmayı tercih etmektedir.

SONUÇ

Cinsiyet kelimesi toplumsal cinsiyet kalıplarıyla çok farklı anlam taşımaktadır. Cinsiyet kelime anlamı olarak biyolojik bir kavram iken toplumsal cinsiyet ise biyolojik anlamından tamamen uzaklaşmıştır. Bireylerin yaşamlarını sürdürdükleri toplumlardaki değer yargıları, toplumsal cinsiyetin şekillenmesinde önemli rol oynamaktadır. Toplumsal cinsiyetin şekillendirmiş olduğu kadın ve erkek figürleri belirlidir.

Kadınların erkeklerin egemenliği altında yaşadıklarını, erkeklerin kadınlara oranla daha üstün varlık oldukları bir dönem hâkim bir düşünce olarak görülmektedir. İlerleyen dönemlerde ise kadınlar, erkeklerin sahip olduğu haklara bazı mücadeleler sonucu elde etmektedir. Böylelikle kadınlar siyasete katılmakta, kendi haklarını direkt olarak kendilerinin savunabileceğine inanmaktadırlar.

Ülkeler siyasal katılımı sağlarken vatandaşların en çok kullandığı siyasal katılım aracı oy vermedir. Her bireyin vatandaşlık hakkı olan oy verme ise kadınlara erkeklerden daha sonra tanınmıştır. Oy hakkı Finlandiya’da 1906, Almanya’da 1918, Yeni Zelanda ise 1893 yılında kadınlara parlamento seçimlerinde tanınmıştır. Kısaca kadınlar, erkeklerin sahip olduğu seçme ve seçilme hakkı için hep mücadele etmişlerdir. Fakat bu hak doğrudan erkeklere tanınmıştır. Çünkü daha önceleri toplumsal cinsiyetle birlikte kadının görevinin ev içinde, erkeğin görevinin ise ev dışında olduğu düşüncesi hâkim olduğu için siyasal yaşamı da sadece erkeklerin var olması gerektiği bir alan olarak görülmüştür. Fakat oy kullanmak bir vatandaşlık görevi olduğu için cinsiyet ayrımını ve cinsiyet eşitsizliğini bu durumdan tamamen uzak tutmak gerekmektedir. Çünkü yaşanan toplumda sadece erkekler değil aynı zamanda kadınların da olduğu, yönetilenin veya yönetenin sadece erkekler değil kadınlarında olabileceği düşüncesi hâkim olmalıdır.

Araştırılan bu üç ülkede de görüldüğü gibi önceleri erkeklerin kadınlardan daha önce bu hakka sahip olduğu, kadınların ise bu haklara sahip olmak için kendilerini siyasal ve toplumsal yaşamda göstermek için hep bir çaba içinde olduğu görülmektedir. Kadınlar sadece seçmek değil aynı zamanda seçilmek, bundan dolayı lider olmak istemektedirler. Kadınların siyasal alanlardaki varlıklarını yine kendileri kazanmaya çalışmışlardır. Yapılmış olan kadın hakları hareketleri, açılan bazı bakanlıklar bunun en büyük örnekleri arasına girmektedir.

Meclislerde kadınlara ayrılan sandalyeleri artırmak, onların da bu alanda söz sahibi olmaları gerekmektedir. Örneğin 2014 yılındaki parlamentodaki kadın sayıları: Finlandiya 200 koltuktan 85 adet kadınlara ayrılmışken, Almanya’da ise 631 koltuktan 230 tanesi kadınlara ayrılmış, Yeni Zelanda’da ise 121 koltuktan 41 tanesi kadınlara ayrılmıştır. Aynı yıl kadın bakan sayıları bakımından ise Finlandiya’da 18 bakandan 8 tanesi kadın iken Almanya’da ise 15 bakan sayısından 5 tanesi kadındır, Yeni Zelanda’da ise 27 bakandan 8 tanesi kadındır. 2019 yılında ise parlamentodaki kadın sayıları: 200 koltuktan 83 tanesi kadınlara ayrılmışken, Almanya’da ise 709 koltuktan 219 tanesi kadınlara ayrılmıştır. Bu durum Yeni Zelanda’da ise 120 sandalyeden 48 sandalye şeklindedir. Aynı yıl kadın bakan sayıları ise Finlandiya’da 16 bakandan 6 tanesi kadın iken, Almanya’da ise 15 bakandan 6 tanesi kadındır, Yeni Zelanda’da ise 26 bakandan 8 tanesi kadındır. Böylelikle ülkelerdeki meclisteki ve bakanlıklardaki kadın sayılarını görmekteyiz (IPU,2014 ve 2019). Böylelikle bu ülkelerdeki meclislerde kadınların yönetimde ne kadar söz sahibi olduklarını görmüş oluyoruz. Sandalye sayılarında her ne kadar kadın milletvekili ve bakan sayıları erkek milletvekili ve bakan sayılarına göre az olsa dahi daha önceleri seçim hakkı bile tanınmayan kadınlar için olumlu bir gelişmedir.

Yapılan bu çalışmada da erkeklerin hâkim olarak görüldüğü siyasal yaşamın, kadınların da var olduğu hatta kadınların yönetimde olduğu ülkelerin kriz anında başarılı tutumlar sergileyebildiği anlatılmak istenmektedir. Çünkü liderlik özellikleri cinsiyete göre belirlenmemektedir. Bu özellikler bireyde var olan veya sonradan kazanılan özelliklerdir. Çalışmada bu konuyu da şu an bütün dünyada etkisi olan, pek çok can kabına yol açan COVID-19 pandemisi üzerinden açıklanmak istenmektedir.

Pandemiyle mücadele ederken liderlerin sergilemiş olduğu tutumlar, davranışlar erken müdahaleler gibi etkenler virüsün yayılmasını, ülke içindeki vatandaşlara olumsuz etki bırakması üzerinde oldukça etkilidir. Çünkü uygulanacak olan politikaların yerinde ve zamanında olması pandemi sürecini kontrol altına alabilmek için oldukça önemlidir. Politikaların yerindeliği, hızlı kararlar alınması, ülkede alınan kararların uygulanabilirliği de bu süreci yönetmede büyük etkisi vardır.

Sanna Marin, Angela Merkel ve Jacinda Ardern de bu krizin üstesinden başarılı bir şekilde gelmişlerdir. Tabi ki bu başarı sadece liderlerin değil aynı zamanda ülkelerin ekonomik durumları ve vatandaşların getirilen kısıtlamalara uygun şekilde hareket

etmeleri de dahildir. Hatta sadece bu konular değil ülkenin sağlık, ekonomik alt yapısının elverişli olması, ülkenin bu süreçte yönünü çizen en büyük etmendir. Örneğin, Güney Kore'nin daha önce yaşamış olduğu salgın hastalık, pandemi sürecinde oluşturulacak olan politikalara öncülük etmiştir. Çünkü ülke o süreçte yapmış oldukları politikaların, doğru veya yanlış, eksik veya fazla olup olmadığını tahlil ederek şu an ki süreçte ona göre adımlar atmışlardır. Böylece daha önce yaşanan bu salgın süreci o ülkede tecrübe niteliğinde olmuştur.

Pandemi sürecinde liderlerin tutum ve davranışları oldukça önemlidir. Önemli olan liderin biyolojik cinsiyeti değil, politikaların uygulanabilirliği ve yerindedir. Bu noktada da siyasi liderlerin liderlik özellikleri devreye girmektedir. Doğru zamanda doğru politikalar, doğru stratejiler uygulanması başarının en büyük etkenlerinden birisidir. Liderlerin kriz anında sergilemiş oldukları liderlik özellikleri krizi en az hasarla yönetmek için oldukça önemlidir.

Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkelerinde bulunan muhalefet partileri, liderlerin pandemi sürecinde uygulamış oldukları politikaları, liderlerin bu süreçte göstermiş oldukları tutum ve davranışlara yönelik eleştirilerine yer verilmiştir. Yapılan bu eleştiriler yapıcı olduğu gibi yıkıcı sonuçlarda doğurmuştur. Örneğin uygulanacak olan mali destek paketlerinin oy birliği ile uygulamaya hızlı şekilde konulmuş olması bu tarz konuların iş birliği içinde yapıldığını görebilmekteyiz. Yapılan eleştirilerin geneli aşı tedarikinin hemen yapılması, COVID-19 testlerinin sonuçlarının hızlı bir şekilde vatandaşa iletilmesi ve yayılımı önlemek için test sonuçlarının hemen çıkması gerektiği yönündedir.

Pandemiyle başarılı bir şekilde yürütülen bir diğer üç ülke ise Hollanda, Avustralya ve Güney Kore'dir. Bu üç ülke de gerek aşılama oranları, gerek erken müdahaleler ve jeopolitik konumunun avantajını kullanarak pandemi sürecini başarılı bir şekilde yönetmiştir. Yani bu ülkelerde bulunan erkek liderlerin almış olduğu kararlar, uygulamış oldukları politikalar neticesinde virüsle mücadeleyi, ölüm ve bulaş riskine bakıldığı zaman başarılı şekilde yürütmüşlerdir.

Pandemiyle mücadele ederken kadın liderler ve erkek liderler farklı konulara yoğunlaşmışlardır. Örneğin kadın liderler ülke refahını ön planda tutarken, erkek liderler ekonomik alana yoğunlaşmışlardır. Böylelikle liderlerin cinsiyetlerinin arasındaki farkı buradan gözetmek mümkündür. Kadınlar duygusal ve empati duygusu

yüksek oldukları için mücadelede ilk olarak özel alana müdahale etmek istemişlerdir. Fakat erkek liderler ekonomiye yönelik politikalar yaparken kamusal alanda politikalar yürütmüşlerdir.

Bu tezde anlatılmak istenen cinsiyetler arası ayrımın olmaması gerektiği yönündedir. Önemli olan yöneticinin, liderin kadın veya erkek olması değil krizi doğru yönetebilmesi ve özel alana dahil edilen kadının kamusal alana ait olduğu düşünülen erkekler nezdinde başarılı bir pandemi yönetimi sağlamalarıdır. Önceleri siyasal yaşamın dışına itilen kadınlar da erkekler gibi yönetici olabilmekte ve hatta yönetimde olduğu ülkelerdeki kriz anında başarılı sonuçlar elde edebilmektedir. Finlandiya, Almanya ve Yeni Zelanda ülkelerinde bütün dünyada yıkıcı etki yaratan COVID-19 pandemisinde kadın liderler görev almaktaydı. Sanna Marin, Angela Merkel ve Jacinda Ardern kriz anını doğru yöneten kadın liderlerden sadece üç tanesidir. Erkek liderlerinde pandemiye başarılı yönettiği ülkeler de mevcuttur. Bu ülkeler arasında ise Hollanda, Avustralya ve Güney Kore gelmektedir. Kadın liderlerin şefkatli adımlar atması, erkekler liderlerin cesur olmaları, kadınların empati duygularının yüksek olması ve takım halinde çalışmaları, erkek liderlerin bireysel kararlar alarak hızlı ve etkin kararlar almaları pandemi sürecini olumlu yönde etkileyen birkaç faktördür.

Bu tezde asıl amaç kadınların sadece bir figür olarak değil de siyasal, toplumsal ve toplumun hemen hemen her alanında erkeler gibi başarılı olabileceğidir, sadece bunun için kadınlara fırsat ve imkanlar verilmelidir. Çalışmadan anlaşıldığı üzere liderin cinsiyetinin öneminin olmadığı, önemli olanın doğru ve yerinde kararlar alınarak pandemi sürecini başarılı bir şekilde yürütmenin mümkün olacağıdır. Dolayısıyla kamusal alandan uzaklaştırılan kadınların liderlik özellikleri cinsiyete bağlı olmaksızın var olabileceği, imkan verilen kadınların da kriz anını erkek liderler gibi yönetebileceği görülmektedir. Kriz anında liderler cinsiyetlerine göre ayrılmaksızın, yapmış oldukları politikalar neticesinde konuşulmalıdır. Çünkü önemli olan politikaların etkin şekilde uygulanabilir olmasıdır.

KAYNAKÇA

- ACT. (2022a, Haziran 14). Crazy that Cooks bubble can't happen before May. 1 Haziran 2023 tarihinde <https://www.act.org.nz/press-releases/crazy-that-cooks-bubble-can-t-happen-before-may> adresinden erişildi.
- ACT. (2022b, Eylül 22). COVID-19 inquiry must be comprehensive and independent of government. 1 Haziran 2023 tarihinde <https://www.act.org.nz/covid-19-inquiry-must-be-comprehensive-and-independent-of-government> adresinden erişildi.
- ACT. (2022c, Mayıs 1). Jacinda cements her status as first Instagram PM. 1 Haziran 2023 tarihinde https://www.act.org.nz/jacinda_cements_her_status_as_first_instagram_pm adresinden erişildi.
- Ahioğlu, E.N. (2011). Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1):1-10.
- Akbalık, E. (2013). Türk Atasözlerinde Cinsiyet Algısı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (36):81-90.
- Akdemir, D.Ş. (2014). Ayrımcılığın İnsan Hakları Boyutu ve "Pozitif Ayrımcılık". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(4):890-908.
- Akdoğan, Y. (2008). *Yerel Siyaset*. Okutan Yayıncılık, İstanbul, s.10.
- Akın, A.Z. (2020). Bir Şansölyenin Öyküsü: Angela Merkel, s.1-5.
- Akıncı, B. (2017). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Seçim Sistemi Arayışları: Dar Bölge Seçim Sisteminin Yönetimde İstikrar ve Temsilde Adalet Kriterleri Açısından Değerlendirilmesi. (63):403-420.
- Akıncı, S. (2014). Siyasal Katılım Düzeyleri Üzerine Bir İnceleme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (7):33-45.
- Aksöz, F. ve Eroğlu Durkal, M. (2021). Çalışma Hayatında Kadınların Karşılaştıkları Sorunlar: Kayseri İlinde Çalışan Kadın Öğretmenler Üzerine Bir Araştırma. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (59):141-176.
- Akyüz, Ü. (2009). Siyaset ve Ahlak. *Yasama Dergisi*, (11):93-129.
- Aldrich, A.S. ve Lotito, N.J. (2020). Pandemic Performance: Women Leaders in the COVID-19 Crisis, Cambridge University Press. 16(4) p.961.

- Almanya Federal Sağlık Bakanlığı. (2023). Übersicht zum Impfstatus. 10 Kasım 2023 tarihinde <https://impfdashboard.de/> adresinden erişildi.
- Almanya Kültür Bakanları Konferansı. (2020, Mart 13). Zum Umgang mit dem Corona-Virus. 13 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.kmk.org/presse/pressearchiv/mitteilung/detail/News/zum-umgang-mit-dem-corona-virus.html> adresinden erişildi.
- Almanya Seçim Değerlendirme Raporu. (2021). Bundesrepublik Deutschland Bundestagswahl, Bericht der OSZE/ODIHR- Wahlbewertungsmissions. p.3-6.
- Altındal, Y. (2007). Kadının Siyasal Katılımı Bağlamında Partilerin Kadın Kollarının Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi. Adnan Menderes Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Aydın, 181s. (yayımlanmamış).
- Altındal, Y. (2009). Erkeksi Siyasetin Erk'siz Dublörleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(21):351-367.
- Altınova, H.H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeğinin Geçerlik Güvenirlik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2):9-22.
- Amerongen, A.V., Zoller, C. ve Fouada, E. (2020). COVID-19 in the Netherlands: A three-phase analysis, *Health Policy and Technology*. 13(1) p.1-2.
- Anadolu Ajansı. (2020, Ocak 29). Finlandiya'da İlk Koronavirüs Vakası Görüldü. 2 Aralık 2022 tarihinde <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/finlandiyada-ilk-koronavirus-vakasi-goruldu/1718419> adresinden erişildi.
- Antonides, G. ve Leeuwen, E.V. (2021). Covid-19 crisis in the Netherlands: "Only together we can control Corona. 20(2) p.201-202.
- Ardern, J. (2020). Covid-19 Update, The Official Web Site of the New Zealand Government. 13 Haziran 2023 tarihinde <https://www.beehive.govt.nz/speech/pm-address-covid-19-update> adresinden erişildi.
- Argento, D., Kaarbøe, K. ve Vakkuri, J. (2020). Constructing Certainty Through Public Budgeting: Budgetary Responses To The COVID-19 Pandemic in Finland, Norway and Sweden, *Journal of Public Budgeting*. 32(5) p.879-881.

- Arora, H. (2020). Impact Of Covid 19 On New Zealand Education System. 15 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.edumpus.com/blog/Impact-of-Covid-19-on-New-Zealand-Education-System#> adresinden erişildi.
- Arslan, F. (2012). Siyasal Katılım Sürecinde Kadınlar: İsveç ve Türkiye Örneği. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, s.32-33-34 (yayımlanmamış).
- Asan, T.H. (2010). Ders Kitaplarında Cinsiyetçilik ve Öğretmenlerin Cinsiyetçilik Algılarının Saptanması. *Fe Dergi*, 2(2):65-74.
- Aslan, V. (2015). Son Anayasa Değişikliği Işığında Finlandiya Hükümet Sistemi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (119):35-62.
- Aşkaroğlu, V. (2017). Toplum ve Birey: Yabancılaşma Üzerine Kuramsal Bir Tartışma. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, (35):72-77.
- Aşkın, E. Ö. Ve Aşkın, U. (2018). Çalışma Yaşamında Kadına Yönelik Mobbing: Bankacılık Sektöründe Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9(24):255-282.
- Atakan, M. ve Yurtdaş, G. (2013). Ergenlerin Karşılıklı Konuşmalarında Toplumsal Cinsiyet Kuruluşu. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 33(2):15-30.
- Avaner, T. (2019). Yeni Zelanda Kamu Yönetimi ve Planlama Kurumu. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1):121-139.
- Avcil, C. (2020). Kesişimsellik: Feminizmde Kapsam Genişlemesine Doğru. *e-Şerhiyat İlmî Araştırmaları Dergisi*, 12(4):1290-1312.
- Avrupa Birliği. (2021). Ecfm Forecast Winter 2021 s.1.
- Avustralya Sağlık Bakanlığı (2020, Ocak 25). First confirmed case of novel coronavirus in Australia. 5 Temmuz 2024 tarihinde <https://www.health.gov.au/ministers/the-hon-greg-hunt-mp/media/first-confirmed-case-of-novel-coronavirus-in-australia> adresinden erişildi.
- Aydın, A. (2019a). Olumlu ve Olumsuz Manası ile Siyasal Katılım Türlerinin İncelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17):2119-2138.

- Aydın, A. (2019b). Siyasal Katılım Araçları Üzerinden Merkezi ve Yerel Düzeydeki Katılımın İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 10(2):395-403.
- Aydın, E.Ö. (2009). Dönüştürücü Liderlik ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 86s. (yayımlanmamış).
- Aydınalp, E. B. (2020). Varoluşçu Özgürlük Bağlamında Kadın: Simone de Beauvoir ve İkinci Cinsiyet. *Litera: Dil, Edebiyat ve Kültür Araştırmaları Dergisi*, 30(2):465-488.
- Aydınoglu, N. (2015). Kadın ve Dil. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1):217-230.
- Aydoğdu, A., Yorulmaz, M. ve Kırac R. (2021). COVID-19'a Karşı Alınan Ekonomik Önlemlerin Büyüklüklerinin Değerlendirilmesi: Amerika, Almanya, İngiltere, İtalya ve Türkiye Örneği. *International Anatolia Academic Online Journal Health Sciences*, 7(1):161-175.
- Aytekin, B. (2014). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Kuramı: Türkiye'de Kadın Emeginin Etkinlik Çözümlemesi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi Malatya s.11-12.
- Ayvaz, M.E. ve Alboğa, İ. (2020). Almanya'nın Koronavirüs Salgınına Karşı Mücadelesi. *Seta Perspektif*, (265), s.5-6.
- Backlund, I. ve Söderback, F. (2021). Psykisk hälsa bland barn under covid-19-pandemin. p.25.
- Baktemur, Z. (2019). Aydınlanma Çağı Filozoflarına Göre Kadın: Schopenhauer, Kant ve Rousseau Örneği. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(18):1-12.
- Balin, H. (2019). Türkiye'de Toplumsal Cinsiyet Açısından Kadının Siyasal Katılımı ve Yükselmesinin Önündeki Engeller. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 154s. (yayımlanmamış).
- Baş, K. ve Sur, H. (2023). COVID-19 Sağlık Krizinin Ülkelerin Sağlık Sistemleri Üzerine Etkisi; Küresel Sağlık Sistemleri Boyutuyla Bir Değerlendirme. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*, 8(1):105-113.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020). Koronavirüs (COVID-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. *Academia Eğitim ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2):368-397.

- Bayraktarlı, İ.Y. (2017). Federal Almanya Cumhuriyeti Seçim Sistemi. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1):143-170.
- BBC. (2019, Aralık 11). Sanna Marin: Dünyanın en genç başbakanı kimdir?. 3 Aralık 2022 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50711996> adresinden erişildi.
- BBC. (2020a, Haziran 8). New Zealand Lifts All Covid Restrictions, Declaring the Nation Virus-Free. 10 Ekim 2023 tarihinde <https://www.bbc.com/news/world-asia-52961539> adresinden erişildi.
- BBC. (2020b, Haziran 8). Yeni Zelanda virüsten arındığını açıkladı, ülke içinde tüm koronavirüs önlemleri kaldırıldı. 16 Kasım 2022 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52963052> adresinden erişildi.
- BBC. (2023, Ocak 19). Yeni Zelanda Başbakanı Ardern gelecek ay görevi bırakacağını açıkladı. 25 Ocak 2023 tarihinde <https://www.bbc.com/turkce/articles/cj5mvvlq8p6o> adresinden erişildi.
- Bennewitz, E., Klinge S., Leber U. ve Schwengler, B. (2022). Zwei Jahre Corona-Pandemie: Die deutsche Wirtschaft zwischen Krisenstimmung und Erholung – Ein Vergleich der Jahre 2019 und 2021 – Ergebnisse des IAB-Betriebspanels. p.7.
- Bilgen, A. (2020). Neoliberal Kalkınma Paradigması ve Depolitizasyon İlişkisi Üzerine: Araçlar Mekanizmalar ve Yansımalar. s.22-23.
- Bingöl, O. (2014). Toplumsal Cinsiyet Olgusu ve Türkiye’de Kadınlık. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014 (3):108-114.
- Biricikoğlu, H. (2013). Yerel Yönetimlerde Kadın Temsilinin Yetersizliği: Sakarya İlinde Yapılan Bir Araştırma. *Sakarya İktisat Dergisi*, 2(3):65-96.
- BM. (2023). 20 Ocak 2023 tarihinde <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/text/econvention.htm> adresinden erişildi.
- Bora, A. (2012). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık. s.4.
- Boylu, A.A., Ayan, H., Bilgin, İ. (2016). Toplumsal Cinsiyet ve Ev Teknolojilerinin Kullanımına Etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(4):955-965.

- Bozatay, A.Ş. ve Kutlu, S. Z. (2014). Siyasette Kadın Temsili Açısından 30 Mart 2014 Yerel Seçimi Sonuçlarının Çanakkale İli Örneğinde Değerlendirilmesi. *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı*, 12(16):131-156.
- Brinkerhoff, D. ve Goldsmith, A. (2002). Clientelism, Patrimonialism and Democratic Governance: An Overview and Framework for Assessment and Programming. p.2.
- Bruins, B. (2020). Stand van zaken bestrijding COVID-19, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. p.1.
- Budak, F. ve Korkmaz (2020). Covid-19 Pandemi Sürecine Yönelik Genel Bir Değerlendirme: Türkiye Örneği. *Sosyal Araştırmalar ve Yönetim Dergisi*, (1):62-79.
- Byrnes, J.P., Miller, D.C. ve Schafer, W.D. (1999). Gender Differences in Risk Taking: A Meta-Analysis. *American Psychological Bulletin*, 125(3) p.377-378.
- Canatan, A. (2008). Toplumsal Değerler ve Yaşlılar. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, (1):62-71.
- Canbazoglu, K. (2010). Tarihi Gelişimi, Kuramları ve İşleyişi Bakımından Yeni Zelanda Devleti'nin Hükümet Sistemi. *Ankara Barosu Dergisi*, (3):321-334.
- Cansever, N. (2018). Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Eğitiminin Siyasal İlgi ve Katılıma Etkisi: Süleyman Demirel Üniversitesi Örneği. *Akademia Sosyal Bilimler Dergisi*, 1:74-93.
- Ceyhan, A.İ. (2021). Küresel Medya ve Siyaset İletişimi Bağlamında Liderlik Yaratımı: Jacinda Ardern Üzerine Kısa Bir İnceleme. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 20(3):1233-1244.
- Cliff, T. (1981). "Clara Zetkin and the German Socialist Feminist Movement." *International Socialism*, 2(13) p.29-72.
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal Cinsiyet ve İktidar Toplum, Kişi ve Cinsel Politika*. Çev. Cem Soydemir, İstanbul: Ayrıntı Yayınları s.56.
- Coscieme, L., Fioramonti, L., Mortensen, L.F., Pickett, K.E., Kubiszewski, I., Lovins, A., McGlade, J., Ragnarsdóttir, K.V., Roberts, D., Costanza, R., Vogli, R.D., Wilkinson, R. (2020). Women in power: Female leadership and public health outcomes during the COVID-19 pandemic. p.2-13.

- Crowther, S., Maude, R., Bradford, B., Austin, D., Gilkison, A., Couper, J.M. ve Krisjanous, J. (2021). When Maintaining Relationships and Social Connectivity Matter: The Case of New Zealand Midwives and COVID-19. p.2.
- Çağlar, O.N. (2011). Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve Kota Uygulamaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(4):56-79.
- Çakır, A. ve Gemlik, H.N. (2020). Yeni Zelanda’da COVID-19’a Bakış Açısı. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 4(2):98-106.
- Çakır, Ö. (2008a). Türkiye’de Kadının Çalışma Yaşamından Dışlanması. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 0(31):25-47.
- Çakır, S. (2008b). Kapitalizm ve Patriyarkaya Karşı: Sosyalist Feminizm. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4):185-196.
- Çalışır, G. (2014). *Siyaset ve İletişim Bağlamında Kitle İletişim Araçları Üzerine Bir İnceleme*. Değişim Yayınları, s.225.
- Çam, E. (2011). *Siyaset Bilimine Giriş*. Der Yayınları, s.21-22.
- Çelik, V. (1997). Eğitim Yönetiminde Vizyoner Liderlik, Eğitim Yönetimi, s.467-468.
- Çevik G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin Arkadaş Bağlılığı ve İnternet Bağımlılığının Cinsiyet, Ebeveyn Tutumu ve Anne-Baba Eğitim Düzeylerine Göre İncelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3):225-240.
- Çevikbaş, R. (2008). Yerel Yönetimlerde Siyasal Katılım. *Türk İdare Dergisi*, (461):72-95.
- Çınar, E.K. (2013). Ortaokul Türkçe Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet. Pamukkale Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Denizli, 87s. (yayımlanmamış).
- Çoban, F. (2017). Toplumsal Cinsiyet Kuramına Giden Yolda Yaşamı ve Fikri Katkılarıyla Clara Zetkin. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1):98-127.
- Çolakoğlu, H. (2015). Antik Yunan ve Platon’da Cinsiyet Sorunu. *Atatürk İletişim Dergisi*, (9):223-229.
- Damarlı, Ö. (2006). Ergenlerde Toplumsal Cinsiyet Rollerini, Bağlanma Stilleri ve Benlik Kavramı Arasındaki İlişkiler. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 80s. (yayımlanmamış).

- Demir, Z. (2015). Kadınların Siyasete Katılımı ve Katılımı Artırmaya Yönelik Stratejiler. *Kadem Kadın Araştırmaları Dergisi*, 1(2):35-47.
- Demirel, E. (2019). Tokenizm Teorisinin Türkiye Bağlamında İşlerliğine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *Fırat Üniversitesi İİBF Uluslararası İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(2):1-34.
- Demirkasımoğlu, N. (2015). Toplum Yaşamında Kurallar: Birey-Kural İlişkisi. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1):138-156.
- Deniz, Ş. (2007). Kadın Parlamenterlerin Bakış Açısıyla Türkiye’de Kadınların Siyasal Hayattaki Temsili. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(7):2-16.
- Derince, M. (2012). *Toplumsal Cinsiyet, Eğitim ve Anadili*. Disa Yayınları, İstanbul s.16-17.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2001). 8. Beş Yıllık Kalkınma Planı. Yerel Yönetimler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara, Sayfa 117.
- Dikmen, B. (2012). Liderlik Kuramları Ve Dönüştürücü Liderlik Kuramı’nın Çalışanların Örgütsel Bağlılık Algıları Üzerindeki Etkisine Yönelik Uygulamalı Bir Araştırma. İstanbul Aydın Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 282s. (yayımlanmamış).
- Dilber, F. (2013). Siyasal Katılıma Etki Eden Psikolojik Faktörler ve Seçmen Tercihine Etkisi; Karaman Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması. *Akademik Bakış Dergisi*, (35):1-21.
- Dinçer, O. (2014). Eşitlik Tahayyülünün Müşterek Kurgusu: Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonunun Çalışma Öncelikleri ve Çıkan Politika Metinleri Üzerine Bir Analiz. T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Uzmanlık Alan Tezi, Ankara, 111s. (yayımlanmamış).
- Dorn, F., Fuest, C., Götttert, M., Krolage, C., Lautenbacher, S., Link, S., Peichl, A., Reif, M., Sauer, S., Stöckli, M., Wohlrabe, K., Wollmershäuser, T. (2020). Die Volkswirtschaftlichen Kosten des Corona-Shutdown für Deutschland: Eine Szenarienrechnung, ifo Schnelldienst. 73(4) p.29.
- Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar*, Remzi Kitabevi, İstanbul, s.41-42-82-83.
- Dulleme, C.V. ve Bruijn, J.D. (2022). The Dutch Approach to COVID-19: How is it Distinctive?, National Defense University Press. p.114-115.

- Durutürk, B. (2018). Feminizm ve Çokkültürlülük Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2):76-90.
- Duverger, M. (2019). *Siyaset Sosyolojisi*, Çev. Dr. Şirin Tekeli, İstanbul, Varlık Yayınları, s.18.
- Dünya Sağlık Örgütü (2024a). 1 Nisan 2024 tarihinde <https://data.who.int/dashboards/covid19/vaccines?m49=528&n=c> adresinden erişildi.
- Dünya Sağlık Örgütü (2024b). 1 Nisan 2024 tarihinde <https://data.who.int/dashboards/covid19/vaccines?n=c&m49=036> adresinden erişildi.
- Ecevit, Y. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Temel Kavramları*. Ceid Yayınları, Ankara s.12-24-25.
- Ekinci, D. (2020, Ekim 19). Pandemi Ekonomisi: Almanya’da Öğrenciler Ne Yapıyor?. 11 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.birgun.net/haber/pandemi-ekonomisi-almanya-da-ogrenciler-ne-yapiyor-319772> adresinden erişildi.
- Eliaçık, Z. (2020). Almanya Koronavirüs ile Nasıl Mücadele Ediyor?. 7 Ocak 2021 tarihinde <https://www.setav.org/5-soru-almanya-koronavirus-ile-nasil-mucadele-ediyor/> adresinde erişildi.
- Enginyurt, D. (2018). Sosyal Hareketler Sosyoloji Açısından Feminizm. *USE Uluslararası Sosyoloji ve Ekonomi Dergisi*, (1):36-59.
- Ercins, G. (2013). Demokrasinin Bir Önkoşulu Olarak Kamusal Alan ve Türkiye’de Kamusal Alan Algısı. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14(1):297-313.
- Ermağan, İ. (2021). Almanya’da Şansölye Merkel Dönemi ve Sonrasındaki Sürece İlişkin Bir Analiz. *İçtimaiyat*, 5(2):322-335.
- Ersoy, E. (2019). Cinsiyet Kültürü İçerisinde Kadın ve Erkek Kimliği (Malatya Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2):209-230.
- Ersöz, G. A. (2015). Özel Alan/ Kamusal Alan Dikotomisi: Kadınlığın “Doğası” ve Kamusal Alandan Dışlanmışlığı. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 18(1):80-102.
- Erzen, Ü. M. (2019). Siyasette Cinsiyet Eşitsizliği. *Asya Studies*, 2(8):21-32.
- Erzeybek, B. (2015). Anne-Babaların Çocuklarını Yetiştirirken Benimsedikleri Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutumları. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 99s. (yayımlanmamış).

- Esen, M. ve Kaloğlu, N. (2018). Genel Yetkinlik İnancı Bağlamında Cam Tavan Sendromunun İncelenmesi: Politik ve Siyasi Kariyer Sahibi Kadınlar Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 17. UİK Özel Sayı:485-500.
- Eser, H. B. ve Sarışahin, P. (2016). Cinsiyet -Siyasal Katılım İlişkisi: SDÜ Örnek Olayı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15):38-58.
- Euronews. (2020a, Ocak 28). Çin Dışında İnsandan İnsana Bulaşan İlk Koronavirüs Vakası Almanya’da Görüldü. 20 Kasım 2022 tarihinde <https://tr.euronews.com/2020/01/28/cin-disinda-insandan-insana-bulasan-ilk-koronavirus-vakasi-almanya-da-goruldu> adresinden erişildi.
- Euronews. (2020b, Haziran 8). Yeni Zelanda Covid-19’u nasıl yendi, hangi stratejileri uyguladı?. <https://tr.euronews.com/2020/06/08/yeni-zelanda-covid-19-u-nas-l-yendi-hangi-stratejileri-uygulad> Erişim Tarihi: 16/11/2022
- Euronews. (2021a, Ağustos 17). Yeni Zelanda’da ilk kez Covid-19 vakası görüldü; ülkede üç gün karantina ilan edildi. 16 Kasım 2022 tarihinde <https://tr.euronews.com/2021/08/17/yeni-zelanda-da-6-ay-sonra-ilk-kez-covid-19-vakas-goruldu-ulkede-3-gun-karantina-ilan-edil> adresinden erişildi.
- Euronews. (2021b, Eylül 12). Koronavirüs salgınında sağlık krizini en iyi ve en kötü yöneten ülkeler hangileri?. 25 Mart 2024 tarihinde <https://tr.euronews.com/2021/09/12/koronavirus-salg-n-nda-sagl-k-krizini-en-iyi-ve-en-kotu-yoneten-ulkeler-hangileri#:~:text=Buna%20g%C3%B6re%20ilk%2010%20s%C4%B1ray%C4%B1,Finlandiya%2C%20%C4%B0zlanda%20ve%20Hollanda%20ald%C4%B1> adresinden erişildi.
- Evliyaoğlu, E. S., Demircioğlu, E. ve Kapusuz, H. (2015). Siyasi Parti Belgelerine Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Perspektifinden Bakmak. Ka-Der s.4.
- Färber, G. (2021). Germany’s Fight Against Covid-19: The Tension Between Central Regulation And Decentralised Management. p.52.
- Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasası. (2022). 15 Ocak 2023 tarihinde <https://www.bundestag.de/resource/blob/595396/6f9cc381bf6770954d6905c87f12b57d/gg-data.pdf> adresinden erişildi.

Felekoğlu, H. (2020). Almanya'nın Tarihi, Avrupa Birliği İçindeki Rolü ve Diğer Birlik Ülkelerine Siyasal ve Ekonomik Etkisi. İstanbul Ticaret Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 96s. (yayımlanmamış).

Finlandiya Eğitim ve Kültür Bakanlığı. (2020, Ağustos 6). Updated Recommendations For Early Childhood Education And Care, Scholls, Educational İnstitutions And Higher Education İnstitutions To Prevent The Spread Of The Coronavirus. 18 Mayıs 2021 tarihinde, <https://okm.fi/en/-/updated-recommendations-for-early-childhood-education-and-care-schools-educational-institutions-and-higher-education-institutions-to-prevent-the-spread-of-the-coronavirus> adresinden erişildi.

Finlandiya Hükümeti. (2020, Mayıs 4). Government decides on plan for hybrid strategy to manage coronavirus crisis and for gradual lifting of restrictions. 25 Ekim 2023 tarihinde, <https://valtioneuvosto.fi/en/-/10616/hallitus-linjasi-suunnitelmasta-koronakriisin-hallinnan-hybridistrategiaksi-ja-rajoitusten-vaiheittaisesta-purkamisesta> adresinden erişildi.

Finlandiya Hükümeti. (2023). Finlandiya'da seçimler ve oy kullanma. 1 Aralık 2023 tarihinde <https://www.infofinland.fi/tr/information-about-finland/elections-and-voting-in-finland> adresinden erişildi.

Finlandiya Sağlık ve Refah Enstitüsü. (2023). COVID-19 vaccinations in Finland. 5 Temmuz 2023 tarihinde https://sampo.thl.fi/pivot/prod/en/vaccreg/cov19cov/fact_cov19cov?column=measure-533185.533172.433796.533175&row=cov_vac_dose-533174L adresinden erişildi.

Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı (EDUFI) (2020, Ağustos 13). New School Year Began In Contact Teaching. 11 Mayıs 2023 tarihinde, <https://www.oph.fi/en/news/2020/new-school-year-began-contact-teaching> adresinden erişildi. Erişim Tarihi: 11/05/2023

Freeman, C., Ergleer, C., Kearns, R. ve Smith, M. (2020). Covid-19 in New Zealand and the Pacific: Implications for Children and Families, Children's Geographies. 20(4), p.459.

Freundl, V., Lergetporer, P. ve Zierow, L. (2021). Germany's Education Policy During the Covid-19 Crisis. p.109-116.

Gault, N. (2020). Coronavirüs ve Küresel Ekonomi. Baş Ekonomist, p.1.

- Gerçek Finler Partisi (2020c, Mart 18). Koronaviruksen leviämisen estämisen – tietoa ja ohjeita. 5 Haziran 2023 tarihinde <https://www.perussuomalaiset.fi/ajankohtaista/koronaviruksen-leviamisen-estaminen-tietoa-ja-ohjeita/> adresinden erişildi.
- Gerçek Finler Partisi. (2020a, Mart 12). Petteri Orpo: Koronavirukseen varautumiseen tarvitaan kattava tukipaketti. 5 Haziran 2023 tarihinde <https://www.kokoomus.fi/petteri-orpo-koronavirukseen-varautumiseen-tarvitaan-kattava-tukipaketti/> adresinden erişildi.
- Gerçek Finler Partisi. (2020b, Mayıs 5). Koronakuulumisia Lapista . 5 Haziran 2023 tarihinde <https://www.perussuomalaiset.fi/ajankohtaista/koronakuulumisia-lapista/> adresinden erişildi.
- Gezgüç, G. ve Duman, D. (2020). Pandemiyle Mücadele Ve Siyasi Liderlerin Tutumları: ABD, Almanya ve Yeni Zelanda Karşılaştırılması. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(7):253-275.
- Gibadlo, L. (2020). The Government Gains: The German Political Scene during the COVID-19 Pandemic. The Polish Institute of International Affairs.
- Gökbayrak, Ş. (2007). Ev İçi Teknolojiler ve Toplumsal Cinsiyet. “İş, Güç”, *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 9(4):119-141.
- Gökçe, A.F., Özdemirci, İ. ve Ceylan, İ.H. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Seviyesi: Kilis 7 Aralık Üniversitesi Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (27):289-319.
- Gökçimen, S. (2008). Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi. *Yasama Dergisi*, (10):5-59.
- Gözütok, F.D., Toraman, Ç. ve Acar, T. (2017). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Ölçeğinin Geliştirilmesi. *İlköğretim Online*, 16(3):1036-1048.
- Grafton, R.Q., Parslow, J., Kompas, T., Glass, K., Banks, E. ve Lokuge, K. (2020). Health and Economic Effects of COVID-19 control in Australia: Modelling and quantifying the payoffs of ‘hard’ versus ‘soft’ lockdown. p.3.
- Greer, S. L., Jarman, H., Falkenbach, M., Fonseca, E.M., Raj, M. ve King, E. J. (2021). Social Policy As An İntegral Component Of Pandemic Response: Learning From COVID-19 in Brazil, Germany, India and the United States, *Global Public Health*. 16(8-9) p.1209.

- Grömling, M., Hentze, T. ve Schäfer, H. (2022). Wirtschaftliche Auswirkungen der Corona-Pandemie in Deutschland, Institut Der Deutschen Wirtschaft. p.41-43-44.
- Güden, M.P. (2006). Dilde Cinsiyet Ayrımcılığı: Türkçe'nin İçerdiği Eril ve Dişil İfadeler Bakımından İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 89s. (yayımlanmamış).
- Gül, H. (2003). Karizmatik Liderlik ve Örgütsel Bağlılık İlişkisi Üzerine Aksaray Ve Karaman Emniyet Müdürlüklerinde Yapılan Bir Araştırma. Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Doktora Tezi, Gebze, 213s. (yayımlanmamış).
- Gül, H. ve Aykanat, Z. (2012). Karizmatik Liderlik ve Örgüt Kültürü İlişkisi Üzerine Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1):17-36.
- Güldü, Ö. ve Kart, M.E. (2009). Toplumsal Cinsiyet Roller ve Siyasal Tutumlar: Sosyal Psikolojik Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 64(03):97-116.
- Güler, N. (2014). İletişim Toplumsal Cinsiyet ve İdeoloji. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 9(34):6023-6043.
- Gümüšoğlu, F. (2008). Ders Kitaplarında Toplumsal Cinsiyet, *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4):39-50.
- Gündüz, M. (2021). Türkiye'de Kadın: Tarihi ve Talihi. s.31-32.
- Güney, A. (2006). Postmodern İdeoloji, Siyasetten Arınma Süreci ve Türkiye'de Siyaset. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61(01):175-200.
- Güney, N. (2019). Toplumsal Hayatı Düzenleyen Kurallar ve Fıkıh İlmi. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi*, (33):159-176.
- Gürhan, N. (2010). Toplumsal Cinsiyet ve Din. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi*, (4):58-80.
- Hafizoğlu, Y. ve Altan, C. (2021). Toplumsal Cinsiyet Eşitliği İçin Örnek Bir Lider: Angela Merkel. *Tarsus Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2):41-59.
- Henley, J. ve Roy, E.A. (2020, Nisan 25). Are female leaders more successful at managing the coronavirus crisis?. 10 Şubat 2024 tarihinde <https://www.theguardian.com/world/2020/apr/25/why-do-female-leaders-seem-to-be-more-successful-at-managing-the-coronavirus-crisis> adresinden erişildi.

- Heper, A. (2014). *Feminizm ve Hukuk*. 1(5) s.12.
- Heywood, A. (2019). *Siyaset*. 20.Baskı, Ankara, s.25-33.
- Hoekman, L.M., Smits, M.M.V. ve Koolman, X. (2020). The Dutch COVID-19 approach: Regional differences in a small country, *Health Policy and Technology*. 9(4) p.615.
- Hristiyan Demokratlar. (2020, Mayıs 30). KD Etelä-Savo: Marinin hallitus alueellisesti ja aatteellisesti liian kapea. 10 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.kd.fi/2020/05/30/marinin-hallitus-alueellisesti-ja-aatteellisesti-liian-kapea/> adresinden erişildi.
- Hristiyan Demokratlar. (2021a, Kasım 28). KD:n puoluevaltuusto: Yksityinen terveydenhuolto valjastettava pikaisesti hoitojonojen purkamiseen. 10 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.kd.fi/2021/11/28/kdn-puoluevaltuusto-yksityinen-terveydenhuolto-valjastettava-pikaisesti-hoitojonojen-purkamiseen/> adresinden erişildi.
- Hristiyan Demokratlar. (2021b, Nisan 15). KD eduskuntaryhmä vaatii kotimaisen rokotetuotannon käynnistämistä viipymättä. 10 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.kd.fi/2021/04/15/kd-eduskuntaryhma-vaatii-kotimaisen-rokotetuotannon-kaynnistamista-viipymatta/> adresinden erişildi.
- Hür Demokrat Parti. (2020, Aralık 3). FDP will Offensive für Corona-Impfschutz. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.fdp.de/fdp-will-offensive-fuer-corona-impfschutz> adresinden erişildi.
- Hür Demokrat Parti. (2021a, Ocak 18). Allgemeine Ausgangssperre ist eine zu drastische Freiheitseinschränkung. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.fdp.de/allgemeine-ausgangssperre-ist-eine-zu-drastische-freiheitseinschraenkung> adresinden erişildi.
- Hür Demokrat Parti. (2021b, Mart 30). Impfungen sind unsere Chance auf Freiheit. 12 Temmuz 2023 tarihinde <https://www.fdp.de/impfungen-sind-unsere-chance-auf-freiheit> adresinden erişildi.
- Hüsmenoğlu, M. ve Kuşaklı, B. (2021). Almanya Sağlık Sistemi COVID-19 Pandemisi Durum Analizi, *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 8(2):156-162
- ILO. (2020). ILO Gözlem: COVID-19 ve Çalışma Yaşamı. 6. Baskı s.1.

- IMF. (2021). Beyond the Pandemic: Five Charts on Germany's Economic Recovery Plan. 10 Kasım 2023 tarihinde <https://www.imf.org/en/News/Articles/2021/07/13/na071521-beyond-the-pandemic-five-charts-on-germanys-economic-recovery-plan> adresinden erişildi.
- IPU. (Inter Parliamentary Union) (2014). IPU Women in Politics. 5 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.ipu.org/resources/publications/infographics/2016-07/women-in-politics-2014> adresinden erişildi.
- IPU. (Inter Parliamentary Union) (2019). IPU Women in Politics. 5 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.ipu.org/resources/publications/infographics/2019-03/women-in-politics-2019> adresinden erişildi.
- İntepeler, Ş.S. ve Barış, K.B. (2018). Dönüşümcü ve Etkileşimci Lider-İzleyen İlişkilerinin Hemşirelik ve Sağlık Hizmetlerine Etkisi, *ACU Sağlık Bilimler Dergisi*, 9(2):97-104.
- Jefferies, S., French, N., Gilkison, C., Graham, G., Hope, V., Marshall, J., McElnay, C., McNeill, A., Muellner, P., Paine, S., Prasad, N., Scott, J., Sherwood, J., Yang, L. ve Priest, P. (2020). COVID-19 in New Zealand and the Impact of the national response: A Descriptive Epidemiological Study. 5(11) p.621.
- Jeong, E., Hagose, M., Jung, H., Ki, M. ve Flahault, A. (2020b). Understanding South Korea's Response to the COVID-19 Outbreak: A Real-Time Analysis. 17(24) p.7.
- Jeong, G.H., Lee, H.J., Lee, J., Lee, J.Y., Lee, K.H., Han, Y.J., Yoon, S., Ryu, S., Kim, D.K., Park, M.B., Yang, J.W., Effenberger, M., Eisenhut, M., Hong, S.H., Kronbichler, A., Ghayda, R.A. ve Shin, J.I. (2020a). Effective Control of COVID-19 in South Korea: Cross-Sectional Study of Epidemiological Data. *Journal of Medical Internet Research*, 22(12) p.9.
- Johnson, C. ve Williams, B. (2020). Gender and Political Leadership in a Time of COVID. *Politics & Gender*, 16(4), p.945-946.
- Johnson, S.K. (2021, Ocak 31). 2021 Is a Tipping Point for Female Leaders. 10 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.bloomberg.com/opinion/articles/2021-01-31/women-leaders-are-doing-better-during-the-pandemic?leadSource=verify%20wall#xj4y7vzkg> adresinden erişildi.

- Kabaoğlu, S.Q. (2017). Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1:2-4.
- Kahraman, L. (2004). Siyasal Alanda Erkek Egemen Anlayışının Konumlandığı Türk Kadını. s.15.
- Kahraman, S. (2021). Parti ve Seçim Sistemi ile Hükümet Sistemi İlişkileri. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Doktora Tezi, Konya, 423s. (yayımlanmamış).
- Kahya, C. (2013). Dönüştürücü Ve Etkileşimci Liderlik Anlayışları İle Örgütsel Sessizlik Arasındaki İlişkide Örgütsel Güvenin Rolü. Atatürk Üniversitesi, Doktora Tezi, 324s. (yayımlanmamış).
- Kalay, A. (2012). Namus ve Toplumsal Cinsiyet. *Mediterranean Journal of Humanities*, (2):151-163.
- Kale, Ö. F. (2017). Kadınlara Karşı Her Biçimiyle Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi'nin Usule Ve Esasa İlişkin Düzenlemeleri ve Türk Anayasa Hukuku'na Yansımaları. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, 0(8):317-340.
- Kang, J., Jang, Y.Y., Kim, J., Han, S.H., Lee, K.R., Kim, M. ve Eom, J.S. (2020). South Korea's responses to stop the COVID-19 pandemic, *American Journal of Infection Control*. 48(9) p.1081-1082.
- Kapani, M. (2015). *Politika Bilimine Giriş*. Bilgi Yayınevi, 42. Baskı s.144.
- Karaaslan, Ü. (2015). 19. Yüzyılda Batı'da Kadın Hakları Hareketinin Tarihsel Gelişimi. Kocaeli Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli, 108s. (yayımlanmamış).
- Karakartal, B. (1984). Bir Siyasal Katılma Türü Olarak Referandum ve 1961 Türk Anayasa Referandumu. *İktisat Fakültesi Mecmuası*, 38(3-4):165-206.
- Karamanlı, M. (2014). Demokrasi ve Kadın: "Bir Dışlanma Serüveni". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (41):85-92.
- Karataş, E. (2009). Türkiye'de Kadın Hareketleri ve Edebiyatımızda Kadın Sesleri. *Turkish Studies*, 4(8):1652-1673.
- Kaur, S.P. ve Gupta, V. (2020). COVID-19 Vaccine: A comprehensive status report. *Virus Research*.

- Kayapınar, M.A. (2022). Siyaset Nedir? Türkiye’de Siyaset Çalışmalarının İmkânı Üzerine Kurumsal Bir Çözümleme. *Artuklu Akademi*, 9(1):1-21.
- Kılıç, L. K. ve Eyüp, B. (2011). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Ortaya Çıkan Toplumsal Cinsiyet Rollerine Üzerine Bir İnceleme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 2(3):129-148.
- Kılıç, Z. (2000). Eşitlik İçin Kota Politikaları. Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi, s.14-21-22.
- Knüppel, H. (2012). Bibliographische Annäherungen an die Gründerinnen und Gründer der professionellen Sozialarbeit. p.2-3.
- Koca, C. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyet İlişkileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2):81-99.
- Kocacık, F. ve Gökkaya, V. (2005). Türkiye’de Çalışan Kadınlar ve Sorunları. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1):195-219.
- Kocaer, S. (2006). Argo ve Toplumsal Cinsiyet. (18):97-101.
- Koray, M. (2011). Avrupa Birliği ve Türkiye’de Cinsiyet Eşitliği Politikaları. *Ekonomi ve Hukuk Dergisi*, 2(29):13-54.
- Korkmaz, H. (2013). Yönetimde Kadın ve Cam Tavan Sendromu. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (5):95-112.
- Kozlu, D. (2009). Modernizm Sonrası Postmodern Hareket İçinde Kadının Yeri. *Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi*, 2(3):1-15.
- Kumkale, İ. (2019). *Kadının İş Yaşamı ve Etik*. Nobel Yayınevi, 1. Basım s.1-2.
- Kurtsoy, G. (2009). Feminizm, Kapitalizm ve Tarihin Oyunu. s.63.
- Kurular, G. Y.Ş. (2018). Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçe Politikalarının Feminist Kökenleri. *Fe Dergi*, 10(1):93-108.
- Kuzgun, Y. ve Sevim, S. (2004). Kadınların Çalışmasına Karşı Tutum ve Dini Yönelim Arasındaki İlişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1):14-27.

- Lal, A., Erondü, N.A., Heymann, D.L., Gitahi, G. ve Yates, R. (2021) Fragmented health systems in COVID-19: rectifying the misalignment between global health security and universal health coverage. 397(10268) p.61.
- Lampert, C., Thiel, K. ve Güngör, B. (2021). Mediennutzung und Schule zur Zeit des ersten Lockdowns während der Covid-19-Pandemie 2020: Ergebnisse einer Online-Befragung von 10- bis 18- Jährigen in Deutschland. p.9.
- Lohiniva, A.L., Sane, J., Sibenberg, K., Puumalainen, T. ve Salminen, M. (2020). Understanding Coronavirus Disease (COVID-19) Risk Perceptions Among The Public To Enhance Risk Communication Efforts: A Practical Approach For Outbreaks, Finland, February 2020 (2020) Eurosurveillance. 25(13).
- Luttik, M.L.A., Imhof, R.M., Vivar, C.G., Brødsgaard, A., Dieperink, K.B., Imhof, L., Østergaard, B., Svavarsdottir, E. K. ve Konradsen, H. (2020). The COVID-19 Pandemic: A Family Affair, Journal of Family Nursing. 26(2), p.87.
- Mankki, L., Lehto, I., Jokinen, E. ve Hirvonen, E. (2021). The Economic Impact Of COVID-19 On The Finnish Regional Health Care Services, University Of Eastern Finland. p.4.
- Mapfre. (2022). COVID-19: Un Análisis Preliminar de Los Impactos Demográficos y Sobre el Sector Asegurador.
- Mayer, C.H. ve May, M.S. (2021). Women Leaders Transcending the Demands of Covid-19: A Positive Psychology 2.0 Perspective, Frontiers in Psychology. 12, p.9-10.
- McLay, C.G. (2020, Haziran 8). New Zealand drops Covid-19 restrictions after nation declared “virus-free”. 14 Mayıs 2023 tarihinde [120](https://www.theguardian.com/world/2020/jun/08/new-zealand-abandons-covid-19-restrictions-after-nation-declared-no-cases#:~:text=New%20Zealand's%20government%20will%20lift,cases%20of%20the%20coronavirus%20remaining. adresinden erişildi.</p><p>Mert, M.K. ve Ünsal, Z. E. (2022). Siyasi Temsil ve Kadınlar: Yeni Zelanda Örneği. <i>Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi</i>, 8(1):35-45.</p><p>Metin, O. (2011). Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi: Sosyal Yardım Alanında Yaşananlar. <i>Çalışma ve Toplum</i>, 1(28):179-200.</p></div><div data-bbox=)

- Moisio, S. (2020). State Power and The COVID-19 Pandemic: The Case Of Finland, *Eurasian Geography and Economics*. 61(4-5) p.603.
- Moroğlu, N. (2017). Uluslararası ve Ulusal Hukukta Kadının İnsan Hakları. *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1):285-317.
- Muratoğlu, T. (2014). Almanya Federal Cumhuriyet'inde Devlet Yapılanması. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(2):291-366.
- Mutlu, A. (2017). Niteliksel Bağlamda Kadının Siyasetteki Yeri ve Anlamı. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(9):24-46.
- Narlıkar, A. (2020). The Good, the Bad, and the Ugly: Germany's Response to the COVID-19 Pandemic. p.2-3.
- Nezami, F. (2019). Toplumsal Cinsiyet ve Siyaset: Kamusal ve Özel Alan Ayrımında Afganistan'da Kadın. Sakarya Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 99s. (yayımlanmamış).
- Nguyen, H.V., Nguyen, H.L., Dao, B.T.M., Nguyen, T.V. Nguyen, P., Le, P.M., Vu, K.D., Tran, A.T.N., Dao, P.K., Nguyen, C.T. ve Debattista, J. (2021). The COVID-19 pandemic in Australia: Public health responses, opportunities and challenges, *The International Journal of Health Planning and Management*. 37(1) p.6-11.
- O'Sullivan, D., Rahamathulla, M. ve Pawar, M. (2020). The Impact and Implications of COVID-19: An Australian Perspective, *The International Journal of Community and Social Development*. 2(2) p.135.
- Oakley, A. (2005). *Gender, Women and Social Science*. The Policy Press, p.2.
- OECD. (2020). School Education During COVID-19 Were Theachers And Students Ready. p.4-5.
- Olander, A. (2022). Pandemis paverkan pa utsatta familjer. p.6.
- Orme, G. (2021, Ağustos 4). Women Leaders Have Shone During The Pandemic: Men, Take Note. 10 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.forbes.com/sites/gregorme/2021/08/04/women-leaders-have-shone-during-the-pandemicambitious-men-should-take-note/?sh=ab6f64751c60> adresinden erişildi.

- Öğüt, A. (2006). Türkiye’de Kadın Girişimciliğin ve Yöneticiliğin Önündeki Güçlükler: Cam Tavan Sendromu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(1):56-78.
- Önder, Ö. (2013). Yerelleşme ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(18):311-326.
- Örücü, E., Kılıç, R. ve Kılıç, T. (2007). Cam Tavan Sendromu ve Kadınların Üst Düzey Yönetici Pozisyonuna Yükselmelerindeki Engeller: Balıkesir İli Örneği. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(2):117-135.
- Özçatal, E.Ö. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Yaşamına Katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1(1):21-39.
- Özdemir, H. (2019). Toplumsal Cinsiyet Perspektifinde Erkeklik ve Kadınlık Algısı: Bir Alan Araştırması. *Asya Studies*, 4(10):90-107.
- Özkanca, M. (2018). Çocuk Dergilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerini. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 124s. (yayımlanmamış).
- Özkazanç, A. (2010). II. Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kongresi, Kadını Görmeyen Bilim ve Sağlık Politikaları. Kongre Kitabı, s.17.
- Özkılıççı, G. ve Uzun, İ.M. (2022). Siyasal Katılım Kadınların Siyasi Temsilinin Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Değerlendirilmesi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 8(1):77-93.
- Özkök, Ö. (2019). Sosyal Medyada Sanal Kimlikler: Sosyal Medya Fenomenlerinin Benlik Sunumları Üzerine Bir Araştırma. İstanbul Kültür Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 156s. (yayımlanmamış).
- Özsoy, S., Öztürk, Ü. ve Kahraman, Y. (2017). Toplumsal Cinsiyet ve Bilim İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. *Dört Öge*, (12):93-104.
- Öztürk, Z.A. (2012). Uluslararası Siyasette ve Karar Alma Mekanizmalarında Kadın. *Ege Statik Araştırmalar Dergisi*, 3(1):1-33.
- Palmer, S.E. vd (2020). Psychological Distress, Anxiety, Family Violence, Suicidality, and Wellbeing in New Zealand during the COVID-19 Lockdown: A Cross-sectional Study. *15(11) p.15.*

- Pateman, C. (1971). *Political Culture, Political Structure and Political Change*. 1(3), Cambridge University Press, p.293.
- Pateman, C. (1989). *The Disorder of Women, Democracy, Feminism and Political Theory*. Stanford University Press Stanford, California, p.3.
- Pelit, İ. ve Irmak, E. (2022). COVID-19'un Türkiye'nin Dış Ticaretine Etkisi. *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*, 8(1):79-97.
- Pınarcıoğlu, N. (2017). Eril Siyasette Kadın Temsili (Mi?). *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 7(1/1):12-24.
- Prime H., Wade, M. ve Browne, D.T. (2020). Risk and Resilience in Family Well-Being During the COVID-19 Pandemic. *American Psychologist Association*, 75(5) p.632.
- Pulkki, L.M.V. ve Pohjola, P. (2021). Action Plan For Implementing The Hybrid Strategy To Control The COVID-19 Epidemic İn January-May 2021. p.4.
- Renner, I., Ulrich, S.M., Neumann, A. ve Chakraverty, D. (2023). Familien mit Säuglingen und Kleinkindern in der COVID-19-Pandemie: Belastungserleben und Entwicklungsauffälligkeiten unter Berücksichtigung der sozialen Lage.
- Roskam, I., Brianda, M.E. ve Mikolajczak, M. (2018). A Step Forward in the Conceptualization and Measurement of Parental Burnout: The Parental Burnout Assessment (PBA), Original Research Article. p.1-12.
- Sakallı, N. (2002). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(49):47-58.
- Salihoğlu, H. (1988). Almanya'da On Dokuzuncu Yüzyıldaki Kadın Hakları Tartışmalarına Bir Bakış. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2):33-47.
- Sancar, S. (2008). Türkiye'de Kadınların Siyasal Kararlara Eşit Katılımı. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 2(4):173-184.
- Sancar, S. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizlikleriyle Baş Etme Stratejileri ve Politikaları*. Ceid Yayınları, Ankara, s.44.
- Saraç, S. (2013). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*. Atılım Üniversitesi Yayınları, s.27-28.
- Sarı, Y.Ö. (2022). COVID-19 Pandemisinde Sağlık Sistemleri: Finlandiya Örneği. *Toplum ve Hekim*, 37(2):83-95.

- Savcı, İ. (1999). Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(01):123-142.
- Saygılıgil, F. (2015). *Toplumsal Cinsiyet Tartışmaları*. Dipnot Yayınları, s.7.
- Sayılan, F. (2012). *Toplumsal Cinsiyet ve Eğitim*. Dipnot Yayınları, Ankara, s.44.
- Sayılan, F. (2018). Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. s.5.
- Scott, J.W. (2010). Toplumsal Cinsiyet: Faydalı Bir Tarihsel Analiz Kategorisi. Çev. Derya Demirler ve Fahriye Dinçer, *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*, sayı 12, s.113-114.
- Selçuk, F.Ü. ve Tuzlukaya, Ş.E. (2013). Çalışma Yaşamı ve Kadın. *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları Ankara Atılım Üniversitesi Yayınları*, s.14.
- Selvi, E.B. (2019). Kadınların Siyasete Katılımı: Türkiye Örneği. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Konya, 115s. (yayımlanmamış).
- Sever, D.Ç. (2013). Anayasa Mahkemesi'nin Kadın-Erkek Eşitliği Yaklaşımına Bir Eleştiri. *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları Ankara Atılım Üniversitesi Yayınları*, s.37.
- Sezen, S. (1984). *Seçim ve Demokrasi*. Gündoğan Yayınları s.51.
- Sitembölükbaşı, Ş. (2007). Kadınların Siyasal Hayata Etkin Katılımının Bir Aracı Olarak Seçimlerde Kota Uygulamaları. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1):13-36.
- Sorkkila, M. ve Aunola, K. (2021). Resilience and Parental Burnout Among Finnish Parents During the COVID-19 Pandemic: Variable and Person-Oriented Approaches, *The Family Journal: Counseling and Therapy for Couples and Families*. 30(2) p.139.
- Sosyal Demokrat Parti. (2020, Kasım 30). WIR HABEN DIE KULTUR IN DER PARTEI VERÄNDERT. 15 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.spd.de/aktuelles/detail/news/wir-haben-die-kultur-in-der-partei-veraendert/30/11/2020> adresinden erişildi.
- Sosyal Demokrat Parti. (2021a, Mart 4). DIE NÄCHSTEN ÖFFNUNGSSCHRITTE. 15 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.spd.de/aktuelles/detail/news/die-naechsten-oeffnungsschritte/04/03/2021/> adresinden erişildi.

- Sosyal Demokrat Parti. (2021b, Ekim 27). ENDE DER EPIDEMISCHEN LAGE. 15 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.spd.de/aktuelles/detail/news/ende-der-epidemischen-lage/27/10/2021> adresinden erişildi.
- Soylu, A. (2017). Türkiye’de Kadınların Siyasal Katılımı. İstanbul Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 104s. (yayımlanmamış).
- Stoller, R. J. (1984). Sex and Gender: The Development of Masculinity and Femininity, p.8.
- Sumbas, A. (2015a). Kadın ve Siyaset. s.1-6.
- Sumbas, A. (2015b). Kadının Politik Temsil Meselesi Üzerine Bir Araştırma. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 0(53):103-121.
- Şahin, A. ve Doğan, A. (2017). Genel Kamu Hukuku Bağlamında Thomas Hobbes’u Yeniden Düşünmek: Burjuvazi ve Monark Yandaşlığı Ya Da Burjuvazi ve Monark ‘In’- Tanrı ‘Out’. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(14):333-352.
- Şahin, K. (2017). John Locke’un Toplum ve Devlet Anlayışı. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi*, 52(1):41-55.
- Şanlı, O. (2020). Keynesyen Model Bağlamında COVID-19 Pandemisinin Küresel Ekonomiye Muhtemel Etkileri: ABD Çin Ekonomileri Üzerine Bir Araştırma. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(5):597-634.
- Şen, İ.G. (2005). 1919’dan 2000’e Finlandiya: Anayasal ve Siyasi Gelişmeler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(2):227-264.
- Şenel, Ş. (2013). Kadın ve Siyaset. *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, (20):8.
- T.C. Dışişleri Bakanlığı (2023). Yeni Zelanda’nın Siyasi Görünümü. 12 Kasım 2022 tarihinde <https://www.mfa.gov.tr/yeni-zelanda-siyasi-gorunumu.tr.mfa> adresinden erişildi.
- Taş, G. (2016). Feminizm Üzerine Genel Bir Değerlendirme: Kavramsal Analizi. Tarihsel Süreçleri ve Dönüşümleri, 3(5):163-175.
- Taşkın, Y. (2020). *Siyaset Kavramlar, Kurumlar, Süreçler*. İletişim Yayınları 1. Baskı, s.26.
- Tekin, A. (2021). Tarihten Günümüze Epidemiler, Pandemiler ve Ekonomik Sonuçları. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40):330-355.

- Telli, K. (2010). Finlandiya'nın 1999 Anayasasıyla Öngörülen Hükümet Modeli. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (2):237-255.
- Terzioğlu F. ve Taşkın, L. (2008). Kadının Toplumsal Cinsiyet Rolünün Liderlik Davranışlarına ve Hemşirelik Mesleğine Yansımaları. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(2):62-67.
- Tınaz, P. (2006). İş Yerinde Psikolojik Taciz (Mobbing). *Çalışma ve Toplum*, s.13.
- Tiirinki, H., Tynkkynen, L.K., Sovala, M., Atkins, S., Koivusalo, M., Rautiainen, P., Jormanainen, V., Keskimäki, I. (2020). COVID-19 Pandemic in Finland-Preliminary Analysis On Health System Response and Economic Consequences, *Health Policy and Technology*. 9(4) p.650-657.
- TRT Haber (2020, Mayıs 18). Yeni Zelanda'da Okullar Yeniden Açıldı. 15 Mayıs 2023 tarihinde <https://www.trthaber.com/haber/koronavirus/yeni-zelandada-okullar-yeniden-acildi-485441.html> adresinden erişildi.
- Turan, E. (2018). Üniter Bir Devlet Olarak Finlandiya Yerel Yönetimleri. *Nişantaşı Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1):84-102.
- Türkoğlu, H. (2020). Ülkelerin COVID-19 Salgını İle Mücadelesi (Norveç, Finlandiya, İzlanda). *Türkiye Sağlıklı Kentler Birliği*, s.5-6-7.
- Uğurluoğlu, Ö. ve Çelik, Y. (2009). Örgütlerde Stratejik Liderlik Ve Özellikleri, *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 12(2):121-156.
- Ulusal Koalisyon Partisi. (2020a, Aralık 2). Timo Heinonen: "Kokoomus keventäisi kaikkien suomalaisten verotusta merkittävästi". 18 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.kokoomus.fi/timo-heinonen-kokoomus-keventaisi-kaikkien-suomalaisten-verotusta-merkittavasti/> adresinden erişildi.
- Ulusal Koalisyon Partisi. (2020b, Mart 12). Perussuomalaiset peruuttavat yleisötilai-suutensa maaliskuussa. 18 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.perussuomalaiset.fi/ajankohtaista/perussuomalaiset-peruuttavat-yleisotilaisuutensa-maaliskuussa/> adresinden erişildi.
- Ulusal Parti. (2021a, Eylül 7). Turns out we could get vaccines earlier. 19 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.national.org.nz/turns-out-we-could-get-vaccines-earlier> adresinden erişildi.

- Ulusal Parti. (2021b, Kasım 17). Government wasn't ready for home isolation. 19 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.national.org.nz/government-wasnt-ready-for-home-isolation> adresinden erişildi.
- Ulusal Parti. (2021c, Aralık 30). Govt must act on boosters, kids vaccines and rapid tests.19 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.national.org.nz/govt-must-act-on-boosters-kids-vaccines-and-rapid-tests> adresinden erişildi.
- Uluyağcı, C. ve Yılmaz, R.A. (2007). Televizyon Reklamlarında Çocuğa İlişkin Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Sunumu. *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, (6):141-157
- Unite Against COVID-19 (2021, Ekim 23). Expanded vaccination order for health and disability, education and prison workers. 15 Mayıs 2023 tarihinde <https://covid19.govt.nz/news-and-data/latest-news/expanded-vaccination-order-for-health-and-disability-education-and-prison-workers/> adresinden erişildi.
- Ünüvar, İ. ve Aktaş, H. (2022). Dünya'da ve Türkiye'de Covid-19 Pandemisinin Ekonomik Etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 25(1):124-140.
- Üste, R. (2014). Hegel-Rousseau, Mill ve Hayek'in Değerlendirmelerinde Toplumda Ötekileştirilen 'Kadın'ın Konumu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Beşeri Bilimler Dergisi*, 3(4):103-126.
- Varanka, J., Määttä, S., Gullichsen I. Thiess, J.T., Pohjola, P., Pulkki, L.M.V., Lehtimäki, V., Volk, R., Rissanen, P., Salminen, M., Railavo, J., Sovala, M., Spolander, M., Tikka, T., Nederström, H., Pirhonen, E.R., Auranen, K., Leino, T., Vänskä, S. (2021). The COVID-19 Epidemic and its Effects on Finland, Publications of the Finnish Government. p.8-12-13-14.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal Cinsiyet ve Cinsiyet Rollerinin Algılanışı. (35):29-56.
- Walby, S. (1997). Gender Transformations. p.1.
- Weber, M. (2006). *Meslek Olarak Siyaset*. Çiviyazıları Yayınevi, İstanbul, s.25-26.
- WHO (2023a). DSÖ Coronavirüs (COVID-19) Kontrol Paneli. 10 Kasım 2023 tarihinde <https://covid19.who.int/> adresinden erişildi.

- WHO (2023b). Finlandiya COVID-19 Veri Sayfası. 10 Kasım 2023 tarihinde <https://covid19.who.int/region/euro/country/fi> adresinden erişildi.
- WHO (2023c). Almanya COVID-19 Veri Sayfası. 10 Kasım 2023 tarihinde <https://covid19.who.int/region/euro/country/de> adresinden erişildi.
- WHO (2023d). Yeni Zelanda COVID-19 Veri Sayfası. 10 Kasım 2023 tarihinde <https://covid19.who.int/region/wpro/country/nz> adresinden erişildi.
- Wilson, S. (2020). Pandemic Leadership: Lessons from New Zealand's approach to COVID-19. 16(3) p.281-282.
- Windsor, L.C., Reinhardt, G.Y., Windsor, A.J., Ostergard, R., Allen, S., Burns, C., Giger, J. ve Wood, R. (2020). Gender in the time of COVID-19: Evaluating national leadership and COVID-19 fatalities. p.3-7.
- Yalçın, S.K. ve Şengül, M. (2007). Dilin İletişim Süreci İçindeki Rolü ve İşlevleri. *Electronic Turkish Studies*, 2(2):749-769.
- Yeni Zelanda Hükümeti. (2023). COVID-19 vaccine data. 9 Ekim 2022 tarihinde <https://www.tewhatauora.govt.nz/our-health-system/data-and-statistics/covid-vaccine-data/> adresinden erişildi.
- Yeni Zelanda Kadın Bakanlığı. (2023). Our history. 10 Kasım 2022 tarihinde <https://women.govt.nz/about/new-zealand-women/history/ministry> adresinden erişildi.
- Yeni Zelanda Kültür ve Miras Bakanlığı. (2020). Suffrage 125. 10 Kasım 2022 tarihinde <https://mch.govt.nz/suffrage-125> adresinden erişildi.
- Yeni Zelanda Tarihi. (2022). Kate Sheppard. 12 Kasım 2022 tarihinde <https://nzhistory.govt.nz/people/kate-sheppard> adresinden erişildi.
- Yeşiller Partisi Web Sitesi (2020b, Eylül 1). Achten und schützen – Für ein krisenfestes Land. 7 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.gruene.de/artikel/achten-und-schuetzen-fuer-ein-krisenfestes-land> adresinden erişildi.
- Yeşiller Partisi. (2020a, Haziran 11). Das Recht auf Bildung: Hin zu einem Regelbetrieb an Kitas und Schulen unter Pandemiebedingungen. 7 Ağustos 2023 tarihinde <https://www.gruene.de/artikel/das-recht-auf-bildung-hin-zu-einem-regelbetrieb-an-kitas-und-schulen-unter-pandemiebedingungen> adresinden erişildi.

- Yeşilorman, M. (2011). Halkın İradesi Bağlamında Halk Oylamaları: Bir Hukuk Sosyolojisi Denemesi. *Sosyoloji Konferansları*, 0(43):191-220.
- Yıldırım, İ.E., Ergut, Ö. ve Camkiran, C. (2018). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği Konusundaki Farkındalığın Belirlenmesinde Yönelik Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi* 1(2):37-46.
- Yıldız, M. (2014). Gençlik ve Siyasal Katılım: Diyarbakır Örneği. s.35.
- Yılmaz, B. ve Dalkılıç, O. (2020). Cinsiyete Dayalı Tokenizm: Kadın Egemen ve Erkek Egemen Meslekler Üzerinde Nitel Bir Araştırma. *İstanbul Yönetim Dergisi*, (88):85-125.
- Yılmaz, S. (2018). Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği. 2(2):5.
- Yogev, Ş.P. (2006). Ergenlerde Toplumsal Cinsiyetin Kazanılması. Ankara Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 141s. (yayımlanmamış).
- Yolcu, N. (2017). Siyasal Katılım Düzeyi ve Siyasal Toplumsallaşma Araçlarına Yönelik Güven Ölçümü: Kocaeli İli Üzerine Ampirik Bir Çalışma. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(1):40-58.
- Zalis, S. (2020, Haziran 9). In the COVID-19 era, female leaders are shining - Here's why. 17 Şubat 2024 tarihinde <https://www.msnbc.com/know-your-value/covid-19-era-female-leaders-are-shining-here-s-why-n1227931> adresinden erişildi.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı : Ayşe GÜRBÜZ

Doğum Tarihi :

E-mail :

Öğrenim Durumu :

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi	2016-2020
Yüksek Lisans	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	Tarsus Üniversitesi	2021-2024

Görevler :

Görev Ünvanı	Görev Yeri	Yıl

ESERLER (Makaleler ve Bildiriler)

1.